

[Formanden.]5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om reglerne for adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb m. m.).

Mødet hævet kl. 14⁵.

85. møde.

Fredag den 25. april kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om elektroinstallatører.

Valgt blev: *Th. Mikkelsen, Francke, M. Larsen (Kolding), Waldemar Laurson, Mørk, K. Axel Nielsen, Poul Nilsson, Morten Larsen, Gøting, Marius Buhl, Søren Jensen, Justesen, Kryger, Paabøl, Adolph Sørensen, Fanger og Asger Jensen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1765, fremsættelsen i tidenden sp. 3874).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3-7 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1857, fremsættelsen i tidenden sp. 3874, jfr. 3897).

Første behandling af forslag til lov om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2025, fremsættelsen i tidenden sp. 3874, jfr. 3905).

Første behandling af forslag til lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2031, fremsættelsen i tidenden sp. 3907, jfr. 3904).

Første behandling af forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2061, fremsættelsen i tidenden sp. 3909, jfr. 3905).

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om reglerne for adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb m. m.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2131, fremsættelsen i tidenden sp. 3916, jfr. 3890).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Det er umiddelbart indlysende, at det er umuligt at gå i enkeltheder i omtalen af lovforslag af et sådant omfang som dem, der behandles her. Det skulle heller ikke være nødvendigt, når hensyn tages til det omfattende materiale, der foreligger fra lønningskommissionen, og efter den indgående redegørelse, der er givet af den højtærede finansminister. Jeg skal derfor i det store og hele kun beskæftige mig med de principper, der er nedlagt i forslagene, og kun undtagelsesvis omtale detaljer.

Jeg vil gerne som en af dem, der har været medlem af lønningskommissionen, men også som medlem af den gruppe

[Holger Eriksen.]

inden for kommissionen, der har udført det mindste arbejde, nemlig politikernes gruppe, begynde med at gøre den højttærede finansministers tak til medlemmerne af kommissionens sekretariat og navnlig til kommissionsformanden til min. Der skal både dygtighed og smidighed til for at opnå et resultat, som ikke blot kan tilfredsstille de administrative myndigheder, men også finde tilslutning fra samtlige organisationer og i virkeligheden også fra alle de repræsenterede partier, idet venstres afstandtagen, som jeg senere skal vende tilbage til, praktisk talt kun angår et enkelt punkt.

Naturligvis må det indrømmes, at forhandlingerne om den fremtidige lønningsform for statstjenestemænd foregår i en anden atmosfære end forhandlingerne på det private arbejdsmarked. På det sidste ved arbejdsgiverne, at hver øre, de kan spare, vil give sig udslag i lavere produktionsomkostninger, subsidiært højere avancer, medens den modstående part må sætte alt ind på at tilkæmpe sig så store goder som muligt. Statens interesse må ligge i så vidt muligt at finde et lønniveau for sine embedsmænd og funktionærer, der alle forhold taget i betragtning svarer til, hvad der er gældende for private virksomheder, og den modstående part har faktisk en tilsvarende interesse. Jeg siger ikke dette for at antyde, at det er let for statens repræsentanter at komme til en forståelse med de modstående organisationer. Det er det nemlig ikke, idet opfattelsen af, hvad der svarer til de private virksomheders vilkår, altid vil være divergerende, men selve forhandlingsatmosfæren er altså anderledes end dér, hvor det egentlige slag udkæmpes, det, hvis resultat også i høj grad bliver bestemmende for tjenestemændene. Men naturligvis er der andre ting, der spiller ind under tjenestemandsforshandlingerne, og det er de vanskeligheder, der opstår ved at afveje de enkelte gruppers indbyrdes forhold. Det er på det område, kommissionsformandens største indsats har ligget. Det er jo desværre således, at man vel kan være tilfreds med den løn, man selv opnår, men ikke et sekund længere, end til man opdager, at ens nabo, som man

mener at kunne sammenligne sig med, tjener 100 kr. mere.

Jeg mener, at opgaven under hensyn til de eksisterende forhold er løst så godt, at praktisk talt alle tjenestemænd og embedsmænd ville erklære, at de fremsatte forslag er tilfredsstillende, hvis man kunne lave det således, at de ikke fik anledning til at se, hvad tjenestemænd i andre grupper opnår. Det lader sig imidlertid ikke gøre, og derfor er jeg indstillet på, at det udvalg, der nedsættes, vil få besøg af mange deputationer, selv om der vel næppe er udsigt til, at der kan ske væsentlige ændringer i de foreliggende lovforslag.

Det spørgsmål, der først og fremmest måtte optage kommissionen, var naturligvis, om man ønskede at opretholde tjenestemandsbegrebet, thi i benægtende fald var en lønningsslov jo stort set overflødig. Dette spørgsmål er ikke blevet endeligt løst, idet det er henvist til en ny kommission eller et udvalg. Jeg benægter ikke, at der måske findes områder, som uden skade kunne holdes uden for en tjenestemandsoverordning; men jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg er af den opfattelse, at det ville skabe uholdbare tilstande på de fleste områder, hvis man ikke havde en fast og veltrænet tjenestemandsstand. Jeg skal helt se bort fra, at et sådant forhold sandsynligvis ville virke meget fordyrende for staten. Der er jo nemlig ingen tvivl om, at det er sikkerhedsfølelsen, der i højere grad end lønnen binder tjenestemanden til arbejdsstedet. Havde man ikke tjenestemandsbegrebet, ville man under en højkonjunktur kunne komme ud for, at f. eks. statsbanerne op mod den spidsbelastning, som juletrafikken betyder, pludselig kunne stå med et mandskab, der for en større procentdels vedkommende var utrænet — og hvordan tror man så det ville gå?

På den anden side er det nødvendigt at fastslå, at hvis visse grupper ønsker at blive antaget under frie overenskomstmæssige forhold, betyder det vel for dem de lønningmæssige fordele, der kan ligge deri, men så kan de ikke samtidig have sikkerheden. Der er derfor i kommissionen over for administrationen peget på det ønskelige i, at den slags ansatte behandles ikke

[Holger Eriksen.]

som tjenestemænd, men på samme måde som de ville blive behandlet, hvis de var ansat i private virksomheder, hvilket vil sige, at man lader dem gå, når der ikke er arbejde til dem, og frigør sig for dem ved afskedigelse, hvis man kommer til det resultat, at de ikke er så dygtige, som man forventede.

Det er vel til en vis grad på baggrund af ønskeligheden af i vid udstrækning at bevare tjenestemandsbegrebet, man må se den stilling, der er taget til pensionsordningen. En for længst afdød socialminister sagde engang: tjenestemandspensioneringen har fanden skabt. Jeg er ikke helt uenig med ham. Med tjenestemandspensioneringen satte man et skel i befolkningen, der har skabt meget ondt blod. Selv efter at folkepensioneringen er gennemført, sammenligner man og spørger: hvorfor skal den tjenestemand, der har udført omtrent tilsvarende arbejde som jeg selv, have så meget i pension, medens jeg skal nøjes med et betydelig mindre beløb? De stadig mere tyngende pensionsudgifter, der udredes så vel af stat og kommuner som andre steder, hvor man pristalsregulerer pensionen, giver også anledning til bekymring. Det sidste kan man dog til en vis grad lade ligge, for så vidt som det er selvskabt plage. Hvis man i sin tid på aktuarmæssig basis og under hensyntagen til det stadig stigende reguleringstillæg på de årlige driftsbudgetter havde opført, hvad der måtte henlægges for at imødegå den fremtidige pensionsudgift, ville udgifterne på nuværende tidspunkt naturligvis ikke have været så tyngende, som de er.

Hvad angår det første, er jeg imidlertid ikke i tvivl om, at en meget stor del af befolkningen havde ventet, at når folkepensioneringen blev gennemført, ville man ophæve pensionsordningen for nyansatte tjenestemænd, idet ingen naturligvis tænkte på at røre ved dem, der allerede havde erhvervet pensionsret. Det ville ganske vist give visse vanskeligheder, idet man af grunde, jeg senere skal anføre, ville komme til at betale de nyansatte en højere løn, end man måtte betale dem, der havde pensionsret. Den vanskelighed kunne vel overvindes, men betydelig tungere vejede det synspunkt, der blev fremført fra tjene-

stemandsside, at af de såkaldte tjenestemandsgoder er der stort set ikke andre end pensionsordningen tilbage, ikke således at forstå, at man har mistet goder, men således, at de, der er beskæftiget i private virksomheder, efterhånden har opnået tilsvarende. Hvis pensionsordningen skulle ophæves, var der så lidt tilbage af tjenestemandsbegrebet, at tjenestemændene måtte hævede, at det ikke mere eksisterede. Hvis man altså ville bevare tjenestemandsbegrebet, måtte man også bevare pensioneringen, og derfor valgte man den vej i stedet at reformere pensionsordningen eller, om man hellere vil, at fjerne dens værste vildskud.

Det, der sker, er følgende ændringer: det pensionsbidrag, der skal ydes af tjenestemænd, sættes op til 4 pct. af bruttolønnen. Der skal i fremtiden først gives fuld pension ved det 67. år; man kan ikke opnå afsked uden lægeattest, før man er fyldt 67 år. Pensionsskalaen ændres i nedadgående retning. Den del af bruttolønnen, hvoraf pensionen beregnes, skal kun for de første 4 000 kr. tages af det fulde bruttobeløb, derefter vil der ske et progressivt fradrag. Enkepensionen reduceres, men til gengæld forøges børnepensionen stærkt, og endelig skabes der mulighed for, at de, der pensioneres efter de nye regler, fra det tidspunkt, da de er fyldt 67 år, kan få udbetalt folkepensionens mindstebeløb.

Hvad det højere pensionsbidrag angår, kan der kun opstilles formodninger om, hvor stor en procentdel af pensionsydelsen det dækker. Det vil afhænge af, hvor meget vedkommende er avanceret i graderne inden pensioneringen, og navnlig vil det være afhængigt af, hvorledes prisudviklingen bliver. Stiger priset, vil staten komme til at betale forholdsvis mere, end tilfældet ville blive efter lovforslaget, men til gengæld også betale med kroner, der er mindre værd, medens en sænkning af prisniveauet vil medføre, at staten kommer til at betale forholdsvis færre kroner, men til gengæld kroner af en højere værdi. Til oplysning for dem, der er optaget af at udregne, hvor stor en procentdel tjenestemændene selv betaler, er der dog grund til at anføre, at man ikke skal regne med hele pensionen, men kun forskellen på folkepensionens maksimumsbeløb og pensionen plus folkepensionens mindstebeløb.

[Holger Eriksen.]

I øvrigt anser jeg det for ørkesløst at foretage den slags beregninger. Det, man skal stræbe efter, er at give tjenestemændene samme vilkår som andre borgere, hvilket vil sige, at deres løn plus det, pensionen kan kapitaliseres til, skal svare så nogenlunde til, hvad der kan opnås i private virksomheder.

Det er min opfattelse, at man er kommet nær til dette med det fremsatte forslag. Det var også derfor, jeg for et øjeblik siden kunne sige, at hvis man ikke pensionerer de nyansatte, måtte de have en højere løn; men ud fra dette synspunkt er det kun et bogholderispørgsmål, om man vil lade tjenestemændene betale 4 eller 10 pct. eller slet ingenting til deres pensionsordning. Lønnen må blot i hvert tilfælde indrettes derefter.

Imidlertid er forhøjelsen af pensionsbidraget en realitet, der må tages med i betragtning, når man taler om, hvad den nye lønordning vil koste staten. Det gælder både bestemmelsen om, at en tjenestemand kun mod lægeattest kan søge afsked, før han er fyldt 67 år, og at højeste pension først opnås efter denne alder. Begge dele vil animere til at blive i tjenesten så længe som muligt. Bliver pensionsalderen derved blot reduceret med 1 år, vil det betyde for det første, at staten modtager bidrag fra tjenestemanden i 1 år mere end hidtil, og for det andet, at de 14 år, som man nu regner med er den gennemsnitlige levetid for tjenestemænd, der er afgået ved den gennemsnitlige pensionsalder, vil være reduceret med 1 år.

Principielt er jeg enig i, at den omstændighed, at folk ikke blot lever længere end tidligere, men at de også bevarer deres helbred bedre, med andre ord, at de ikke så tidligt bliver udslidt, nødvendigvis må medføre, at man forlænger erhvervsalderen opad. Taget som helhed og med alt muligt forbehold for undtagelser er der ingen, der får noget foræret. I den tid, man er i den erhvervsdygtige alder, må man ikke blot reproducere de udgifter, man har foranlediget, før man kom i den alder, derunder ikke blot underhold, men også uddannelse, men man må samtidig på forskud fremstille det, som skal bruges i det tidsrum, der ligger mellem erhvervsydelsens ophør og den ende-

lige afslutning. I forvejen er der en tendens til at gøre uddannelsen mere kompliceret, således at tidspunktet for erhvervsudøvelsen skubbes opad. Når levealderen så samtidig stiger, er det nødvendigt, at arbejdsvevnen udnyttes længere end tidligere, hvis man fortsat vil øge kravet til materielle goder. Her må jeg dog indskyde den parentes, at det naturligvis kun gælder under forudsætning af, at man lever i et fornuftigt samfund, der forstår at udnytte den tilstedeværende produktivkraft; thi hvis man forlænger arbejdsalderen opad, samtidig med at man jager unge ud i arbejdsløshed, handler man naturligvis ikke klogt.

Jeg er altså som sagt principiel tilhænger af 67 års pensionsalderen, men det hindrer mig ikke i at hævde, at reglen kan virke uretfærdig over for visse grupper af tjenestemænd som f. eks. postbude, der daglig må gå til 5. sal, rangermandskab ved statsbanerne o. s. v. Meget ofte vil disse mennesker ikke kunne holde, til de bliver 67 år. Så kan de naturligvis få deres afsked ved hjælp af en lægeattest, men i så fald vil de komme til at mangle ét eller flere års pensionsanciennitet. Problemerne er jo ikke ukendte. For samlede grupper som befalingsmænd ved forsvaret, sygeplejersker, plejerspersonalet på sindssygehospitalerne, politibetjente o. s. v. har man erkendt, at der måtte en særordning til, altså at de pågældende måtte kunne erhverve fuld pension efter et kortere åremål. Det havde været ønskeligt, om de kategorier, jeg har nævnt, kunne komme ind under de samme regler. Det har også været nævnt i kommissionen, men som modargument er blevet anført, at det i praksis ville være umuligt at lave særregler for enkelte grupper af en samlet bestand. Derfor er der heller ikke blevet givet undtagelsesbestemmelser.

De øvrige ændringer kan jeg kun være tilfreds med, selv om der er tale om nedskæringer. Tjenestemændene vil også herefter kunne se hen til en sikret alderdom, ikke mindst når de nu opnår folkepensionens mindstebeløb i tilgift. At de får dette, når de på lige vilkår med andre må betale til folkepensioneringen, er jo kun rimeligt.

Inden jeg forlader pensionsspørgsmålene, må jeg også nævne kravet om, at enkemænd efter kvindelige tjenestemænd skulle have den samme pension som enker efter mand-

[Holger Eriksen.]

lige tjenestemænd. Tit bliver dette krav mødt med smil for ikke at sige latter, selv om der ud fra et logisk synspunkt intet kan siges mod det. Kvindelige tjenestemænd betaler jo det samme pensionsbeløb som deres mandlige kolleger. Hvorfor skulle forholdene på dette punkt så ikke være ens? Svaret på det sidste spørgsmål må vel være, at mentaliteten endnu ikke har ændret sig så meget, at man helt og fuldt erkender kvindernes ligeberettigelse, derunder også at de kan være forsørgere for deres mænd, lige så vel som mændene kan være forsørgere for deres koner. Jeg er enig i, at tiden ikke er inde til at løse dette spørgsmål, men jeg peger på det skridt henimod løsningen, der er gjort ved gennemførelsen af 3 måneders efterløn og ved at stille de børn, som den efterlevende ægte mand har forsørgerforpligtelse over for, betydelig bedre end hidtil.

Hvad lønningerne angår, er jeg meget tilfreds med, at selve systemet er blevet simplificeret derved, at de 84 lønningsklasser er blevet reduceret til 30.

Det, der springer mest i øjnene, er jo, at der for visse begyndelseslønninger i de laveste klasser er lønningsnedgange, som dog ikke vil komme til at ramme de allerede tjenstgørende, medens der for de øverste klassers vedkommende er forhøjelser på 10 000 kr. For så vidt dette forhold udelukkende hidrørte fra fejlene ved det hidtidige system, var der ikke grund til at gøre bemærkninger. Dette er imidlertid ikke tilfældet.

Alene den omstændighed, at man kunne tale om en hængekøje, er i sig selv bevis for, at det var midterpartiet, der buede nedad. Når man alligevel har måttet forhøje de største lønninger så meget, hænger det sammen med, at tilsvarende lønninger i private virksomheder er vokset endnu mere. Dette, at forskellen mellem de højeste og laveste lønninger således udvides, er et bevis for, at vi er inde i en meget beklagelig udvikling — beklagelig i hvert fald for dem, der med Grundtvig mener, at vi først i rigdom har drevet det vidt, når få har for meget og færre for lidt. Efter at vi har fået gennemført det gensidige direktørvælde i aktieselskaberne, hvor direktørerne for de forskellige selskaber gensidigt sidder i hinandens be-

styrelse, er det helt umuligt for staten at følge med i de lønninger, der udbetales til dem, der har de øverste stillinger. Det er vel heller ikke nødvendigt, men på den anden side har det, jeg hele tiden har fremhævet som kriteriet for aflønningen af statens tjenestemænd: nogenlunde paritet med de private virksomheder, måttet medføre, at staten ikke har kunnet undgå at tage hensyn til denne i sig selv beklagelige bevægelse. Over for dem, der eventuelt måtte mene, at staten ikke er gået tilstrækkelig højt, er der grund til at pege på, at der for mange af de højere embedsmænd er mulighed for ikke uvæsentlige indtægter ved siden af. Og over for dem, der eventuelt måtte mene, at det er for meget, man under disse omstændigheder vil betale, kan der henvises til, at hele honorarspørgsmålet skal tages op til kritisk revision af lønningsrådet, og at der under denne revision særlig vil være grund til at have opmærksomheden henvendt på honorarer, der ydes for arbejde, som i virkeligheden hører hjemme under den pågældende tjenestemand's virksomhedsområde.

Jeg har set, at visse venstreblade som et bevis for, at der efter forslaget gives for store lønninger til de tjenestemænd, som direkte kan sammenlignes med arbejderne i private virksomheder, har omtalt 7. lønningsklasse, der svarer til trafiketaternes 13. lønningsklasse. Jeg siger udtrykkeligt venstreblade, for venstre i kommissionen har jo ikke haft noget at indvende mod placeringen af denne klasse. Til den henføres håndværkere samt visse arbejdsledere — her er altså tale om faglærte — og lønnen ligger fra 12 120 kr. til 13 920 kr. Lad os bare bruge slutlønnen, selv om det tager 10 år, inden man opnår den, og lad os videre tage det københavnske stedtillæg og lægge det til. Vi kommer derved op på et årsbeløb af 14 848 kr. Er det nu i overkant af, hvad en faglært kan opnå i en privat virksomhed? Jeg tager arbejdsgivernes statistik over den gennemsnitlige timefortjeneste for faglærte i København for det, som man kalder andet kvartal, og den viser, at timelønnen har været 6 kr. 66 øre eller, multipliceret med 2 400, 15 984 kr. for et år, altså godt og vel 1 000 kr. mere end det, en håndværker

[Holger Eriksen.]

efter 10 års forløb opnår hos staten. Det vil deraf ses, at den pågældende tjenestemand for pension og for den sikkerhed, hans stilling medfører, foruden det direkte pensionsbidrag må betale 1 150 kr. årligt, nemlig det, som hans løn kommer til at ligge under gennemsnitslønnen i private virksomheder. Det giver i hvert fald ingen grund til formodning om, at staten har været for flot.

Under omtalen af lønningerne må jeg også udtale min ubetingede glæde over, at man nu igen indfører ligelønssystemet, forstået således, at lønnen skal være ens uden hensyn til køn, forsørgerforpligtelser eller ægte-skabelig stilling. Jeg er slet ikke forbavset over, at man i sin tid indførte et socialt element i lønningssystemet ved beregningen af reguleringstillæggene. Da hed disse tillæg jo dyrtidstillæg, og deri lå, at man gik ud fra, det var ydelser af kortere varighed, der skulle imødegå en midlertidig dyrtidsperiode, og det var da for så vidt velbegrundet, at man tog det nævnte hensyn; men eftersom formålet senere er blevet et andet, nemlig at opretholde den pågældendes real-løn-niveau, er begrundelsen smuldret bort. At der ved indpasning af dem, der hidtil har fået for lidt, må visse overgangsformer til, således at gammel uret ikke på én gang fjernes, forstår jeg godt, men hovedsagen er, at det nye princip nu knæsettes, selv om det ikke kan undgås, at det kommer til at koste mange penge. Når man ikke har kunnet gennemføre princippet uden i forbindelse med en lønningsslovrevision, lå det i, at visse grupper, der hovedsagelig består af ikke-forsørgere, i kraft af de lavere reguleringstillæg havde fået løftet deres lønninger, således at der måtte en revision til, når man skulle overgå til det nye princip. Det har blandt andet ramt kontoristgruppen i 2. lønningssklasse, hvor ikke-forsørgerne får store lønforhøjelser, medens der sker en nedgang for forsørgerne. Til gengæld er det bestemt, at kontorister, der er faguddannede, ansættes i 9. lønningssklasse, og det samme bliver tilfældet med ikke-faguddannede, der har bestået en fagprøve, således at et meget stort antal efterhånden kommer i 9. lønningssklasse i stedet for i 2. klasse. Spørgsmålet om uddannelse af statens kontorister og i forbindelse dermed oprettelsen

af en mere udpræget kontorlinje har i høj grad optaget kommissionen. Det er jo imidlertid mere et forvaltningsmæssigt spørgsmål end et lønningsspørgsmål; jeg skal derfor nøjes med at udtale håbet om, at man fremmer bestræbelserne for at fjerne det arbejde, som ikke kræver juridisk indsigt, fra de akademisk uddannede og overgive det til kontorpersonalet. Det må på den anden side jo også betyde, at kontorpersonalet får adgang til højere stillinger, akkurat som det har i de private virksomheder.

I samme forbindelse vil jeg gerne nævne forholdet mellem teknikumingeniører og civilingeniører. Det blev i sidste lønningsslov udtrykkeligt fastslået, at det måtte være den personlige dygtighed og ikke alene uddannelsen, der måtte være bestemmende for oprykningen i højere stilling. Det er min opfattelse, at dette systematisk er blevet saboteret fra statsbanernes side, medens andre administrationsgrene har taget det til følge. Jeg er naturligvis klar over, at der er visse specialstillinger, hvor den mere videnskabelige uddannelse er nødvendig, men når man ser hen til de ansvarsfulde stillinger, som teknikumingeniørerne kan bestride i de private virksomheder, er det påfaldende, at statsbanerne ikke har kunnet finde en eneste teknikumingeniør, der var værdig til at komme gennem nåleøjet. Man har det indtryk, at det hos statsbanerne er civilingeniører, som skal udtale sig om ansøgers kvalifikationer, og at de under alle omstændigheder ser på eksamensgraden i stedet for evnen til at udfylde stillingen. Jeg vil håbe, der må ske en ændring på dette punkt i den kommende tid.

Spørgsmålet om visse lokomotivføreres normering er af en meget kedelig art. Det er en kendsgerning, at lokomotivmændene på et givet tidspunkt opnåede overenskomst med styrelsen om oprykning af 90 i den gamle 7. lønningssklasse. Det er ligeledes en kendsgerning, at denne aftale opnåedes for sent, nemlig efter at der var afsluttet en almindelig overenskomst, og endvidere at statsbanernes tilsagn kun blev givet under forudsætning af, at ordningen ikke i øvrigt medførte konsekvenser. Fra anden side blev det gjort gældende, at en sådan oprykning ville have konsekvenser, måske dog kun for et vist antal af de 90 nye

[Holger Eriksen.]

stillinger, og derfor faldt sagen i lønningskommissionen. Tilbage står dog, at statsbanerne var af den opfattelse, at en del af disse oprykninger måtte kunne gives uden konsekvenser. Det bliver derfor et spørgsmål, som man må se på i det kommende udvalg.

Jeg finder også anledning til at udtale min beklagelse af, at det ikke er lykkedes at komme bort fra dobbeltstillingsystemet. Jeg er stadig væk af den opfattelse, at det virker uheldigt, men på den anden side er der naturligvis også fordele ved det, og disse fordele er blevet vurderet så højt, at kommissionen har ladet spørgsmålet falde. Det er jo et normeringsspørgsmål, og af dem er der mange, bl. a. fordi man under hensyn til den forventede betænkning fra lønningskommissionen i de senere år har været meget tilbageholdende ved nynormering. Parkinsons lov har således til en vis grad været sat ud af kraft.

Den største nynormering finder man i forsvaret, væsentligst i form af ansættelse af mange flere fenriker. Det begrundes bl. a. med, at man skal skabe plads til de nyuddannede fenriker. Dette er imidlertid ikke i sig selv en begrundelse, idet den omstændighed, at man eventuelt uddannede flere af en bestemt kategori, end der var brug for, jo ikke kunne medføre, at man så var nødt til at skaffe embede til dem. Hvad der derimod betyder noget, er, at departementschef Langseth fra forsvarsministeriet i kommissionen har erklæret, at selv med en nedskæring af forsvarsudgifterne til 850 mill. kr. ville der ikke være for stort et mandskab.

Naturligvis skal en løn kunne reguleres. I 1945 lå man under for den opfattelse, at man overhovedet ikke kunne røre ved grundlønnen, og da man samtidig ventede et prisfald, var det klart, at man måtte bevare så mange reguleringstillæg, at der blev tilstrækkelig plads til at regulere nedad. I år har man set bort fra denne antagelse, hvilket vil sige, at den brutto-

løn, der er fastsat, kan reguleres både opad og nedad. Jeg mener, at man har fundet et godt grundlag for reguleringsformen, både hvor der er tale om den egentlige ajourføring, og hvor der er tale om gennemførelsen af et overenskomsttillæg, der heller ikke kan undværes.

Det, der er uenighed med partiet venstre om, er reguleringsfaktoren, altså selve pristallet, og denne uenighed kan igen indkredses til spørgsmålet om, hvorvidt skatterne skal indgå i pristallet eller ikke. I offentligheden — eller i en del af den — råder der nogen uklarhed med hensyn til skatternes betydning for pristallet. Der er dem, som regner ud, med hvor stort et beløb skatterne som sådanne indgår i pristalsfamiliens budget, og deraf slutter, at hvis skatterne var undtaget, ville pristallet dale i forhold dertil. Denne antagelse er som bekendt helt forkert. Hvis skatterne udgik af det nævnte budget, måtte de også udgå af det grundbudget, hvoraf pristallet beregnes, og spørgsmålet, hvorvidt skatterne bevirker et højere eller lavere pristal, vil derfor være afhængigt af, om skatterne stiger forholdsvis mere eller mindre end de øvrige elementer, der indgår i pristallet. I almindelighed vil der ikke være større forskel; det fremgår af beregningerne i underbilag 1 til bilag 5 i lønningskommissionens 1. betænkning, hvorefter det nuværende pristal er steget er steget med 14 pct. Et pristal uden personlige skatter, men med børnetilskud, ville være steget med 15,4 pct., og et tilsvarende pristal, hvorfra der yderligere var fjernet visse indirekte skatter, ville være steget med 13,8 pct., altså kun 0,2 pct. under de førnævnte 14 pct. Tog man yderligere kontingentposten ud, hvad nogen jo har krævet, ville stigningen blive 15,2 pct., altså 1,2 pct. mere end det nuværende pristal er steget. Hvis man vendte tilbage til det udgiftstal, der var gældende for statstjenestemændenes lønregulering indtil 1946, og hvor foruden de direkte skatter også husleje var undtaget, ville man komme ned på en stigning på 13,1 pct., altså 0,9 pct. under det gældende.

[Holger Eriksen.]

Kun ved at lave noget så konstrueret som det gamle udgiftstal med fradrag også af indirekte skatter ville man komme ned på en stigning på 10,2 pct., men noget i den retning har jo ikke engang venstre stillet forslag om.

Der henvises til, at der kan foreligge situationer, hvor en stigning i pristallet måske aldeles ikke er udtryk for en højere velstand, og det er rigtigt. Men lad os engang se på, hvad pristallet egentlig er. Det er simpelt hen kun en faktor, gennem hvilken det fastslås, hvorledes en bestemt løn skal stige eller falde, for at indkomsten kan bevare en konstant realværdi. Det betyder ikke, at lønninger aldrig kan stige mere end pristallet; det har vi jo mange eksempler på. Det betyder heller ikke, at lønninger altid skal stige med det beløb, som pristallsstigningen er udtryk for. Naturligvis må man regne med, at rationalisering, automatisering o. s. v., en stadig forbedret produktionsteknik i det hele, i almindelighed vil tendere i retning af en højere realløn for arbejdere og funktionærer, men det udelukker ikke rent teoretisk, at de økonomiske forhold kan arte sig således, at en realløns-senkning bliver nødvendig. I så fald bør det imidlertid ske ved overenskomst og ikke ved at lave fiduser med pristallet.

Ud fra dette synspunkt beklager jeg, at man undertiden, således som det også er anført i bilaget, i praksis har måttet vedtage, at bestemte udgifter skulle holdes uden for pristallet. Det er ikke og kan ikke være den rigtige måde at foretage en real-løns-senkning på.

Det er stærkt understreget fra venstres side, at man kun ønsker særpristal for tjenestemændene og altså ikke har tænkt sig, at det også skal gælde for arbejderne i de private virksomheder; men hvad tror venstre der ville ske, hvis man fik et sådant særpristal for tjenestemændene og det medførte, at tjenestemændene skulle have en eller flere reguleringsportioner mindre end arbejderne i de private virksomheder? Tjenestemændene ville naturligvis øjeblikkelig stille hos finansministeren med krav om, at han forhøjede overenskomstillægget med så mange portioner, at der igen blev opnået balance, og hvad enten finansministeren hed Kampmann eller Thorkil Kristen-

sen, ville han blive nødt til at bøje sig for kravet, ellers ville forudsætningerne for lønningsloven være bristet.

Det er altså fastslået, dels at der kun er ringe sandsynlighed for, at et pristal uden skatter vil adskille sig væsentligt fra det pristal, vi har i dag, dels at det, selv om et særpristal blev indført, alligevel ikke ville medføre nogen ændring for tjenestemændenes reelle aflønning, og man spørger derfor med en vis undren, hvad formålet kan være med, at venstre som en betingelse for at gå med til et forslag, hvis saglige indhold partiet er enig i, kræver, at man skal gå til anvendelse af et andet pristal. Der er ganske vist samtidig nævnt muligheden for i større omfang at gå bort fra tjenestemandssættelser, men dels har den højtærede finansminister ret i, at man ikke kan forsinke en lønningslov, indtil et sådant spørgsmål — måske gennem langvarigt kommissionsarbejde — er afklaret, dels er dette krav ikke fremført med særlig styrke i kommissionen; det er alene skatternes forhold til pristallet, der er ført frem som det afgørende. Hvis man var skeptisk anlagt, ville man ikke kunne undgå at få en mistanke om, at det her drejer sig om et ikke særlig vellykket forsøg på at optræde som Celestin og Floridor på samme tid; over for tjenestemændene vil man have mulighed for at sige: vi gik ind for alle de forbedringer, lønningslovsforslaget bød på; men over for alle dem, der er utilfredse med, at lovforslaget gennemføres, kan man sige: se, vi talte dog imod, og vi stemte imod! Jeg håber imidlertid, at den efterfølgende diskussion og dermed venstres holdning til slut vil vise, at dette aldeles ikke har været meningen.

Der er helt anderledes hold i de konservatives standpunkt. De siger, at de ikke vil være med til at gennemføre et særpristal for tjenestemændene. De ser derimod gerne, at skatterne udgår af pristallet i almindelighed, men de opstiller ikke dette som en betingelse for at gennemføre de foreliggende lovforslag. Det er der logik i. På den anden side synes jeg, det ville være en hån mod de arbejdere og funktionærer, der lige har afsluttet en 3-årig overenskomst på grundlag af et eksisterende pristal, hvis man nu ændrede dettes opbygning. At det ville være moralsk forkasteligt, siger sig selv, men det er også tvivlsomt, om det ville være juri-

[Holger Eriksen.]

disk holdbart. Vil man nogen sinde ændre pristallets opbygning, må det være med gyldighed fra næste overenskomstperiodes begyndelse; men selv i så fald ville jeg være betænkelig, dels som følge af det, jeg allerede har sagt om pristallet som den regulator, der fastslår reallønniveauet, dels af den grund, at selv om erfaringen viser, at det i praksis ikke har betydet meget, om skatterne var indeholdt i pristallet eller ikke, ville dog den omstændighed, at vi har en progressiv direkte beskatning, medføre en tendens til, at pristallet ikke registrerede den faktiske realløn i det øjeblik, skatterne var unddraget. Et eksempel vil vise det.

Vi tænker os, at en tjenestemand på et givet tidspunkt har en løn på 5 000 kr. og en bruttobeskatning f. eks. på 10 pct. eller 500 kr.; der bliver altså 4 500 kr. tilbage til ham selv. Efter nogle års forløb er kroneværdien halveret; han får altså nu 10 000 kr., hvoraf bruttobeskatningen måske er 20 pct., eller 2 000 kr. Der bliver altså tilbage til ham selv 8 000 kr. eller, omregnet i den oprindelige krone, 4 000 kr. eller med andre ord 500 kr. mindre end det, han startede med. Det ville ikke være retfærdigt på den måde.

Stedtillægget har jo haft som forudsætning en formodning eller eventuel viden om, at det samme levestandardniveau kan opnås billigere ét sted end et andet. Det er diskutabelt, om dette er tilfældet; hvor det gælder sociale ydelser, har der været en tendens til at formindske forskellen, og med hensyn til specielle fradrag, der gælder ved beregningen af statsskatten for København og en stor del af de københavnske forstadskommuner, har man været uden fast grund under fødderne. Statistisk departement skulle foretage en undersøgelse, men resultatet siger efter min mening ikke så forfærdelig meget. Man har fastslået, at de, der boede i de pågældende områder, brugte mere end dem, der boede i de andre områder, hvilket ikke forbavser, når de tjener mere; men det spørgsmål, som man egentlig skulle finde ud af, nemlig om der var en væsentlig forskel i den pris, man skal betale for en vis mængde livsforbrødsvarer, står stadig væk ubesvaret. Da man skulle tage standpunkt til

stedtillægget, opgav man imidlertid stort set hele hensynet til det nævnte hovedpunkt og anlagde i stedet for en anden betragtning, nemlig den, at det er en uomstødelig kendsgerning, at arbejdslønnen i København og omegn er højere end i det øvrige land. Det er et synspunkt, man må bøje sig for; thi når formålet er så vidt muligt at skabe paritet med forholdene i de private virksomheder, må der tages hensyn dertil. Omvendt kan naturligvis anføres, at dette synspunkt ikke kan bruges, når det gælder sociale ydelser eller skattefradrag. Selve den omstændighed, at man tjener mere, berettiger jo ikke til større fradrag. Spørgsmålet bliver her, om man for det, man tjener, kan opnå de samme værdier, som andre kun kan erhverve for et højere beløb.

Nu har man nøjedes med 4 forskellige satser stedtillæg mod tidligere 5, og der er sket en ikke uvæsentlig forhøjelse af det københavnske tillæg, nemlig med 44 pct., medens forhøjelsen for B-byerne kun er på 20 pct. og for de øvrige områder noget mindre. Alligevel må det indrømmes, at staten ikke yder dækning for den løn-forskel, der er mellem privat ansatte arbejdere i København og i provinsen. Klassificeringen, afgørelsen af, hvor man skal anbringes i de forskellige stedtillægsgrupper, foregår på grundlag af de kommunale skatter og huslejen, hvor der kan indhentes konkrete oplysninger, og uden på grundlag af noget, der betegnes som „sådanne ganske særlige forhold for levevilkårene, der måtte kunne begrunde en forandring“. Det giver i øvrigt et vidt spillerum for fantasien.

Jeg skal ikke fordybe mig i bestemmelserne i forslaget til en præstelønningslov. Det er hovedsagelig bygget op efter de samme principper som de øvrige lønningslovsforslag. Der er kun ét punkt, jeg er betænkelig ved. Det er bestemmelsen om, at der kan ansættes hjælpepræster, der skal arbejde i flere sogne. Det er ikke lønningsbestemmelsen, der gør mig betænkelig, men det forhold, at vi i lønningsudvalget skal til at tage standpunkt til kirkepolitiske spørgsmål. Jeg husker fra min bibelhistorie, at spørgsmålet om ødelæggelsen af Sodoma og Gomorrha på et givet tidspunkt var aktuelt, og at der i den anledning førtes en

[Holger Eriksen.]

indgående forhandling med Vorherre; slutresultatet blev, at ødelæggelsen blev gjort afhængig af, om der fandtes bare 5 retfærdige. I det foreliggende tilfælde har man sat minimumskravet til 2 retfærdige menighedsråd. Jeg ville have foretrukket, at dette spørgsmål var blevet afgjort af et udvalg, der havde mere tilknytning til kirkelige forhold end lønningsudvalget, men det klares vel med et samråd med den højtærede kirkeminister.

Lærerlønningsforslaget er det forholdsvis dyreste, hvoraf også fremgår, at lærerne får forholdsvis mest i lønforhøjelse. Det skyldes dog i særlig grad, at der inden for lærerstanden findes et betydelig større antal ikke-forsørgere og samgifte, end der er inden for de øvrige grupper. Da man i den forrige lønningskommission behandlede forslaget om at oprette såkaldte overlærerstillinger, gik man fra socialdemokratisk side ind for, at der i stedet for skulle ydes et generelt alderstillæg. Det gik lærerne meget stærkt imod. De krævede denne overlærerstilling, og at der ved udnævnelse hertil skulle tages hensyn til kvalifikationer. Udviklingen har vist, at mit parti havde ret. Jeg gad se den skolemyndighed, der nogen sinde har vovet at følge andre retningslinjer end de rent anciennitetsmæssige ved udnævnelser til overlærer. Gjorde man det, ville man jo simpelt hen diskvalificere den, der blev sprunget over. Men netop ved at følge anciennitetsprincippet fremkom der store uretfærdigheder. Det kunne forekomme, at en bestemt skole fortrinsvis havde unge lærere. Det betød, at man kunne blive overlærer i en ung alder. Til gengæld kunne de, der ikke var heldige i første omgang, komme til at vente meget længe på udnævnelsen. Det har man erkendt i det foreliggende lovforslag, hvorefter købstadslærere, der i 3 år har oppebåret slutløn i 3. lønningsklasse, automatisk rykker op i 4. og bliver overlærere.

I forbindelse med lønrevisionen har man også beskæftiget sig med muligheden af et forbud imod, at der ydes kommunale tillæg til lærerlønningerne. I en tid, da der er en vis lærermangel, kan der jo drives afpresning på dette område. København betaler mere end efter lønningsloven for folkeskolens lærere. Vil forstadskommunerne have lærere,

tvinges de derved til til en vis grad at betale tillæg, der svarer til den københavnske overpris, og så kommer turen naturligvis til købstæderne. Dette forhold er urimeligt for ikke at sige uforvarligt, og der er fra kommunal side rejst ønske om på lovgivningsmæssig basis at få en ændring. Når der ikke foreligger forslag herom, skyldes det hensynet til de københavnske forstadskommuner. Jeg har dog siden ved samtale med kommunalmænd fra disse forstadskommuner fået den opfattelse, at de ikke mener, at problemet med at skaffe lærere, selv om et sådant forbud blev udstedt, var så alvorligt endda, og man bliver derfor nødt til at se nærmere på spørgsmålet i det kommende udvalg.

Til slut skal jeg blot sige to ord om de udgifter, som vedtagelsen af lovforslagene vil betyde. Det er rigtigt, at der bliver tale om store beløb, uden at det dog er muligt at sige, hvor stor en del deraf der skyldes selve revisionen, og hvor stor en del der alligevel ville være kommet til udbetaling. Spørgsmålet er imidlertid, om man stort set ved denne revision stiller tjenestemændene bedre end borgere i tilsvarende stillinger. Det mener jeg ikke er tilfældet, og spørgsmålet bliver derfor ikke, om samfundet har råd til merudgifterne, men om det har råd til at have en tjenestemandstand, der er utilfreds, fordi den bliver uretfærdigt behandlet. Jeg tror ikke, det kan være svært at træffe afgørelsen her, og jeg anbefaler samtlige lovforslag til velvillig behandling i det udvalg, jeg senere vil stille forslag om bliver nedsat.

Henry Christensen: Som det var tilfældet forud for 3 tidligere større lønreformer for statens tjenestemænd m. fl., er der også denne gang forud for fremsættelsen af de lovforslag, vi i dag har til behandling i det høje ting, gået et stort kommissionsarbejde. Kommissionen holdt sit sidste møde fredag den 11. april om aftenen, hvorefter kommissionsbetænkningerne gik i trykken. Disse var herefter klar den 18., og samme dag blev lovforslagene fuldstændig i overensstemmelse med betænkningen fremsat i det høje ting. Selv om jeg er bekendt med, at den højtærede finansminister til stadighed har kunnet holde sig underrettet — og også har gjort det — om

[Henry Christensen.]

gangen i kommissionens arbejde, må man måske nok have lov til at sige, at det er kommissionens forslag mere end regeringens, der er til behandling i dag.

Personlig føler jeg trang til at understrege den tak, den højtærede finansminister rettede til lønningskommissionens både utrættelige og tålmodige formand, afdelingschef Ulrik Andersen, og tjenestemændene fra finansministeriet. Jeg tror, det gælder alle os menige medlemmer af kommissionen, såvel tjenestemandorganisationernes medlemmer som de politiske repræsentanter, at vi har følt stor tryghed og haft megen tillid til kommissionens dygtige ledelse. Måske bør jeg, der nok til tider har været et af de mere vanskelige medlemmer i kommissionen, i særlig grad benytte lejligheden til at understrege dette i dag.

Baggrunden for kravet om en ny lønningskommission med efterfølgende lønreform er kendt af de fleste medlemmer af det høje ting. Lønningsloven af 1946, der byggede på den forrige kommissions resultat, betød en betydelig lønmæssig fremgang for tjenestemændene. Systemet byggede imidlertid fortsat på en ordning med grundløn og reguleringstillægsportioner. I forventning på daværende tidspunkt om et kommende prisfald havde man ved lovens gennemførelse bevaret 20 portioner, men da vi så siden fik fortsat prisstigning, måtte antallet af portioner øges. Som et forsøg på at modvirke nivelleringen, der var en følge af, at portionerne ikke var procentvis opbygget, fik vi så de midlertidige tillæg, de særlige tillæg o. s. v. Alt sammen bevirkede det, at vi fik en meget forskellig og irrational lønfremgang blandt de forskellige tjenestemandsklasser med en ikke på forhånd tilsigtet nivellering til følge. Endvidere bevirkede det, at lønsystemet efterhånden blev så indviklet, at det store flertal af tjenestemænd simpelt hen var ude af stand til at efterregne, om den løn, de nu fik udbetalt, var i overensstemmelse med det i pågældende tjenestemandsløvs fastsatte. Et så uoverskueligt lønsystem kunne vi ikke i det lange løb bygge videre på. Det betød i virkeligheden også, at lovgivningsmagten efterhånden blev ude af stand til helt at vurdere virkningen af de

2-årige tillæg til lønningsloven af 1946, der efterhånden gennemførtes.

Der var andre ting. Der blev rejst stærke krav om ophævelse af lønforskellen mellem forsørgere og ikke-forsørgere. De fleste husker sikkert nok den ikke særlig efterfølgelsesværdige demonstration, vi havde for nogle år siden, med bunkebryllupper og efterfølgende skilsmisser, uagtet de pågældende tjenestemænd jo havde tiltrådt deres tjenestestillinger med fuldt kendskab til deres lønmæssige placering. Resultatet af kommissionens arbejde på dette område er imidlertid simpelt hen blevet, at der foreslås gennemført en lønordning med lige løn for lige arbejde. Den særlige, lavere løn for ikke-forsørgere foreslås altså ophævet, og dette sker, således som vi også hørte det fremhævet af det ærede medlem hr. Holger Eriksen, med fuld socialdemokratisk tilslutning. Man kan så måske meditere lidt over udviklingens gang — der er i hvert fald langt fra Karl Marx' lære om arbejde efter evne og løn efter behov.

Kritikken gjaldt endvidere pensionsordningerne. Man var enig om, at der trængtes til en sanering på dette område, og folkepensionens gennemførelse skabte en ny situation. Et andet af de strækt kritiserede områder var lønreguleringen. Det var imidlertid samtidig et af de områder, hvor kommissionen, i hvert fald på et vist tidspunkt, pludselig blev uarbejdsdygtig, men det skal jeg senere komme tilbage til.

Det resultat, vi har til behandling i dag vedrørende tjenestemændenes lønningsforhold, er under alle omstændigheder en betydelig, ja, vi har vel lov til at sige gennemgribende forenkling og rationalisering af hele systemet. Lovforslagene indeholder foruden de nye lønrammer samtidig betydelige forbedringer for tjenestemændene. Opstillingen af disse nye lønsystemer og lønrammer er sket med tilslutning fra alle de i kommissionen deltagende politiske repræsentanter. De er udtryk for et fælles ønske om den fremtidige lønmæssige placering af tjenestemændene. Jeg lægger megen vægt på denne fælles vurdering af vore tjenestemænd. Jeg tror, det er et sundt politisk tegn, om der blandt de politiske faktorer, der jo er statsmagtens repræsentanter, kan skabes en fælles og enig ind-

[Henry Christensen.]

stilling. Det fritager også for den måske somme tider usunde politiske agitation, og det skaber formentlig også den største respekt blandt udøverne af de mange forskellige statsopgaver.

De ønskemål, som kommissionen, hvad de fremtidige vilkår for tjenestemændene angår, har opstillet, er samtidig udtryk for en stor anerkendelse af danske tjenestemænd. Naturligvis vil enhver af os blandt de mange titusinder af tjenestemænd nok kunne finde undtagelser, der ikke fuldt ud står mål; men i al almindelighed gælder det, at vi i Danmark har dygtige, pligtopfyldende og ubestikkelige tjenestemænd. I et moderne demokrati, hvor man — uanset om man ønsker, at statens funktioner på visse områder var noget færre, end de er — naturligvis må have en betydelig stab af tjenestemænd, er det et uvurderligt gode med rette at kunne fremsætte en sådan karakteristik.

Har kommissionen så nået de mål, den har sat sig? Det har den efter venstres opfattelse på en række væsentlige områder. Efter at betænkningerne nu er omdelt, lovforslagene fremsat og den højtærede finansminister har holdt sin udførlige fremsættelsestale, vil det ikke være nødvendigt at gå i enkeltheder med hensyn til principperne i det nye lønsystem.

En meget stor forenkling er efter min opfattelse i hvert fald nået. I visse henseender er det et columbusæg, der er præsteret. I stedet for et lønsystem med en grundløn og indtil 6 forskellige slags tillæg, hvoraf nogle var pensionsgivende, andre ikke, har man foreslået simpelt hen at gøre al løn til én stor, samlet grundløn alene med tilføjelse af stedtillæg, og ved fremtidige lønreguleringer bliver det selve grundlønnen, der reguleres; den kan blive større eller mindre. Enklere kan det vist ikke gøres. Selv om det kan være svært at afgøre lønsystemets holdbarhed ud i fremtiden, er der dog denne gang på forhånd grund til at tro, at det i sin enkelthed virkelig vil kunne holde i et langt åremål.

Lønsystemet er også forenklet på en anden måde; ved gennemførelse af ligeløn og ved sammendragning af forskellige lønklasser er lønklassernes antal reduceret fra 84 til 30. Gennemførelsen af lige løn mener

jeg som nævnt er rigtig. Det samme gælder, for så vidt angår sammentrækningen af lønklasserne. Her har der som bekendt været udtrykt betænkeligheder fra et enkelt af kommissionsmedlemmerne, og disse betænkeligheder har givet mig anledning til yderligere overvejelser. Betænkelighederne gik nemlig ud på, at det ikke var rimeligt, at der i de nu sammenslåede lønklasser altid var automatisk avancement. Det var imidlertid efter det oplyste kun inden for en enkelt styrelse, at der gjaldt en undtagelse, og denne undtagelse kunne næppe være motivering nok til at se bort fra fordelene ved den stærke forenkling.

Som jeg senere skal omtale, betyder lovforslagene en virkelig ophævelse af den hidtidige nivellering mellem de forskellige lønklasser. Med den samtidig foreslåede større spændvidde mellem de forskellige lønrammer vil avancement i fremtiden virkelig betyde lønfremgang for den enkelte, hvad der ofte ikke har været tilfældet under det bestående system. Derigennem vil vi have skabt et smidigere lønsystem, som i højere grad end det hidtidige giver mulighed for at belønne den dygtige indsats fra den enkelte tjenestemand. Man kunne stille det spørgsmål, om det ikke var ønskeligt at gøre lønsystemet endnu mere smidigt, så der i endnu større udstrækning kunne tages individuelle hensyn. Jeg mener i og for sig, det var ønskeligt, om man kunne det. Der vil stadig — trods forbedringer — nok være for snævre rammer til, at man kan belønne den enkeltes særlige flid eller dygtighed inden for statstjenesten; i den henseende vil der nok trods alt blive bevaret en stærkere nivellering blandt tjenestemændene end den, der findes blandt funktionærer i det private erhvervsliv.

De foreslåede lønrammer og tjenestemandsgruppernes placeringer er ganske naturligt blevet livligt diskuteret i den sidste uges tid. Forskellige synspunkter er fremkommet. Men placeringerne er jo, alt taget i betragtning, udtryk for kommissionens samlede vurdering og ønske. Når man skal bedømme tjenestemændenes fremtidige placering i forhold til de øvrige samfundsgrupper, må man naturligvis stadig tage hensyn til tjenestemandsgoderne. Den særlige tjenestemandspension med værdifasthed og den almindelige sikkerhed i

[Henry Christensen.]

ansættelsesforholdet er utvivlsomt de betydeligste goder; men vi må samtidig erkende, at disse goder med den mange steder skete udvikling for privat ansatte funktionærer nu spiller en mindre rolle, end de tidligere har gjort. Jeg vil dog advare tjenestemændene mod at undervurdere disse goder. Ganske vist går det vel for dem som for de fleste andre sådan, at man næppe vurderer det, man har, så højt som det, man ikke har, men som naboen har; sådan går det nemlig også de øvrige samfundsgrupper. Det, der måske somme tider står som noget rosenrødt for tjenestemændene hos de andre: chancerne, springavancementerne og den større frihed, dette at være sin egen herre, falder ikke tilsvarende i øjnene og vurderes ikke tilsvarende højt hos disse andre selv. Derfor vil det stadig være vanskeligt helt ud at sammenligne tjenestemandsgruppernes stilling med stillingen for andre; derfor vil vi stadig se modsætningsforhold; derfor vil vi i det hele nok ikke kunne nå helt frem til en fælles målestok.

Vi, der har været med i kommissionen, og vi, som er ordførere i dag, har sikkert alle sammen i den sidste uges tid haft mange henvendelser fra forskellige grupper, som har ment, at enkelte ting vedrørende deres forhold var overset eller ikke tilrettelagt rigtigt; det har været tilfældet for store grupper af sygeplejersker, og det har været tilfældet for andre, mindre, enkelte grupper, måske endda for enkelte tjenestemænd. Det må nu blive det kommende folketingsudvalgs opgave at foretage en efterprøvelse af alle de enkelte områder, hvor man mener at kommissionen har set fejl eller ikke taget det fornødne hensyn, og vi må, så vidt det er menneskelig muligt, sørge for at sikre, at der gøres ret og skel til alle sider. Det må vel imidlertid også være rigtigt at gøre opmærksom på, at sådan som lønningsforslaget er bygget op, er det udtryk for en betydelig indre sammenhæng, som det i hvert fald ikke i princippet går an at bryde.

Jeg kommer så til et af de områder, hvor kommissionsresultatet set ud fra venstres synspunkter ikke blev tilfredsstillende. Jeg tænker på lønreguleringen.

Resultatet er blevet, at lønnen, og det vil nu sige hele grundlønnen, fremover kan reguleres på to grundlag: dels gennem dyrtidsregulering, dels gennem en i de enkelte tilfælde aftalt ændring af reallønnen. I sidstnævnte tilfælde er der i forslaget direkte anført bestemte overenskomst- eller reallønsportioner, hvormed reallønnen kan reguleres. Bortset fra den allerøverste ende af lønningerne i forbindelse med dyrtidsregulering sigtes der nu i alle tilfælde mod en procentvis regulering, så fremtidige nivelleringer mellem de enkelte lønklasser undgås.

Venstre havde i princippet ønsket en samlet regulering, så man automatisk havde sikret tjenestemændene også deres realløn fremover og deres andel i landets samlede velstandsudvikling. Til brug for kommissionen er der da også fremlagt materiale til belysning af det af venstre krævede velstandspristal, der netop viser, som hævdede af venstre, at en sådan regulering på længere sigt ville give tjenestemændene stort set det samme, som de har opnået både gennem dyrtidsreguleringerne og gennem de 2-årige forhøjelser. Men springene ville have ligget på lidt andre tidspunkter, nemlig — som vi gør gældende — på tidspunkter, der havde været bedre i overensstemmelse med den økonomiske udvikling i samfundet, og vi ville i alles, i samfundets interesse have begrænset den del af inflationen med nye prisstigninger og omkostningsstigninger til følge, der netop har været resultatet bl. a. af skattestigningerne.

Indvendingerne, der blev rejst mod denne fremgangsmåde, var af teknisk art: der kunne endnu ikke opnås tilstrækkelig sikkerhed i beregningerne, og de kunne især ikke komme hurtigt nok. Det bliver efter min opfattelse i sidste ende et spørgsmål, om man virkelig statistisk vil tilrettelægge sagen, så at man kan gå denne vej. Men vi har foreløbig taget hensyn til denne del af indvendingerne, ikke mindst fordi vi erkender, at en så afgørende principiel ændring forudsatte en almindelig, større tilslutning også i andre kredse og grupper. Venstre gik derfor ind for at forhandle om bevarelse af en dyrtidsregulering i princippet. Venstre har altså vist udstrakt forhandlingsvilje på disse områder.

Jeg vil yderligere gerne understrege, at

[Henry Christensen.]

drøftelserne om den fremtidige dyrtidsregulering jo intet havde at gøre med spørgsmålet om, hvorvidt den ene ordning nu var bedre for tjenestemændene end den anden. Det kunne, som også den foregående ærede ordfører nævnte, ingen på forhånd sige. Spørgsmålet var, hvad der var rimeligt over for andre samfundsgrupper og hensigtsmæssigt over for den almindelige økonomiske politik. Men den forhandlingsvilje, venstre lagde for dagen, blev ikke gengældt. Ja, den blev det nok en overgang, men så holdt det pludselig op fra anden side. Der måtte efter venstres opfattelse foretages i hvert fald én ændring, nemlig i det bestående pristalsgrundlag. Vi måtte tage skatterne ud af pristallet, og jeg tror, at det ville have været i tjenestemændenes sande interesse, om i hvert fald denne del af forslaget var blevet taget op og lagt frem til behandling i den højtærede finansministers lovforslag.

Hvilke grunde var der da til at undlade skatternes indregning i reguleringsgrundlaget? Når skatterne er steget, er det som regel af en af to årsager: det kan skyldes finanspolitiske hensyn for at begrænse købekraften. Men hvis statens tjenestemænd automatisk får efterfølgende lønmæssig dækning, fordi skatterne er steget, undrages de derved også automatisk fra den forbrugsbegrænsning, der var påtænkt over for alle, og derved rammes alene visse andre samfundsgrupper. Over for dette har man så enkelte gange i det høje ting lovgivningsmæssigt holdt sådanne afgiftsstigninger uden for pristallet, men dels er det kun sket enkelte gange, dels har det, når det er sket, medført voldsomme og stærke protester bl. a. fra tjenestemandsgupperne, der hævdede, at det var i strid med det grundlag, hvorpå deres lønninger lovgivningsmæssigt var fastsat, og det var — efter at tjenestemandsgorganisationerne havde godkendt aftalerne og loven var gennemført — at gøre brud på de vilkår, der på forhånd var aftalt.

Skatterne kan imidlertid også stige af en andre grunde, og de gør det, bl. a. fordi det offentlige desværre stadig påtager sig flere og flere opgaver, hvad til gengæld så somme tider medfører, at borgerne slipper for tilsvarende udgifter, sådan som det har været

fremhævet over for kommissionen, for eksempel skolebespisningen af børnene, hvorved forældrene slipper for en udgift. Det kan også ske, at staten pålægger befolkningen større skattebyrder for at kunne løse andre, større opgaver, f. eks. landets fælles forsvarsopgave. Er det nu rimeligt i disse tilfælde, at statens tjenestemænd skal have en ordning, hvorved de automatisk slipper for at tage deres part af de udgiftsførelser, staten får, og hvorved byrderne væltes over på andre grupper, i mange tilfælde de svageste grupper i samfundet? Dette kan ret beset hverken disse andre grupper eller tjenestemændene selv være tjent med. Det skaber nemlig hos andre grupper en indstilling over for tjenestemændene, der er til skade for den forståelse, uden hvilken det somme tider kan være svært at være tjenestemand.

Hvad betyder omvendt det nuværende system for tjenestemændene? Ja, hvis nu skatterne f. eks. næste år falder, fordi byggestøtteleven afvikles, så stiger jo boligudgiften. Skal tjenestemanden, der også skal betale forøget boligudgift, så ikke automatisk have den samme andel som andre medborgere i en skattesækning? Det vil i den situation være en afgjort uret mod tjenestemændene, hvis de nu skal bære byrderne uden at få den samme reelle fordel af skattesækningen. Dette er venstres principielle begrundelse, der er af såvel økonomisk som af moralsk art.

Synspunktet kan naturligvis føres ud i livet på flere måder. Nogle har sagt, at man kunne bevare det nuværende pristal og se helt bort fra fremtidige ændringer af direkte og indirekte skatter. Så ville fremtidige skattestigninger blive båret af alle efter evne, og vi ville undgå den automatisk virkende inflation, der ved flere lejligheder hidtil er kommet efter hver skattestigning.

Man kunne også gå over på det forslag, som vi i kommissionen forhandlede om, et konkret udkast til en ny lovtekst til indsættelse i den kommende tjenestemandsløvslov, en lovtekst, hvori man simpelt hen opererede med et nyt pristal, hvor såvel alle direkte som de væsentlige af de indirekte skatter var holdt uden for pristalsberegningsgrundlaget. Det er netop det nye, at det gennem de undersøgelser, kommissionen har ladet foretage, er blevet fastslået, at dette tek-

[Henry Christensen.]

nisk lader sig gøre. I dette tilfælde afhænger størrelsen af de fremtidige reguleringer så af, om de øvrige prisstigninger er større end skattestigningerne, hvad de er i visse tilfælde, ikke i andre. Men urimeligheder og inflation som følge af skattestigninger ville være undgået. Jeg vil gerne opfordre den højtærede finansminister til at medvirke til, at vi får draget dette forslag, der i øvrigt er optaget i betænkningen, med ind i det kommende udvalgs overvejelser.

På denne baggrund må jeg måske gøre et par bemærkninger om det standpunkt, som de radikale medlemmer af kommissionen, det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp og det ærede medlem hr. Aage Fogh, indtog dér. De har den dristighed i en mindretalsudtalelse at hævde, at der ikke af venstres medlemmer i kommissionen er formuleret noget forslag om en anden form for pristalsregulering. Jeg tør dog vist hævde, at såvel udformningen af velstandspristallet og beregningerne deraf — de undersøgelser, der er samlet i et bilag til kommissionsbetænkningen på over 50 sider — som fremsættelsen af det direkte forslag om et pristal uden skatter er sket på foranledning af venstres repræsentanter og deres kritik af det bestående. Havde de radikale medlemmer tænkt sig, at venstres repræsentanter direkte skulle have slået typerne på den skrivemaskine, der fremstillede aktstykkerne til de radikale repræsentanter? Hvorfor så fremsætte en så misvisende udtalelse over for offentligheden? Det burde ikke have været nødvendigt for et regeringsparti.

Jeg vil også gerne hæfte mig ved formen, hvorunder det skete. Sidste mødedag i kommissionen var fredag den 11. april. Da forhandlede vi endnu om eftermiddagen om disse ting. Man havde bedt venstre om endnu en gang at tage sin holdning op til overvejelse. Det havde vi gjort, uden at det have ført til en ændring af vort resultat. Man bad så om at få lejlighed til at se en særudtalelse fra venstre derom, og vi fik

en time til at udfærdige denne. Vi efterkom loyalt opfordringen og afleverede vor særudtalelse til kommissionen samme eftermiddag. Flertallet, herunder de radikale repræsentanter, havde allerede i udkastet til betænkningen begrundet deres standpunkt. I det afsluttende aftenmøde forelagde derefter de konservative repræsentanter en yderligere udtalelse, der ikke gav anledning til noget indlæg fra vor side. De radikale repræsentanter forelagde intet den gang, men meddelte, at de om mandagen, når kommissionsbetænkningen skulle gå i trykken, ville fremkomme med en særudtalelse. Jeg forsøgte da på venstres vegne at tage forbehold på den måde, at i hvert fald også vi fik lejlighed til at komme med en yderligere udtalelse, hvis der blev anledning dertil. Dette blev afvist. Men det blev samtidig fra kommissionens side udtrykkelig tilkendegivet, at man kunne være tryk for, at der ikke fra radikal side ville fremkomme nogen udtalelse, der kunne give os anledning til at reagere. Men det var altså netop, hvad de radikale repræsentanter benyttede sig af.

Desværre var det jo ikke det eneste besynderlige, der skete omkring kommissionens behandling af pristalsproblemet. Det var netop en af kommissionens opgaver at behandle dette problem, som jeg allerede har nævnt. Et stort forarbejde blev gjort, de forskellige undersøgelser blev foretaget og fremlagt gennem et omfattende materiale.

Det pågældende udvalg arbejdede dermed, og der var på et tidspunkt virkelig god forhandling i gang og al mulig grund til at vente et resultat netop på skatternes område. Men pludselig skete der så noget, et eller andet. Et jerntæppe gik ned; al videre forhandling om disse ting hørte simpelt hen op i det pågældende udvalg; sagen blev udskudt fra møde til møde uden nogen sinde mere at blive genoptaget i udvalget. Senest i januar måned i år havde den omtalte forhandlingsvilje været til stede; man havde udtrykkeligt drøftet det positivt formulerede forslag til en ny lov-

[Henry Christensen.]

bestemmelse i tjenestemandsløven, hvorefter skatterne udgik af pristallet. Men der var altså sket et eller andet mærkeligt. Først den allersidste dag i plenarmødet — ikke i udvalget, men i plenarmødet — blev der lejlighed til en videre drøftelse; men nu var det forslag, vi havde arbejdet med, helt væk, borte med blæsten; alt det nye var taget ud, og i den da fremlagte korrektur til den endelige betænkning var altså uden nogen som helst forhandling eller begrundelse det udarbejdede forslag blevet taget ud og alt det gamle sat ind.

Jeg spørger endnu en gang: hvad var der sket? Jeg spørger den højtærede finansminister: ved den højtærede minister noget som helst herom? Var forklaringen de i mellemtiden indgåede overenskomster på det private arbejdsmarked? Var der kommet besked fra formanden for De samvirkende Fagforbund, hr. Eiler Jensen, eller hvad? Finder den højtærede finansminister, at der på denne baggrund er vist rimelig hensyntagen over for venstres repræsentanter, der altså havde udvist en betydelig forhandlingsvilje også på disse områder?

Hvad går den højtærede finansministers argumentation i fremsættelsestalen så ud på? Man kan ikke, siger den højtærede finansminister, indføre et særpristal for tjenestemændene. Det havde vi dog altså haft fra 1919 til 1946, altså f. eks. i alle årene under den socialdemokratisk-radikale regering. Videre argumenteres der på den måde, at da der nylig er sluttet overenskomster mellem det private arbejdsmarkeds parter, så kan der ikke gribes ind nu heroverfor og følgelig heller intet ændres over for tjenestemændene; det må vente. Men, føjer finansministeren til, det er for øvrigt tvivlsomt, om man ved fremtidige overenskomster kan få et andet pristal end det, parterne er blevet enige om, og, forstår man, så har tjenestemændene bare at indrette sig herefter.

Hvad er egentlig den dybere mening hermed? Hvorfor har vi i kommissionen skullet foretage det betydelige arbejde med undersøgelse af reguleringsgrundlaget, når det endelige resultat blot er, at finansministeren eller andre giver besked om, at kommissionen kan rende og hoppe? Det, der er aftalt mellem arbejdere og arbejdsgivere,

har uden videre at gælde også for det område, kommissionen har forhandlet om, og som lovgivningsmagten har den direkte indflydelse på. Her er da vist egentlig et område, hvor den højtærede økonomiminister med sin tidligere så velkendte interesse for folkestyrets tarv og sundhed havde al mulig anledning til at gribe ind. Jeg tror altså ikke, at man har varetaget hverken tjenestemændenes eller samfundets sande interesser ved den indtagne holdning.

Jeg vil gerne have lov til at citere et par udtalelser om disse problemer. Formanden for Tjenestemændenes Centralorganisation II, M. S. Lyngesen, siger således på et møde i Århus, en udtalelse, der er refereret i bladet Fællesrådet i december 1957, om skatternes indregning i pristallet:

„Det, jeg især hæfter mig ved, er, at folketinget gang på gang pålægger befolkningen byrder, der bliver holdt uden for pristallet. Når et pristal ikke bliver respekteret, er det efter min mening ikke værd at holde på.“

Dette siger formanden for den ene af de to store tjenestemandsgesandtsorganisationer, og når den høje regering nu argumenterer med, at man fortsat vil holde enkelte afgifter uden for pristallet, er det så ikke at gøre tjenestemændene interesseret i på forhånd at lægge op til at gå direkte mod deres her formulerede synspunkter?

Og hvad sagde den højtærede finansminister her i tinget for mindre end et år siden, den 11. juni 1957 — Folketings-tidende 1956-57, 2. samling, sp. 34 —:

„Op til 1946 reguleredes tjenestemandslønningerne efter et såkaldt udgiftstal, der bl. a. ikke medtog de direkte skatter. Jeg har forstået, at tjenestemændene vil overveje at vende tilbage til en sådan ordning. Den rejser dog det særlige spørgsmål, om det er heldigt således ved pristalsberegningen at stille direkte og indirekte skatter forskelligt.“

Den højtærede finansminister var dengang positivt indstillet over for den tekniske mulighed af at holde også de indirekte skatter uden for pristalsberegningen. Det viste sig, at ministeren i høj grad havde ret, således som jeg nævnte det før. Det fremgår tydeligt af et af de bilag, som på venstres foranledning er optaget i

[Henry Christensen.]

betænkningen. Den højtærede finansminister sagde ved den pågældende lejlighed yderligere:

„Blev der skabt grundlag for at holde skatter uden for pristalsberegningen, ville megen diskussion omkring den automatiske pristalsregulering kunne undgås.“

Det er mit håb, at forhandlingerne i folketinget kan føre til et resultat, at jerntæppet kan blive løftet op igen. Venstres standpunkt er i hvert fald ikke nyt. Jeg tror, jeg kan sige, at vi loyalt fra første færd har ført det frem i forhandlingerne og har understreget, hvilken vægt vi måtte lægge herpå.

Det andet store område i tjenestemandsløven, der trængte til sanering, og som har været genstand for store overvejelser og undersøgelser, er hele pensionsområdet. Tjenestemandspensioneringen blev i særlig grad aktuel i forbindelse med gennemførelsen af den alle andre omfattende folkepensionering, og der rejste sig problemer med hensyn til, under hvilke betingelser der for fremtiden skal antages tjenestemænd. Der har imidlertid fra alle sider været fuldstændig enighed om, at for alle tjenestemænd, der er blevet ansat under de hidtil gældende vilkår med en særlig efterlønsordning, skal det særlige pensions-gode bevares. Derfor har alle også arbejdet fuldt ud med på den sanering af de hidtidige pensionsregler, som udviklingen havde gjort påkrævet, og derfor forstår jeg ikke helt berettigelsen af den bemærkning, det ærede medlem hr. Holger Eriksen for lidt siden gjorde om, at en lønningslov stort set ville være overflødig, hvis man ikke også for fremtiden skulle bevare tjenestemandsgodet på dette område. Lønningsloven vil dog under alle omstændigheder have meget stor betydning for alle de nu ansatte tjenestemænd, og det vil sige, at i mange, mange år fremover er det dem, hvis forhold den først og fremmest kommer til at regulere.

Der har imidlertid været enighed om sanering på disse områder. For det første er pensionsbidraget blevet ført à jour derved, at for fremtiden skal der betales 4 pct. af den til enhver tid gældende bruttoløn til afløsning af den bestående ordning, hvorefter der nok betales 5 pct., men efter-

hånden kun af den mindste del af lønnen, således at der i visse tilfælde rent faktisk kun betales 1,6 pct. af den samlede løn som pensionsbidrag. Fremover vil bidraget automatisk blive reguleret med lønnen. Selv om der ved fastsættelse af de nye lønrammer er taget hensyn til det forhøjede bidrag, der sammenlagt udgør 25 mill. kr., vil den foreslåede ændring, hvis vi fortsat har inflation, kunne få stor betydning. Det nuværende misforhold vil ikke kunne gentage sig.

Med denne sanering vil man nu også kunne sige, at hvis man regner med tjenestemandens pensionsbidrag og et tilsvarende dobbelt op fra arbejdsgiveren, staten, vil den mærpension ud over folkepensionen, som tjenestemanden opnår, under forudsætning af en ikke alt for stærk inflation fremover komme til helt anderledes end nu at hvile i sig selv. Det må dernæst erindres, at til folkepensionen betaler tjenestemanden på lige fod med alle andre skatteborgere. Det, der nu sker, er, at han foruden som hidtil at have adgang til den indtægtsbestemte folkepension nu også får adgang til folkepensionens mindstebeløb.

En anden virkning af folkepensionens gennemførelse er de ændrede aldersbetingelser for opnåelse af pensionerne. Medens en tjenestemand nu som hovedregel opnår maksimumspensionen ved det 63. år og er berettiget til at gå med pension uden lægeerklæring ved det 65. år, forhøjes begge disse aldersgrænser til det i folkepensionslovens fastsatte 67. år. Venstre er enig i den af finansministeren givne begrundelse herfor. Venstre er også enig i, at der intet berøres i reglerne om tjenestemændenes adgang til at søge afsked som følge af svagelighed forinden det 67. år, og at der her som hidtil vil kunne tages hensyn til karakteren af den pågældendes arbejde.

Den mest betydningsfulde af de ændrede aldersregler skal nok den første om forskydningen af tidspunktet for opnåelse af maksimumspensionen vise sig at være. Der ligger sikkert en stor besparelse her, hvis ordningen efterhånden vil bevirke, at mange tjenestemænd ser deres interesse i at vente med at gå med pension i 2 eller 4 år ud over, hvad der nu er tilfældet. De pensioner, der opnås inden det 67. år, bliver mindre end nu, men til gengæld vil der, når man venter med at tage afsked til det 67. år,

[Henry Christensen.]

for de fleste kunne opnå en mindre fremgang sammenlignet med nu, når hensyn tages til retten til fremover også at kunne opnå folkepensionens mindstebeløb.

De øvrige ændringer, såsom formindsket adgang til enkepension for de helt unge enker, forhøjelserne af børnepensionerne m. m., er venstre enig i.

Medens jeg således går ud fra, at der er al mulig grund til at vente enighed om den foreslåede sanering af de gældende pensionsregler for de nu ansatte tjenestemænd — og her vil jeg gerne understrege, at der fra tjenestemandsorganisationernes side på dette for dem vanskelige område er vist god og beundringsværdig forhandlingsvilje — hører enigheden op, når det gælder de fremtidige ansættelsesvilkår.

Må jeg minde det høje ting om, at ved gennemførelsen af loven om folkepensionering var et af de stærkeste motiver ønsket om at skabe ensartede vilkår for hundredtusinder af medborgere, der ikke er tjenestemænd, og de medborgere, der er beskæftiget som tjenestemænd hos staten. Vilkårene for vore gamle medborgere, hvad enten de havde slidt som tjenestemænd eller murere, maskinarbejdere, husmænd, eller hvad ved jeg, måtte være ens, når de pågældende nåede frem til deres gamle dage.

Efter venstres opfattelse var det de samme forudsætninger, som folketingets udvalg med alle partiernes tilslutning gav udtryk for i sin betænkning af 14. juni 1956, hvori det bl. a. hed — Folketings-tidende 1955-56, tillæg B. sp. 791 —:

„Man skal i den forbindelse henstille, at pensionsforholdene for fremtidigt ansatte tjenestemænd indrettes således, at disse inddrages under folkepensionsordningen.“

Denne betænkning talte netop ikke om sammenkædningen mellem tjenestemandspension og folkepension for de nu ansatte tjenestemænd; den talte om de fremtidigt ansatte, det var dem, der skulle inddrages under folkepensioneringen. Dengang var ingen af os i tvivl om — og sådan lød det også fra mange af de socialdemokratiske talere dengang — at meningen var, at folkepensioneringen for de fremtidigt ansatte tjenestemænd som for andre med-

borgere skulle være den eneste efterlønsordning fra statens side. Nu siger det ærede medlem hr. Holger Eriksen, at det kan man måske overveje for enkelte særlige, få grupper. Det er langt fra det, man mente for et par år siden, og fra det, som socialdemokratiet selv skrev i sit fremtidsprogram for tiden efter 1945. Vi savner egentlig fra socialdemokratiet begrundelsen for at skifte standpunkt så stærkt, som det her er sket.

Det er en stor skuffelse for venstre, at ingen af de andre politiske partier i lønningskommissionen har villet støtte venstre for gennem denne kommission, der jo netop skulle tilrettelægge forholdene for fremtiden, at gøre noget virkeligt forsøg på at nå et resultat. Vi tror, at denne ændring af holdningen fra 1956 og til nu hos disse de øvrige partier vil gøre et meget overraskende indtryk ude omkring i befolkningen. Havde der været vilje dertil, kunne man være begyndt herpå på et tidligere tidspunkt, og så kunne vi have præsteret et resultat i dag, men viljen manglede desværre.

Her må jeg måske igen et øjeblik særlig opholde mig ved det radikale venstres holdning. Jeg har en erindring om et diskussionsmøde, jeg havde med formanden for de radikales folketingsgruppe, det ærede medlem hr. Aage Fogh, for kun få måneder siden, en diskussion, som ganske vist fandt sted på Langeland i det ærede medlems egen valgkreds. På dette møde tog en radikal forespørger ordet, en af det ærede medlems vælgere og oven i købet en radikal sognerådsformand, og han udtalte sig på linje med de synspunkter, som venstre har fremholdt i kommissionen. Ved den lejlighed, tør jeg nok antyde, fandt den radikale forespørger megen sympati og forståelse hos det ærede medlem; jeg beder om tilladelse til at citere, hvad det ærede medlem ifølge Langelands Avis for den 18. februar 1958 sagde. Der står her:

„Om folkepensionen sagde han, at han altid kun havde haft én indstilling:“ — kun havde haft én indstilling — „Alle uden undtagelse bør have en pension, de lige kan leve af. Resten må de selv sørge for. Vedrørende tjenestemandspensionerne sagde Fogh, der sidder i lønningsudvalget, at fremtidigt ansatte

[Henry Christensen.]

tjenestemænd bør ansættes uden pension. Han kunne ikke se, at der var sket nogen skade ved, at dygtige embedsmænd så eventuelt foretrak at gå ind i erhvervslivet.“

Se, det var på Langeland. Det giver mig anledning til at gøre et par bemærkninger, og jeg vil gerne have lov til at citere mig selv, også fra det pågældende møde:

„Om Christiansens“ — det var den radikale forespørger — „om Christiansens sidste spørgsmål oplyste Henry Christensen, at han i lønningskommissionen havde udarbejdet et skitseforslag, hvorefter store ansættelsesområder fremtidig ikke skulle have tjenestemandspensioner. De allerede ansatte skulle selvsagt ikke berøres af ordningen. Jeg har, sagde Henry Christensen, hidtil været ene mod en kompakt modstand. Nu lader det til, at Fogh er enig med mig. Så skal vi se, om han indtager samme standpunkt som formand for den radikale gruppe i folketinget. Det gør han såmænd nok ikke.“

Det var en spådom for et par måneder siden. Der skulle ikke gå lang tid, før jeg fik ret i min tvivl. Der er intet i den særdtalelse, det radikale venstre i øvrigt var så ivrig for at få lejlighed til at komme med. Der var altså ingen positiv støtte til virkelig at nå et resultat. Jeg går ud fra, at man nu på Langeland bemærker sig modsætningerne mellem det radikale venstres standpunkt dernede og ude i landkredsene forud for kommunevalget og så partiets holdning herinde, når der virkelig skal træffes afgørelse.

Venstre har hele tiden været parat til at arbejde for en nyordning, og når man nu henviser til det tidkrævende, har jeg allerede sagt, at venstre forlængst havde været parat til at påbegynde arbejdet for at opfylde de forventninger, folketinget som anført selv havde skabt. Arbejdet kunne efter min opfattelse være påbegyndt i hvert fald for mindst to år siden.

Jeg betragter det som en indrømmelse over for venstre, at der i det mindste af kommissionen er stillet forslag om nedsettelse af en særlig kommission til at beskæftige sig med andre ansættelsesformer for fremtidigt ansatte, og jeg takker den højtærede finansminister for tilsagnet om

at ville følge kommissionens opfordring på dette område. Venstre må nu lægge afgørende vægt på, at der kommer et resultat ud af dette nye kommissionsarbejde. Venstre har den målsætning i hvert fald stærkt at begrænse den egentlige tjenestemandsansættelsesform for fremtiden, og jeg vil gerne i dag efterlyse de øvrige partiers målsætning på dette område. Jeg vil samtidig gerne henstille til den højtærede finansminister, at han tager initiativ til at drøfte den fremtidige kommissions sammensætning og kommissorium med de partier, der har været repræsenteret i lønningskommissionen.

Der har som indvending, også af den højtærede finansminister, været anført, at vi kun var begyndt på en folkepensionering, den var ikke udbygget; vi måtte afvente dette tidspunkt. Jeg minder om, at hvis man i dag tjenestemandsansætter en 21-årig, går der 46 år, til han som 67-årig kan opnå normal afsked med pension. Det er et tidsrum som fra 1912 til i dag. Inden for en så lang periode kan man vist påregne en meget betydelig udbygning af folkepensioneringen.

Foruden hensynet til i fremtiden at skaffe ensartede vilkår for de forskellige befolkningsgrupper er der grund til at understrege andre afgørende grunde for en anden ansættelsesform for fremtiden. Må jeg blot minde om, at ministeren netop selv fremhævede det som en betydningsfuld nydannelse på pensionsområdet, at der ved ændrede regler om udtrædelsesgodtgørelse skabes mulighed for større adgang end hidtil for overgang fra ansættelse i statens tjeneste til anden offentlig eller privat beskæftigelse og omvendt under medtagelse af indvundne pensionsrettigheder. Det er et rigtigt synspunkt, finansministeren her har anført, et synspunkt, venstre lægger vægt på. Med den tilnærmelse, der i mange af det private erhvervslivs ansættelsesforhold har været over for de i staten gældende ansættelsesforhold, måtte en modgående bevægelse i statens ansættelsesforhold nu i vidt omfang være ønskelig. En lettere mulighed for at gå fra det private erhvervsliv til staten og omvendt er ønskelig, bl. a. fordi omfanget af opgaver kan skifte fra tid til anden. Vi erkender, at der inden for enkelte tjenesteområder såsom politi, domstole og andre kan gøre sig særlige forhold gældende. Dem

[Henry Christensen.]

må vi nu tage op til overvejelse i den kommende kommission.

På andre områder ønsker vi altså, hvad det efterlønmæssige angår, en tilnærmelse til vilkårene i det private erhvervsliv. Det betyder bl. a., at på områder, hvor en forsikringsmæssig tillægspensionsordning er almindelig i det private erhvervsliv, kan vi tænke os en noget tilsvarende ordning for de fremtidigt i statens tjeneste ansatte. Det vil i øvrigt også have en anden fordel. Det er på de forskellige statsområder vanskeligt altid at få et overblik over omfanget af de virkelige udgifter. Dette skyldes først og fremmest, at med den nugældende ordning kan det ikke beregnes, hvilken udgift pensionsbyrden for ansatte skal sættes til. Det vil man derimod kunne med den af mig skitserede ordning, og vi vil derved have taget et middel i anvendelse til en bedre økonomisk bedømmelse af de enkelte statsforetagender.

Foruden ændringerne på de hovedområder, jeg har nævnt, er der mange andre steder i tjenestemandsløven foreslået ændringer. Det gælder således lønnings- og pensionslovens kapitel 1.

Vi er tilfredse med gennemførelsen af ensartede regler om opslag af stillinger og et almindeligt krav herom. Aspirantordningen bibeholdes, men tjenestemanden opnår, at aspiranttiden medregnes i lønningsancienniteten, dog kun for den del, der ligger efter det 21. år. Reglerne betyder en forbedring for tjenestemændene.

Endvidere vil jeg pege på spørgsmålene om uddannelsesordning og lærlinguddannelse, dette sidste i overensstemmelse med den nye lærlingelov, inden for kontoristpersonalet. Det giver forbedrede muligheder for visse grupper, og det betyder gennem denne kvalificerende uddannelse, at vi fremover på forskellige områder i højere grad vil kunne undgå at anvende det, man har kaldt overkvalificeret arbejdskraft. Vi vil altså kunne erstatte visse akademikere med særligt uddannede kontorfolk.

Medens man på det private arbejdsmarked ved den nu afsluttede overenskomst har gennemført nedsættelse af tjenestetiden, har tjenestemændene denne gang foretrukket at opnå en lønmæssig fremgang. Det

betyder dog ikke, at tjenestetidsproblemet ikke kan blive aktuelt. Vi forstår, at de overvejelser, der skal finde sted i det særlige udvalg om tjenestetiden, netop skal tilstræbe, at når der i fremtiden bliver muligheder for nye fremskridt for tjenestemændene, skal tjenestetidsspørgsmålet være forberedt således, at fremskridt da vil kunne gennemføres specielt på disse områder.

Et helt andet område, der har været genstand for særlige overvejelser, er problemerne omkring tjenesteboliger. Det er efter vor opfattelse rigtigt, at der sker en indskrænkning i adgangen hertil. Det er også rigtigt, at man for fremtiden går over til, at boligerne skal erhverves på lejebasis, så at der betales en rimelig leje under hensyntagen til boligens størrelse. Selv med dette hensyn var vi dog ængstelige for, at nyordningen skulle stille præster med store og ofte u hensigtsmæssige præstegårde i en urimelig situation. Jeg er derfor tilfreds med, at der ved § 36 i præstelønningsloven gives mulighed for særlige lempelser. Det er mit håb, at de vil blive administreret på en måde, der viser forståelse for dette problem.

Stedtillægsordningen er bevaret. Vi erkender nødvendigheden heraf. Der sker forbedringer i ordningen især for hovedstadsområdet. Jeg tror ikke, der er noget særligt at sige til de foreslåede bestemmelser. Vi bliver af med en enkelt gruppe og opnår altså en begyndende forenklings.

Finansministeren bragte problemet om ministerlønninger ind i fremsættelsestalen og ønskede, hvad han kaldte en ajourføring. På et tidspunkt, hvor landets økonomi er hårdt anstrengt, er det nok et af de områder, hvor det vil være særlig vanskeligt at skabe forståelse hos befolkningen. I og for sig må man vel sige, at byrderne, opgaverne og ansvaret for de forskellige ministre og ministerier er af væsensforskellig art. Men det er vel et af de områder, hvor regeringen agter at fastholde nivelleringen. Vi erkender dog, at der består et ganske særligt forhold for en minister, der ikke samtidig er medlem af folketinget, og på dette problem finder vi det rimeligt at søge at finde en løsning.

Den mest udviklede bestemmelse i forslaget er utvivlsomt § 119 om indplace-

[Henry Christensen.]

ring af de nuværende tjenestemænd i det nye lønsystem. Når man betænker, at der rent faktisk i den nuværende tjenestemandsslov ikke blot er 84 lønklasser, men yderligere op til 7 forskellige lønsatser efter forsørgerforhold og alder, er der ikke noget at sige til, at indplaceringen har måttet volde vanskeligheder. Prøvestenen på, om reglerne er rimelige, må være, om de giver de enkelte tjenestemænd en lønfremgang, som, alle forhold taget i betragtning, kan siges at være af passende størrelse.

I kommissionen har vi haft lejlighed til at gennemgå skemaer over lønfremgange for langt over halvdelen af de nuværende tjenestemænd. Jeg tror, der vil være almindelig enighed om, at reglerne i det store og hele giver resultater, som må findes rimelige. Det er mit indtryk, at der kun i et fåtal af tilfælde vil kunne rejses berettigede indvendinger, og i sådanne tilfælde må man formentlig være indstillet på at træffe konkrete afgørelser.

Jeg skal dernæst vende mig til lovforslaget om normering og klassificering af tjenestemandstillingerne. Først vil jeg udtale min beundring for retsforbundet, der som parthaver i regeringen er medforslagsstiller til det pågældende forslag. Efter igennem årene at have tordnet mere end nogen anden her i landet mod de alt for mange tjenestemænd, vi havde, og efter at have hentet mange af sine stemmer og nogle af sit partis nuværende mandater bl. a. på denne kritik, mener retsforbundet nu, at vi ikke har tjenestemænd nok og foreslår flere. Jo, karrusellen ruller fortsat for dette parti. Det er naturligvis vanskeligt at vurdere det nøjagtige behov for tjenestemandstillinger. Her har vi i kommissionen i meget høj grad måttet forlade os på administrationens indstilling og særlig på kommissionens ledelse. Vi erkender, at der har været vist en vis tilbageholdenhed, og vi er tilfredse med den nyordning, der giver en bevillingsmæssig kontrol med fremtidige antagelser af aspiranter til tjenestemandstillinger.

På enkelte områder har, som det fremgår af kommissionsbetænkningen, venstre taget forbehold. Finansministeren efterlyser venstres begrundelse herfor. Det havde måske egentlig været en nok så rigtig fremgangs-

måde, om finansministeren, der stiller forslaget, først havde begrundet, hvorfor han finder de pågældende normeringer nødvendige, men desuagtet skal jeg, når den højtærede finansminister spørger, begrunde venstres standpunkt.

Det ene forbehold gælder forslaget om at gøre lederen af det økonomiske sekretariat til departementschef. Der foreslås som bekendt to nye departementscheferstillinger under finansministeriet. Vi har tilsluttet os den ene. Vi mener, at det foreløbig er den rigtige normering, der hidtil er gennemført for chefen for det økonomiske sekretariat. Vi underkender på ingen måde den nuværende chefs dygtighed. Jeg gør opmærksom på, at forslaget ikke indebærer nogen lønmæssig fremgang, fordi den pågældende allerede i forvejen lønnes som departementschef. Det har derimod spillet ind, at vi erindrede den nuværende højtærede økonomiministers forslag fra sidste år om oprettelse af et konjunkturinstitut. Det blev dengang ikke til noget. Da var den højtærede minister blot et menigt medlem, omend altså et indflydelsesrigt menigt medlem, af det høje ting, og vi kan vel ikke uden videre gå ud fra, at ministerens indflydelse er blevet mindre. Har den højtærede økonomiminister opgivet tanken om snarlig at kunne gennemføre et konjunkturinstitut, der bl. a. skulle overtage nogle af de opgaver, der nu ligger i det økonomiske sekretariat? Vi finder i hvert fald, at det foreliggende normeringsforslag også må ses i sammenhæng med disse planer.

Det andet forbehold, vi har taget, vedrører nynormeringerne. Det drejer sig om en stilling som konsulent i rentespørgsmål. Vort forbehold her begrundes med, at der er bebudet en ny rentepolitik, at statens lånevirkosomhed, såvel hvad udlåns- som indlånsvirkosomhed angår, skal afgørende begrænses. Derfor synes vi ærlig talt, at forslaget om en rentemester harmonerer dårligt med denne bebudede politik.

Endelig har vi taget forbehold over for nynormeringer i boligministeriet. Når vi i hvert fald kan gå ud fra, at der til efteråret skal foretages en gennemgribende afvikling af byggestøtte Lovgivningen, når vi ved, hvor megen administration denne Lovgivning har krævet, må en afvikling betyde en stor indskrænkning af arbejdsbyrden. Vi

[Henry Christensen.]

har derfor ikke kunnet lade os overbevise af argumentet om, at næsten hvor meget vi end afvikler, er der brug for flere kontorer og arkitekter. Vi nægter altså at medvirke til at underbygge Parkinsons lov om, at personalet skal vokse efter en af ham forud fastlagt formel, uanset om arbejdsmængden går op eller ned. Det sagligt rigtige vedrørende normeringen af flere stillinger i boligministeriet må være at afvente tidspunktet for den nye byggestøtte-lovgivning.

Medens finansministeren således energisk efterlyser begrundelser for venstres forbehold, men ikke angiver nogen begrundelse for egne forslag, er det omvendte tilfældet på det område, hvor de radikale medlemmer har taget forbehold. Her er det ministeren, der omhyggeligt begrunder, men han spørger ikke på samme måde inkvisitorisk de radikale medlemmer. Der er altså stadig forskel.

Jeg må måske have lov til at knytte et par bemærkninger til det radikale forbehold. Det radikale venstre har, ikke mindst efter sin indtræden i regeringen, erklæret, at partiet nu ville påtage sig ansvaret for, at vi loyalt opfyldte de nødvendige forpligtelser, som medlemsskabet af NATO pålagde os. Det lyder jo modigt.

Venstre ønsker naturligvis ikke i forsvaret en eneste stilling mere end aldeles nødvendigt, men det blev over for os i kommissionen oplyst af forsvarrets repræsentant, at enhver af de foreslåede stillinger var nødvendig for en forsvarsordning, der skulle opfylde de mindstekrav, NATO måtte stille til os. Den nye forsvarsordning må naturligvis også spille ind i overvejelserne her. Vi spurgte derfor, hvordan det lå, selv om det skulle lykkes at få gennemført en forsvarsordning på grundlag af den udgiftsramme på 850 mill. kr., som de radikale ministre og medlemmer af forsvarsudvalget har været med til at lade undersøge. Selv i dette — det tør man vist sige — mest optimistiske tilfælde vil de foreslåede nynormeringer efter det for os oplyste være nødvendige.

Jeg vil nu bede den højtærede forsvarsminister om allerede ved denne første behandling at bekræfte dette. Det var forud-

sætningen og begrundelsen for venstres tiltrædelse af forslaget.

Hvordan er det da muligt for et regeringsparti at bevare selvrespekten, endsiges respekten i andre kredse, når det optræder på denne måde? Hvordan kan man på én gang erklære, at man loyalt vil påtage sig de nødvendige forpligtelser af hensyn til NATO, få oplyst, at disse normeringer hører herunder, ikke kunne anfægte dette og så alligevel indtage et rent agitatorisk standpunkt uden at give nogen som helst saglig begrundelse? Hvordan kan regeringen egentlig forvente og kræve fortsat loyalitet på disse områder hos oppositionen, når den lader et af sine regeringspartier drive aldeles usaglig og billig agitation? Jeg beder den højtærede forsvarsminister udtale sig om disse ting.

Herefter skal jeg vende mig til to af de øvrige lovforslag, der er til behandling, nemlig forslagene om lærerlønninger og præstelønninger.

Princippet i disse lønningsforslag er identiske med princippet i hovedforslaget til tjenestemandsløvslov, og det er naturligvis også rigtigt. I præstelønningsloven er således søgt indført den fællesakademiske lønramme. Jeg tror, at den lønmæssige forbedring, der således foreslås for præsternes vedkommende, vil finde forståelse og anerkendelse i vide kredse.

Det samme gælder med hensyn til lærerlønningerne. Jeg anser det også for rigtigt, at vi får skabt ensartede forhold — i stedet for den hidtil forskellige praksis — i adgangen til oprykning til overlærerstillinger, og det er betydningsfuldt, at vi nu stærkt nærmer landsbyskolelærernes vilkår til byskolelærernes.

Det er naturligvis af den allerstørste betydning at skabe sådanne forhold, at vi kan få de til lærergerningen bedst egnede til at påtage sig denne ansvarsfulde opgave. Vi ved, hvor uhyre stor betydning det har for vore børn — og det ganske uanset hvilken skolestruktur vi har — at de har dygtige og egnede lærere til at undervise, og heldigvis har vi mange af dem.

I forbindelse med kommissionsbetænkningen er der taget et par forbehold, som det forekommer mig at den højtærede undervisningsminister gik — skal jeg sige —

[Henry Christensen.]

lidt let hen over. Således har et mindretal i kommissionen stillet ændringsforslag til § 25, stk. 2. Dette forslag kræver måske lidt nærmere omtale. Mindretallet består nemlig bl. a. af alle socialdemokratiets og alle venstres repræsentanter i kommissionen og er måske derfor ikke helt uden indflydelse, når vi kommer her til folketinget. Det tæller allerede i hvert fald 113 af folketingets medlemmer, og det kan endda være, vi bliver flere undervejs.

Det forslag, som den højtærede undervisningsminister har stillet, går ud på, at undervisningsministeriet efter forhandling med kommunalbestyrelsen kan bestemme, at der skal indrettes tjenestebolig for skoleinspektøren ved nyopførte skoler. Det er altså undervisningsministeriet, der bestemmer i sidste ende, uanset hvad kommunalbestyrelsen måtte mene. Det har i øvrigt såvel Den danske Købstadforening som De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark protesteret imod. De har den samme opfattelse som det mindretal, jeg før omtalte, nemlig at de kommunale myndigheder bedst kan bedømme, om der er et virkelig sagligt behov for en inspektørbolig ved skolen det pågældende sted. Jeg tror, at den højtærede undervisningsminister har gjort klogt i at følge dette særlige mindretals indstilling.

Et andet mindretalsforslag er stillet af venstres medlemmer og generaldirektør K. J. Jensen, og det drejer sig om lovforslagets § 36. Den pågældende bestemmelse omhandler det enestående inden for statslønningerne, at undervisningsministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen kan godkende højere lønninger end de i loven fastsatte.

Årsagen til bestemmelsen er den omstændighed, at Københavns kommune fra gammel tid selvstændigt fastsætter lønningsforhold for sine lærere. I praksis har dette virket på den måde, at Københavns kommune, for at trække de bedste lærerkæfter til sig, har søgt at lægge lønniveauet

højere end efter lærerlønningsloven. For at modvirke virkningerne heraf har så først omegnskommunerne og senere en række købstæder anset det for nødvendigt at skabe mulighed for at give specielle løntilæg for at kunne konkurrere med København. Den auktion, der herved sættes i gang, er naturligvis utilfredsstillende — hvad alle i kommissionen også mente — og virker tilfældigt over for lærerne. Den rette fremgangsmåde må være den at sikre alle lærere en rimelig lønmæssig placering og undgå det utiltalende auktionssystem. Dette søger man at opnå ved mange henstillinger i kommissionsbetænkningen. Det gjorde man også sidst, og det skal nok vise sig, at henstillingerne nu får nogenlunde samme praktiske værdi som henstillingerne dengang, nemlig yderst liden værdi. Venstre foreslog derfor, at man for at sikre et ensartet lønniveau for lærerne — således som man gør det på alle de andre områder, vi i dag har til behandling — selvfølgelig under hensyntagen til stedtillægsordningen, som også må tages i betragtning, ganske enkelt bør kræve et ensartet lønniveau som betingelse for statens tilskud til Københavns lærerlønningsvæsen. Det er klart, at der måtte indføres overgangsregler, der tog det fornødne hensyn til de lærere, som allerede var ansat, og hvis vilkår var afgjort. Men et sådant forslag, der også imødekom Købstadforeningens ønsker, afstedkom nærmest almindelig bestyrtelse i kommissionen. Det var — hævdede man — et angreb på retigheder, der havde deres oprindelse så langt tilbage som i 1660. Det var knapt nok, at man overhovedet kunne tænke sig at tage et sådant forslag op til alvorlig overvejelse eller drøftelse. Det afgørende må dog imidlertid være, om forslaget ikke er rimeligt. Mener den højtærede undervisningsminister ikke, at venstres opfattelse i virkeligheden er rimelig?

Til lærerlønningsforslaget er knyttet forslag om en ændret form for tilskudsregler. Der tilsigtes opretholdt den samme byrde-

[Henry Christensen.]

fordeling mellem stat og kommune som hidindtil; forslaget er dog nok i så henseende en smule til ugunst for kommunerne. Derimod fritages skolefondene — det vil især sige amtskommunerne — hvad vi betragter som et fremskridt. Dette forslag, som der ikke blev givet de politiske repræsentanter i kommissionen tid til at overveje særlig nøje, må vi imidlertid se grundigt på i det kommende udvalg, så meget des mere som vi nu må påregne yderligere udgiftsstigninger som følge af den nye skolelov.

Som det vil være fremgået af, hvad jeg allerede har sagt, er det venstres opfattelse, at der i forslagene fra lønningskommissionen findes en række store, meget betydningsfulde og begrundede forbedringer af tjenestemændenes vilkår. Gennem de fire år i lønningskommissionen har der fra venstres side været arbejdet med god vilje og forståelse over for tjenestemændene og deres berettigede interesser — jeg tror i virkeligheden, at dette erkendes også blandt tjenestemandsoorganisationerne — og jeg takker den højtærede finansminister for hans understregning heraf. Det er mig derfor en så meget des større skuffelse, at forslagene også indeholder ting, som venstre finder afgørende forkerte, punkter, på hvilke det fra anden side — hvad jeg har peget på — har skortet på virkelig forhandlingsvilje. Jeg har naturligvis i dag særlig måttet hæfte mig ved disse spørgsmål. Det drejer sig imidlertid om forhold, som det sikkert efter manges mening vil være i tjenestemændenes egen interesse at få ændret. Jeg tror derfor, at tjenestemændene både må håbe og også håber på, at der i det kommende folketingsudvalg vises god forhandlingsvilje fra anden side, så at et enigt folketing til slut kan skabe grundlaget for tjenestemændenes vilkår fremover.

Folketinget kan vel imidlertid ikke afslutte sine overvejelser om den nye lønreform uden også at vurdere den videre økonomiske virkning af lovforslagene. Denne side af sagen kom den højtærede finansminister forbavsende nok overhovedet ikke ind på i sin fremsættelsestale.

Forud for det sidste folketingsvalg gjorde det radikale venstre spørgsmålet om en

samordning af de forskellige faktorer i landets økonomi til et hovedpunkt i sin politik. Der kan ikke mindst nu være grund til at gøre opmærksom på dette forhold, når man betænker de meget vanskelige vilkår, som store dele af vort erhvervsliv just nu befinder sig i. Jeg kunne i denne forbindelse have lyst til at spørge den højtærede økonomiminister, hvad der er blevet tilbage af hele det dengang så store oplæg; men hvis finansministeren mener, det tilkommer ham at besvare spørgsmålet, skal jeg for mit vedkommende afstå fra at blande mig i indre kompetencespørgsmål. I så fald beder jeg imidlertid finansministeren samtidig oplyse, hvorledes merudgiften ved lønreformen forholder sig til den nylig vedtagne finanslov. Og hvilke virkninger anser finansministeren lønreformen for at have på den almindelige økonomi, idet jeg særlig beder finansministeren udtale sig om forholdet til de bl. a. af nationalbanken gentagne gange fremsatte advarsler mod større forbrugsudvidelser i samfundet.

Jeg vil slutte med at tilsige god, ja, jeg kan sige fortsat god forhandlingsvilje fra venstres side med det formål at nå frem til et for vore tjenestemænd acceptabelt og godt resultat.

Baagø: Det konservative folkeparti hilser med glæde, at lønningskommissionen nu har afsluttet sit arbejde. Fra vor side har vi i det høje ting mere end én gang fremsat krav om at få kommissionens arbejde gjort færdigt. Det kan uden overdrivelse siges, at der ligger et meget betydeligt arbejde bag de bindstærke betænkninger, kommissionen har afgivet, og navnlig de sidste måneder har det været en næsten eksplosionsagtig fart over kommissionens virksomhed. Det område, de fremsatte lovforslag spænder over, er ikke blot stort i omfang, men tillige præget af utallige mindre enkeltheder, der alle har deres betydning og alle skal føjes ind i den store helhed, før resultatet kan forelægges. Jeg kan derfor på mit partis vegne ganske tilslutte mig den højtærede finansministers tak til kommissionen for vel udført arbejde, ligesom jeg også gerne vil udtale en særlig tak til kommissionens formand, afdelingschef Ulrik Andersen, og til de tjenestemænd i finansministeriet,

[Baaga.]

som har ydet deres medvirken i arbejdet med den tekniske side af kommissionens forslag.

Stort set tror jeg, man kan sige, at de fremsatte lovforslag byder rimelige og lige-lige vilkår såvel med hensyn til løn og efter-løn for de tjenestemænd, lovene omfatter, som med hensyn til ansættelses- og avance-mentvilkår i det hele taget. Jeg er helt klar over, at der vil kunne rejses kritik mod visse enkeltheder i lovforslagene og i de foreslåede overgangsbestemmelser, lige-som jeg ikke er i tvivl om, at der er mindre grupper af tjenestemænd, som føler sig uretmæssigt behandlet ved deres fremtidige lønmæssige placering i den foreslåede løn-ramme og ved de fremtidsudsigter, der i for-slagene er afstukket for deres vedkommende; det ville vel næsten være utænkeligt, om noget sådant ikke var tilfældet. Men tager man forslagene som helhed, føler jeg mig overbevist om, at tjenestemændenes store flertal med en ikke ringe forventning ser hen til, at denne lovgivning nu bliver gen-nemført af folketinget. I den forbindelse kan jeg da også henvide til, at samtlige forhand-lingsberettigede centralorganisationer af tje-nestemænd har tiltrådt kommissionsbe-tænkningerne og dermed givet tilslutning til den udformning, lovforslagene har fået.

Den højtærede finansminister har i sin udførlige fremsættelsestale redegjort for lovenes principper og for lønsystemets op-bygning såvel som for forslagene til løn-reguleringer, efterløn, pension, enkepension m. v. Jeg skal i det efterfølgende gå nærmere ind på nogle af disse områder.

Når man tænker på det store antal løn-ningsklasser, loven af 1946 indeholder, og på det vildnis af forskellige former for løn-tillæg med tilhørende forskellige skalaer til benyttelse ved tillæggenes udregning, må man sige, at det er overraskende, at det har været muligt for kommissionen at ind-snævre lønningsklassernes antal til 30 samt at bortskaffe alle tillæg undtagen stedtil-lægget, der har sin egen begrundelse, og at samle alle lønningsdele i en bruttoløn. Det er en forenkling og en klargøring, som nok skal blive værdsat af tjenestemændene, og som tillige vil spare megen tid ved løn-udregningerne i centraladministrationen og

andre steder. Herefter vil enhver tjeneste-mand selv kunne regne sin lønning ud, og det må dog vist siges at være en fordel.

Ved opbygningen af lønningsskalaerne er der for advancementsgruppernes vedkom-mende lagt vægt på, at de unge, som træder ind i statens tjeneste, begynder med en relativt lav løn, og at lønfremgangene først opnås efter bestemte tidsintervaller. På denne måde tilstræbes det at fastholde dem i et varigt tjenesteforhold under staten. Der er endvidere ved fastlæggelsen af løn-satserne for de enkelte grupper gjort bety-delige fremskridt i retning af at afhjælpe de uligheder og urimeligheder, som var opstået siden 1946 på grund af de mange reguleringstillæg og andre tillæg, der i årenes løb er blevet føjet til den egentlige lønning. Jeg tænker her på den ofte omtalte nivellering og deklassering for de mellemste og visse højere lønninger.

Lige siden mit partis daværende ordfører, rektor Karl Olsen, første gang i 1948 her i tinget påviste nivellerings fremkomst, og indtil denne dag har vi fra vor side fortsat kampen mod denne nivellering og har gang på gang med mere eller mindre held stillet forslag til imødegåelse af den. Det var således f. eks. mit parti, som første gang fremsatte tanken om en procentregulering med 3 pct.s regulering af grundløn og alderstillæg m. v. i stedet for at fortsætte med anvendelse af de alt for små regule-ringstillægsportioner.

Det var også mit parti, som første gang vendte sig mod deklasseringen, alt sammen under modstand fra den dasiddende social-demokratiske regering. Til at begynde med stod vi ene, men efterhånden -- og ikke mindst efter at det såkaldte nivellerings-udvalg i 1951-52 klart og overbevisende statistisk og på anden måde beviste nivel-leringens uomstødelige rigtighed -- er det fra alle sider blevet erkendt, at der havde fundet og stadig fandt en nivellering sted af de oprindelig fastlagte lønninger ved hver reguleringstillægsportions ikrafttræden, en nivellering, som yderligere er blevet for-stærket ganske væsentligt ved den skatte-politik, der er blevet ført, idet en tjeneste-mand i de lavere klasser kunne slippe med at aflevere 28 pct. af sin reguleringstillægs-portion på 120 kr. i skat, medens en højere

[Baagø.]

lønnet tjenestemand ved hver portion på f. eks. 168 kr. måtte afgive ca. 50 pct. Altså har også skatten virket nivellerende.

Hvad deklasseringen angår, har statistisk departements oversigter over indtægtsfremgangen i de forskellige befolkningsgrupper og erhverv i tiden siden 1946 klart bevist, at tjenestemændene slet ikke har kunnet følge med; bl. a. er den stedfundne løn-glidning på det private arbejdsmarked ikke kommet til udtryk i tilsvarende lønforhøjelser for statens tjenestemænd.

Mit parti hilser derfor med stor tilfredshed det i lovforslagene optagne afsnit om fremtidig dyrtidsregulering af lønningerne efter en skala, som i det væsentlige vil kunne hindre en fremtidig nivellering, ligesom vi også med tilfredshed kan tiltræde forslaget om et såkaldt overenskomsttillæg og den dertil knyttede særlige skala. Der er her skabt en form for dyrtidsregulering og reallønsregulering, som i det store og hele på en let og smidig måde kan benyttes uden at fremkaldte de uheldige virkninger, vi har været vidne til under 1946-loven.

At spørgsmålet om de ugifte og samgifte tjenestemænds aflønning har fundet en løsning som den af kommissionen foreslåede, er en retfærdighedshandling, som længe har ladet vente på sig. En udgligning for det løntab, de pågældende i årevis har haft, finder ikke sted; men når vi bl. a. tænker på, hvorledes der er blevet pålagt ikkeforsørgere særlige skattebyrder, ville det simpelt hen have været usømmeligt, om de pågældende ikke nu var blevet stillet lige med deres øvrige kolleger lønningsmæssigt set.

Må jeg om grundlaget for dyrtidsreguleringen, pristallet, sige, at over for den megen tale og de mange presseudtalelser om uanstændigheden i, at tjenestemænd — og lønmodtagere i det hele taget — gennem pristallets beregning straks fik dækning for nyindførte skatter og afgifter, fordi disse skatter og afgifter indgik i pristalsbudgettet, virker det noget overraskende, hvad kommissionen ved det statistiske departements hjælp har opstillet af beregninger og undersøgelser. Når man læser 1. betænkning, bilag 5, side 139-143, og hæfter sig ved underbilag 1, side 142, ses det, at udeladelse af skatter og afgifter i detailprisberegningen

indenlunde ville have medført, at det lønregulerende pristal i dag ville have ligget lavere, end det faktisk gør. Imidlertid er mit parti i udvalget rede til at gennemdrøfte dette problem og til at overveje muligheden for indførelsen af et andet lønregulerende pristal end det foreslåede, men vi må fastholde, hvad vore to medlemmer i kommissionen har udtalt, at dette tal så skal bringes i anvendelse over for alle pristalsregulerede lønninger her i landet. Vi ønsker ikke at medvirke til, at tjenestemændene bliver en enklave for sig i befolkningen.

Mit parti er meget interesseret i, hvad den højtærede finansminister gav tilsagn om, at der agtes nedsat en kommission, som får til opgave at undersøge forholdene i de enkelte styrelser med hensyn til, om der fremtidig skulle være mulighed for at undtage grupper af tjenestemænd fra den faste ansættelse under staten med en tilhørende efterlønsordning som foreslået, men vi forstår på den anden side også, at skulle lønningskommissionens have færdigbehandlet dette omfattende spørgsmål, ville en lønningslovsrevision være blevet udskudt på ubestemt tid, efter al sandsynlighed mindst et par år. At den bebudede kommission tillige får til opgave at behandle det ikke helt lette spørgsmål om de fremtidige ansættelsesvilkår for de af loven om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v. omfattede personer, forekommer os helt naturligt.

I øvrigt ønsker mit parti at udtrykke glæde over, at der i § 1 i forslag til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd vedrørende begrebet tjenestemand er anvendt udtrykket „varigt og som livsgerning“ om ansættelsesforholdet. Det konservative folkeparti lægger principielt megen vægt på, at der gennem dette ansættelsesforhold skabes en fast og varig tilknytning til staten. Vi gør det af to grunde: for det første, fordi det vil være af stor betydning, at dygtige, veluddannede tjenestemænd ikke søger over i frie erhverv, men forbliver i statstjenesten, og for det andet, fordi vi har den opfattelse, at en hæderlig, dygtig, initiativrig og uafhængig tjenestemandstand, som gennem ansættelses- og lønvilkår knyttes til staten i et fast tilhørs-

[Baags.]

forhold, er et så betydningsfuldt, ansvarsbevidst folkeelement, at det på afgørende måde danner en væsentlig del af grundlaget for vor demokratiske styreform.

Om forslaget til lov om normering og klassificering af tjenestemandstillinger skal jeg ikke sige ret meget. Enkeltheder i dette lovforslag egner sig bedst til behandling i udvalget. I øvrigt har alle de herhenhørende nynormeringer og omnormeringer inden for kommissionen været genstand for en indgående behandling og en nærmere afvejning i forhold til de fra organisationerne fremsatte krav og ønsker og for så vidt også de fra styrelserne fremsatte krav og ønsker.

De stillede forslag er på nær forslaget om to stillinger i finansministeriet tiltrådt af samtlige medlemmer af kommissionen. De to stillinger, der er tale om, er en ny departementschefsstilling i det økonomiske sekretariat og en ny stilling som konsulent i rentespørgsmål. Det konservative partis og venstres medlemmer af kommissionen har taget forbehold over for disse stillinger, og den konservative folketingsgruppe stiller sig bag dette forbehold. Vi kan ikke medvirke til disse stillingers oprettelse. Chefen for det økonomiske sekretariat er den økonomisk-statistiske konsulent, og han oppebærer i øjeblikket lønning som departementschef med hjemmel på finansloven. Så længe det er tilfældet, er der en mulighed for at ophæve stillingen med kort varsel, hvis man måtte finde dette betimeligt. Er stillingen først normeret fast som departementschef, vil en nedlæggelse være langt sværere at praktisere.

At oprette en ny stilling som konsulent i rentespørgsmål ville være en indirekte godkendelse af en fortsættelse af statens lånepolitik, og da vi ved forskellige lejligheder her i tinget har taget afstand fra denne politik og har krævet de bestående låneordninger afviklet, og da det tillige kan forudses, at hele det store område, som byggestøtlovgivningen omfatter, efterhånden vil blive formindsket år for år, finder vi ikke anledning til at medvirke til oprettelse af den foreslåede stilling.

Tjenestetiden foreslås for det egentlige tjenestemandsområde fastsat til 8 timer daglig for alle former for tjeneste — den hidtil gældende 9 timers norm for visse

tjenestearter foreslås afskaffet — men spørgsmålet om, hvilken indflydelse den nylig vedtagne arbejdstidsnedsættelse på det private arbejdsmarked eventuelt kan få på tjenestetiden for dem, der er ansat i statens tjeneste, foreslås henvist til behandling og overvejelse i et udvalg, som vil blive nedsat, og som i løbet af 3 år skal fremkomme med en redegørelse. Til dette udvalgs behandling henvises ligeledes spørgsmålet om eventuel nedsættelse af stats- og folkeskolelærernes timetal. Den foreslåede ordning af disse problemer kan mit parti tiltræde.

Spørgsmålet om en forhøjelse af ministerlønningerne henhører ikke under disse love, hvorfor mit parti ikke ønsker at tage stilling til dette spørgsmål ved denne lejlighed.

Indplaceringen af de nuværende tjenestemænd i den nye lønramme efter de regler, som er opstillet i overgangsbestemmelserne, § 119 og følgende paragraffer i lovforslaget om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd, vil nok komme til at volde nogen hovedpine og sikkert også afføde en del utilfredshed i visse tjenestemandsgrepper. Der er allerede kommet henvendelser fra flere forskellige sider vedrørende enkeltheder i forslagene. Der vil uden tvivl under udvalgsbehandlingen komme mange flere henvendelser, men lad mig om alle disse specielle ønsker og krav sammenfattende sige, at vi fra vor side selvfølgelig vil se på dem og overveje dem nøjere i lønningssudvalget.

Jeg føler mig overbevist om, at man ved udarbejdelsen af forslagene har haft for øje, at ingen tjenestemand skal kunne blive stillet ringere lønmæssigt set under den nye lov end under den gamle, og jeg vil også tro, at alle måtte kunne blive enige om, at den tjenestemand, som f. eks. i 2 år har været i en lønklasse, ikke ved indplaceringen i det nye lønsystem skal blive stillet ringere end den tjenestemand, der efter lovens ikrafttræden bliver udnævnt i den pågældende lønklasse.

I den forbindelse kan jeg tilføje, at jeg er opmærksom på, at anvendelsen af bestemmelsen i lovforslagets § 27, stk. 5, „hoppereglen“, nok i visse tilfælde en overgang vil kunne medføre en lidt højere lønudbetaling for den nyudnævnte end for den tidligere udnævnte. Også dette forhold

[Baagø.]

må vi kunne se nærmere på under udvalgsbehandlingen og forhåbentlig få løst på en fornuftig og rimelig måde.

Tjenesteboligspørgsmålet er blevet grundigt behandlet, og en selvstændig betænkning om dette problem er afgivet af et særligt udvalg. Som forholdene har udviklet sig, hvor lejeboligernes antal efterhånden er kommet til at overstige tjenesteboligernes, og hvor huslejen i almindelighed er undergået forhøjelser, finder mit parti det betimeligt og rigtigt, at den hidtil benyttede form for beregningen af huslejen i tjenesteboliger forlades og erstattes med den, lovforslagene indeholder, hvor det hedder, at boligfradraget fastsættes under hensyn til boligens størrelse, alder, kvalitet og udstyr. Jeg vil dog blot i denne forbindelse bede om, at de enkelte ministerier vil gå frem med nogen skønsomhed og bl. a. tage i betragtning, at opvarmningsudgifterne i visse store tjenesteboliger med stor lofthøjde i vore dage tynger hårdt på mængden af tjenestemandsbudget.

Et betydeligt afsnit af forslagene omhandler efterløn, pensioner og enkepensioner, og af kommissionsbetænkningen fremgår det, at man meget grundigt har behandlet hele dette forhold. I lang tid er der i pressen og ved møder skrevet og talt om tjenestemandspensionerne, om deres størrelse, om det relativt ringe beløb, tjenestemændene selv indbetaler til deres pension o. s. v. Ikke alt har været sagligt velbegrundet. Tjenestemændene har i alt fald ikke kunnet gøre for, at man ikke ad lovgivningens vej for længst har forhøjet pensionsbidragene.

På baggrund af det røre, der har været omkring denne sag, er mit parti meget tilfreds med den ordening, der er foreslået. Herefter vil de pensioner, der på grund af dyrtidsreguleringen var kommet for højt op, blive ganske væsentligt nedsat, og tjenestemændenes bidrag vil fremover blive mere end fordoblet i forhold til det nuværende, samtidig med at dette bidrag automatisk vil blive forhøjet, når lønningerne stiger.

Løftet om kompensation for det folkepensionsbidrag, tjenestemændene blev tilpligtet at betale ved gennemførelsen af folkepensionsloven uden at kunne opnå folkepension i øvrigt, er indfriet ved forslaget om at stille tjenestemændene helt

på linje med andre borgere både med hensyn til bidragspligten og med hensyn til retten til folkepension. Fra vor side kan vi kun være yderst tilfredse med denne ordening. Det var netop det, vi foreslog under folkepensionslovens behandling ud fra et retfærdigheds- og rimelighedssynspunkt.

Den foreslåede kombination af efterløn og folkepension forekommer os fornuftig. Den vil i forbindelse med forslaget om at forhøje aldersgrænsen fra 65 år til 67 år rent umiddelbart komme til at betyde en nedsættelse af statens direkte bidrag til tjenestemandspensionerne. At forhøje aldersgrænsen må efter alt foreliggende skønnes ubetænkeligt, navnlig i betragtning af, at retten til at søge afsked på grund af sygdom bibeholdes.

Forslaget om nedsættelse af et udvalg til behandling af pensionsreglerne for de nuværende pensionister med henblik på gennemførelsen af en særlig lov kan vi fra vor side tiltræde.

Om lærerlønningsloven og loven om folkekirkens lønningsvæsen m. v. skal jeg ikke gøre mange bemærkninger.

Spørgsmålet om tjenesteboliger til skoleledere ved nyopførte kommuneskoler i købstadkommunerne må vi drøfte nærmere i udvalget; men mit parti er på forhånd meget betænkelig ved at indføre en så vidtgående bemyndigelse til den højtærede undervisningsminister, en bemyndigelse, der vil kunne få vidtgående økonomiske konsekvenser for kommunerne.

Den foreslåede fælleslønklasse for præsterne kan efter min opfattelse komme til at virke uheldig i praksis, hvis f. eks. en tredjeprest ved en kirke efterhånden kan stige til samme lønningstrin som førstepresten, sognepræsten, der jo dog har et betydeligt større arbejde og ansvar, bl. a. med kirkebogsføringen, end tredjepresten; men også dette forhold må vi kunne forhandle nærmere om i udvalget.

Forslaget om en forbedring af de honorarlønnede hjælpepræsters forhold og om ansættelse af hjælpepræster med særlige opgaver kan mit parti tilslutte sig.

De to mindre lovforslag om henholdsvis pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v. og ændringer i folkeforsikringsloven er efter min opfattelse nærmest af teknisk

[Baago.]

karakter, så dem skal jeg ikke opholde mig nærmere ved.

Til slut vil jeg gerne fremsætte nogle mere almindelige betragtninger.

Der har været talt og skrevet om den merudgift for staten, lovforslagenes gennemførelse vil medføre. Om den ting ønsker jeg at fremføre, at lovgivningsmagten i øjeblikket befinder sig i den situation, at en ny lønoverenskomst skulle have været truffet med tjenestemændene pr. 1. april. Samtidig skulle en normeringslov med de 4-årige embedsreguleringer have været behandlet, ligesom stedtillægssatserne skulle have været reguleret. Den merudgift, der ville være fremkommet ved disse love i forbindelse med gennemførelsen af ligelønnen, ville under hensyn til de lønforbedringer, der siden sidste lønoverenskomst i 1956 er opnået på det private arbejdsmarked, efter et forsigtigt skøn være kommet op på et udgiftstal på omkring 90-100 mill. kr. Samtidig ville en virkelig rationel lønrevision med alle de fordele, denne indebærer både for staten og for tjenestemændene, være udskudt på ubestemt tid. Det meste af kommissionens arbejde ville have været spildt, pensionsordningen med de betydelige fordele, den indebærer for staten, ville ikke blive gennemført o. s. v. Den højtærede finansminister opgjorde i sin tale merudgifterne for statskassen til omkring 90 mill. kr. for det egentlige tjenestemandsområde, ca. 34 mill. kr. for folkeskolens lærerlønninger og godt 2 mill. kr. til folkekirkens lønningslov, i alt ca. 126 mill. kr., et tal, der kommer tæt op imod det tal, jeg nævnte før. Hertil kommer, at allerede fra næste finansårs begyndelse vil en meget væsentlig del af statens merudgift vandre tilbage i statskassen i form af skatter.

Men så forbrugsudvidelsen, der vil komme som følge af de nye lønudbetalinger! Vil den ikke kunne forrykke valutastillingen, spørger nogle. Jeg tror for min part ikke, det vil blive tilfældet. Nogle tjenestemænd har vel ligesom andre borgere pådraget sig gældsforpligtelser, og mange har optaget lån på livsforsikringer eller på anden måde. Man kan da vist gå ud fra, at en hel del af dette vil blive klaret, når den foreslåede lønfremgang til sin tid åbner muligheder for det. Jeg kan heller ikke tænke mig, at

tjenestemændene, når udbetalingen af de forhøjede lønninger finder sted, ikke straks vil begynde at lægge til side til betalingen af den merskat, som med usvigelig sikkerhed vil blive afkrævet dem fra næste skatteårs begyndelse. Når disse ting er tilgodeset på behørig måde, vil der næppe blive tale om nogen særlig stor forbrugsudvidelse. Det ville da vel endelig også være af værdi, om man i tjenestemandshjemmene fik mulighed for at spare lidt op til børnenes uddannelse eller til imødegåelse af vanskeligheder, der ved sygdom eller på anden måde kan ramme dem.

På mit partis vegne kan jeg med disse bemærkninger anbefale samtlige de her foreliggende lovforslag til vedtagelse efter forudgående behandling i et udvalg.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: De forslag til lønningslove, vi har til behandling i dag, og som er resultatet af mange års indgående arbejde og forhandling i lønningskommissionen, kan mit parti og jeg tilsige en velvillig behandling.

Alle må være enige om, at en revision af den ikke mere end 12 år gamle lønninglov er meget tiltrængt. Det, der særlig kendetegner de foreliggende forslag, er de foreslåede lønforhøjelser, der i betydeligt omfang kommer mellemklasserne til gode. Disse har i udpræget grad været deklaseret i forhold til andre tjenestemænd og til den øvrige befolkning. Hertil føjer sig de overordentlig betydningsfulde reformer, der indeholdes i lønsystemets forenkling: lige-lønsprincippet gennem fastlæggelsen for fremtiden af tjenestemandsstillingernes indbyrdes placering samt den længe påkrævede reform af pensionsordningerne med deraf følgende ændring af statens pensionsbyrde.

Jeg tror, at der uanset en øjeblikkelig utilfredshed i visse tjenestemandsgupper stort set såvel blandt tjenestemændene — hovedorganisationerne har da også tiltrådt forslagene — som i den øvrige befolkning vil være forståelse af, at det er en rimelig placering, forslagene giver tjenestemændene under hensyn til den samfundsmæssige betydning, det arbejde har, som dygtige, pålidelige og initiativrige tjenestemænd udfører.

Det var en kompliceret opgave at trænge

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

igennem den jungle, som det hidtidige lønssystem havde udviklet sig til; for mange af politikerne i lønningskommissionen følte det vanskeligt. Når det lykkedes os at trænge til bunds i problemerne og få et overblik over helheden, skylder vi lønningskommissionens formand, hr. Ulrik Andersen, og hans medhjælpere fra administrationen megen tak.

Forenklingen består dels i en reduktion af lønningsklasserne fra 84 til 30, dels i ophævelse af forskellen i løn mellem forsørgere og ikke-forsørgere — de forskellige overgangsbestemmelser skal jeg senere komme tilbage til.

Den fælles ramme for lønningsklasser, der hidtil kun har adskilt sig lidt fra hinanden, var alle enige om i lønningskommissionen bortset fra et medlem, generaldirektøren for post- og telegrafvæsenet, der tog afstand fra den øvrige kommission med hensyn til sammenlægning af lønningsklasser, fordi han var bange for, at det skulle hæmme initiativet. Da der imidlertid faktisk overvejende har været automatisk avancement, da det foreslåede medfører en betydelig administrativ lettelse, og da der for øvrigt i et vist omfang er mulighed for at standse eller udsætte et avancement for de tjenestemænd, hvis tjeneste ikke i enhver henseende har været fuldt tilfredsstillende, mener jeg, at den foreslåede forenkling bør gennemføres. Endvidere må det understreges, at det automatiske avancement kun gælder til et vist punkt, således at f. eks. kontorcheffstillinger ikke skal besættes efter anciennitet, men efter kvalifikation.

Forenklingen viser sig også ved, at man ophører at dele lønnen i fast løn og diverse tillæg, bortset fra det faste stedtillæg. Tillæggene var som nævnt af flere blevet talrige og vanskelige for ikke-eksperter at finde ud af. Bruttolønssystemet er derfor en tiltrængt forenkling. Men skal en tjenestemandsløve kunne have nogen varighed, må den indeholde regler om, hvorledes lønnen reguleres. Samfundet står ikke stille; priserne ændrer sig, andre lønmodtageres løn ændrer sig, befolkningens bruttoindkomst forandres, samfundets velstand forandres. Derfor må en lønningslov have bestemmelser om regulering af lønninger.

Loven af 1946 havde regler om automatisk dyrtidsregulering efter det af statistisk

departement udarbejdede detailpristal, men i en sådan form, at reguleringen under den uforudsete stærke prisstigning efter krigen — ja, man ventede i 1946 snarere prisnedgang — har ført til ganske urimelige resultater, og der har gang på gang måttet lappes på ordningen med midlertidige og særlige tillæg, som har gjort det hele udviklet og vanskeligt. Dette skulle man i fremtiden undgå.

Det, der nu foreslås, er baseret på den betragtning, som jeg tilslutter mig, at når først forholdet mellem de forskellige lønklasser er fastlagt, skal en regulering ikke forrykke dette forhold. Reguleringen er derfor principielt opbygget på procentbasis, selv om man af praktiske grunde har fastsat visse satser, men reguleringen kommer hverken til at virke nivellerende eller antinivellerende.

Da kommissionen ikke har kunnet opstille nogen automatisk virkende regulator, der på én gang tog hensyn til alle de faktorer, der bør have indflydelse på tjenestemandens aflønning, som f. eks. priser og den øvrige befolknings levevilkår, har man foreslået to reguleringer, en automatisk efter pristallet hvert halve år og en reallønsregulering med længere mellemrum. Det er denne sidste, der er den principielle nydannelse. Den kan ikke være automatisk, i hvert fald har kommissionen ikke kunnet finde en sådan regulator, og man foreslår derfor, at en reallønsregulering finder sted efter forhandling med finansministeren og organisationerne om, med hvor mange portioner af et såkaldt overenskomsttillæg — der altså også kan være et fradrag — lønnen skal sættes op eller ned. Der vil herefter, som det står i kommissionsbetænkningen, kunne tages hensyn til lønudviklingen på det private arbejdsmarked, indkomstudviklingen i den øvrige del af samfundet, ligesom det også er nævnt, at et eventuelt velstandstal vil kunne være vejledende. Denne reallønsregulering lægger jeg megen vægt på, fordi der herved skabes en mulighed for at ajourføre tjenestemandenes lønmæssige placering i takt med samfundets udvikling. Når jeg nu går over til at behandle den automatiske dyrtidsregulering, må det altså erindres, at vi får den nævnte reallønsregulering til bl. a. at udjævne eventuelle urimeligheder i forhold til det

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

øvrige samfund, som den automatiske dyrtidsregulering måtte kunne medføre.

Først vil jeg understrege, at den forelåede automatiske dyrtidsregulering af den samlede løn ikke giver fuld dækning for prisstigninger, således at lønniveauet med den ny tjenestemandsløvs ikrafttræden ikke ved denne regulering er sikret fuldt opretholdt ved prisstigninger. Dette forhold vil naturligvis indgå i forhandlingerne om real-lønsreguleringen, hvor der kan tages hensyn til prisændringernes årsager.

Det pristal, der hidtil har været anvendt som automatisk regulator, har ofte været genstand for kritik, og ethvert pristal kan, så vidt jeg kan se, med rette kritiseres. Kommissionen har opstillet en række andre muligheder for pristalsregulatorer, således engrospristal, eksportpristal, detailpristal uden skatter, uden skatter og afgifter, uden skatter, afgifter og kontingenter. Da alle disse pristalsbevægelser imidlertid har vist sig at være ret ensartede, og da arbejdsmarkedets parter lige har afsluttet overenskomster med reguleringer efter det hidtidige pristal, sluttede administrationen, organisationernes samt socialdemokratiets, det konservative folkepartis og det radikale venstres repræsentanter i lønningskommissionen sig til det standpunkt at fortsætte med det nuværende pristal. Men venstres repræsentanter tog et andet standpunkt. Et i praksis uvæsentligt punkt blev gjort til noget væsentligt og betydningsfuldt, og venstres repræsentanter benyttede lejligheden til at tage forbehold over for forslaget i dets helhed. Man skulle næsten tro, at venstre, der ellers ikke, så vidt jeg har forstået, har haft indvendinger at gøre mod det slutresultat, kommissionen kom til — det fremgik da også af det ærede medlem hr. Henry Christensens indlæg i dag — har siddet og ventet på at finde et eller andet, der kunne give det påskud til at melde fra for derved at søge at tækkes visse ikke-pristalsregulerede kredse i befolkningen, der er imod, at bl. a. tjenestemænd automatisk

får dækning for en del af prisstigningerne, og som ikke kan overse det udviklede pristalsreguleringssystem og derfor måske tror, at når bare skatter og afgifter udgår af reguleringen, er den automatiske regulering mindre betydningsfuld.

Det for mig at se hykleriske i venstres mindretalsudtalelse kommer klart til udtryk i særudtalelsens andet stykke, 1. betænkning side 120:

„Mulighederne for at give tjenestemændene den bedst mulige placering er på det nøjeste knyttet til en gunstig udvikling i samfundets økonomi, herunder erhvervenes konkurrenceevne. Fra venstres side er det derfor til stadighed fremhævet, at den nuværende form for automatisk pristalsregulering ofte har modvirket en sund økonomisk udvikling.“

Det første punktum er så sandt, som det er sagt. Men skal der være nogen mening i de to sætninger i sammenhæng, måtte det betyde, at venstre for at modvirke den angivne uheldige følge af den hidtidige automatiske pristalsregulering havde formuleret en anden automatisk regulering, der knyttede denne til samfundets økonomiske udvikling, herunder erhvervenes konkurrenceevne. Dette har hverken det ærede medlem hr. Henry Christensen eller nogen anden repræsentant for venstre gjort i kommissionen. Jeg er vidende om, at det ærede medlem uden for kommissionen har fremsat planer om udarbejdelse af velstandstal. Et sådant er i en særlig redegørelse i kommissionens materiale karakteriseret som uanvendeligt til automatisk lønregulering, og det ærede medlem har selv i kommissionen udtrykt erkendelse af, at et velstandspristal ikke teknisk lod sig udarbejde sikkert og hurtigt; det var også, hvad det ærede medlem i dag måtte give udtryk for, men han udtalte håb om, at det engang skulle kunne lykkes. Man forstår da, at det ærede medlem ikke i kommissionen har stillet noget konkret forslag; men han havde haft ret til at stille det, og jeg er overbevist om, at hvis han havde stillet et

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

bestemt forslag om automatisk regulering efter disse linjer, ville det også være blevet taget op til behandling. Man forstår godt, at han ikke har stillet et sådant forslag, men man forstår ikke, at den betragtning, der er fremsat i særudtalelsens 2. punktum, har nogen som helst relation til, om skatter og afgifter skal medregnes i det lønregulerende pristal eller ej, idet det som tidligere nævnt ikke i almindelighed gør væsentlig forskel på bevægelserne, om man gør det ene eller det andet.

Det nævnte stykke i mindretalsudtalelsen kan kun tjene ét formål: at søge at forvirre dele af befolkningen, at søge at få dem til at tro, at venstre har gjort en indsats, som det af gode grunde ikke har gjort.

Jeg ser til min forundring, at det ærede medlem hr. Henry Christensen til Venstres Pressebureau i anledning af det ærede medlem hr. Aage Foghs og min udtalelse i betænkningen har sagt — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„Det er usandt, at der ikke i kommissionen er udarbejdet forslag om en ændring af pristalsberegningen. Der foreligger sådanne forslag, og de kan læses i betænkningen.“

Og at det ærede medlem senere udtaler, at de radikale i deres særudtalelse er mødt frem med helt nyt stof:

„og giver fuldkommen urigtige oplysninger om et af hovedpunkterne i kommissionens arbejde“.

Og i dag anvender det ærede medlem hr. Henry Christensen det udtryk, at vi har givet en misvisende særudtalelse. Det må jeg på det alvorligste påtale. Det ærede medlem hr. Henry Christensen er jurist og må derfor formenten at kunne læse. I de radikales særudtalelse står — side 121 —:

„at venstres repræsentanter ikke i kommissionen eller nu ved betænkningens afgivelse har formuleret noget forslag om en anden form for automatisk pristalsregulering“.

Jeg bemærkede vel, at det ærede medlem hr. Henry Christensen, da han i dag omtalte vor særudtalelse, sagde „venstres repræsentanter“, altså det, der står, men det er ikke det, han har udtalt til Venstres Pressebureau.

Det er ubestrideligt, at venstres repræsen-

tanter ikke har formuleret noget forslag om en ny form for automatisk pristalsregulering, der tilfredsstiller de ønsker, som de ellers har givet udtryk for. At der under kommissionens undersøgelser vedrørende spørgsmålet har været udarbejdet forskellige forslag til belysning af sagen, er klart, men det ærede medlem har altså ikke på noget tidspunkt fremsat et konkret formuleret forslag på det område, som han nu ved betænkningens afgivelse finder så vigtigt, at han tager forbehold over for hele forslaget, skønt han har givet tilslutning til de i lovforslagene foreliggende lønningsforslag.

Hvad angår det specielle punkt: ikke at lade skatter og afgifter indgå i det regulerende pristal, ved det ærede medlem hr. Henry Christensen, at vi fra vor side har været villige til forhandling herom, såfremt det kunne sandsynliggøres gennem de hidtidige erfaringer, at en sådan ordning ville give et ud fra det samlede synspunkt betydelig rimeligere resultat. De foretagne undersøgelser tyder ikke herpå, og en sådan ordning vil i visse tilfælde kunne medføre en større stigning i pristallet, end der er rimelighed for, hvad der også er blevet fremhævet fra forskellige sider i dag. Jeg forventer, at der under sagens behandling kommer til at foreligge konkret udarbejdede forslag fra venstre på dette område, så det bliver muligt for udvalget at overveje dem og tage standpunkt til dem.

Placeringen af de forskellige tjenester i de nye, færre, men til gengæld videre lønklasser har været genstand for et dybtgående arbejde såvel i finansministeriet som i lønningskommissionen. Det kan næppe undgås, at der er grupper af tjenestemænd og enkelte tjenestemænd, der finder, at de i forhold til andre ikke har fået den rette placering. Protester mod placeringen er fra forskellige grupper allerede kommet offentligt frem, og vi folketingsmedlemmer har sikkert alle fået en række henvendelser. Det er klart, at det folketingsudvalg, som skal beskæftige sig med de fremsatte lovforslag, på ny vil gennemgå placeringsreglerne på foranledning af de forskellige henvendelser. Det er her i folketinget, den endelige afgørelse skal træffes.

Et væsentligt træk i danske tjenestemænds placering har ligesom i andre lande,

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

vi naturligt sammenligner os med, f. eks. Norge og Sverige, været en pensionsordning, som sikrede en pension ved afgang på grund af alder eller svagelighed eller anden tjenestemanden utilregnelig årsag, f. eks. stillingens nedlæggelse. Løn og pension har bestandig måttet ses i sammenhæng. Det stod imidlertid alle kommissionsmedlemmerne klart, at en sanering af pensionsordningen måtte finde sted, og at man tillige burde tage folkepensionsordningen af 1956 i betragtning. På grund af den på mange områder uheldige ordning med de forskellige ordinære og ekstraordinære tillæg som følge af prisudviklingen siden 1946 er forholdet mellem lønninger og pensioner i mange tilfælde forrykket, ligesom pensionens størrelse ikke tilstrækkeligt varierer med lavere og højere pensionsalder. Også det meget lille bidrag, tjenestemændene efterhånden selv betalte til pensionen, har ofte været kritiseret.

Disse uheldige forhold rådes der nu bod på. Bidraget vil således udgøre en fast del af bruttolønnen. Det vil fremtidig kunne betale sig at blive i tjenesten, til man når den alder, der i sig selv berettiger til afsked, og denne alder sættes op fra 65 til 67 år, således at den følger reglerne for retten til folkepensionens mindstebeløb. For visse grupper som sygeplejersker og militære tjenestemænd gælder der dog som hidtil særlige regler.

Tjenestemændene betaler fortsat som den øvrige befolkning det særlige bidrag til folkepensionen, men får i modsætning til tidligere ret til at oppebære folkepensionens mindstebeløb. Resultatet bliver, at tjenestemandspensionen for talmæssigt store grupper nedsættes i forhold til, hvad den er nu, ligesom den vil blive væsentligt reduceret for dem, der forlader tjenesten tidligt. Men reduktionen opvejes dog i visse tilfælde ved retten til folkepensionens mindstebeløb, når 67 års alderen nås.

Saneringsbestrebelsene har ikke kunnet gå uden om enkepensionerne, som, det må indrømmes, på grund af de ofte omtalte ordinære og ekstraordinære tillægsordninger var blevet af en størrelsesorden, der ikke var forudsat i 1946. Det vil her navnlig være de unge enker, der bliver dårligere stillet end under den nugældende ordning.

Til gengæld sker der en betydelig forhøjelse af børnepensionstillæggene — og også af børnepensionerne — hvorfor jeg kan anbefale det foreslåede ligesom den bestemmelse, at der bliver givet den unge enke, som ikke er pensionsberettiget, en ret til 2 års løn.

Spørgsmålet om enkemandspension, som for så vidt ville være et konsekvent led i en fuld gennemførelse af ligelønsprincippet, har vi, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen omtalte, måttet lade ligge. Når vi har måttet lade det ligge, hænger det sammen med, at der er et almindeligt ønske om at begrænse statens pensionsudgifter, foruden at man vel nok kan sige, at mentaliteten ikke helt har ændret sig, så at man finder det naturligt, at der sker fuld ligestilling på dette område. Jeg konstaterer dog som et lille fremskridt, at reglerne om efterindtægt til enker efter tjenestemænd fremtidig også vil komme til at gælde for en kvindelig tjenestemand's efterladte ægtefælle.

Ligeledes vil jeg nævne en anden ændring, som jeg tillægger principiel betydning, næppe stor praktisk betydning. Ifølge denne bestemmelse har en afdød kvindelig tjenestemand's børn, for så vidt hun ved dødsfaldet alene havde forældremyndigheden over disse børn og forældremyndigheden ikke overgår til faderen, ret til børnepension, medens der tidligere skulle et særligt skøn til, om det kunne tilstås i visse tilfælde.

Det radikale venstre ser med sympati på, at forbedringerne i tjenestemændenes lønmæssige stilling går hånd i hånd med en sanering af pensionsforholdene, der indebærer besparelser for statskassen. Jeg tror, det er en ordning, som også tjenestemændene vil kunne være tilfredse med.

Hvad angår de nu ansatte tjenestemænd, har, som fremhævet af det ærede medlem hr. Henry Christensen, alle kommissionsmedlemmerne været enige i den foreslåede pensionsordning, hvorimod der ikke har været enighed om, i hvilket omfang en opretholdelse af en tjenestemand's ordning med selvstændige pensionsrettigheder for fremtidig ansatte var ønskelig. Inden for det radikale venstre gør sig på forhånd forskellige anskuelser gældende her, men hele folketingsgruppen, også det ærede medlem hr. Aage Fogh, indser, at en ændring af det traditionelle tjenestemand'sfor-

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

hold er et kompliceret spørgsmål, der vil kræve en detaljeret og meget tidtagende gennemgang af forholdene i samtlige styrelser, og er derfor tilfreds med, at spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af overgang til andre ansættelsesformer undersøges i en kommission. Jeg vil mene, og deri er jeg enig med det ærede medlem hr. Baagø, at dette arbejde ville have været så tidtagende, at man, hvis det skulle have været tilendebragt, ikke ville have kunnet gennemføre den meget tiltrængte revision af tjenestemandsløven på nuværende tidspunkt, som jeg mener at man nu vil være i stand til. På mit partis vegne kan jeg give tilsagn om en fordomsfri behandling i det kommende udvalg af hele pensionsspørgsmålet.

De foreslåede ændringer kan naturligvis komme til at virke hårdt for enkelte nuværende ældre tjenestemænd, der har planlagt deres afsked ved 65 års alderen, og som efter ændringen kun vil kunne få afsked ved denne alder på grund af svagelighed. Jeg henstiller til finansministeren, at man i overgangsperioden tager et vist hensyn i sådanne formentlig ret få tilfælde.

Det radikale venstre lægger, som allerede nævnt, megen vægt på, at ligelønsprincippet nu endelig bliver gennemført. De afvigelser herfra, der sker ved indplace- ringen i de nye lønrammer, for så vidt angår yngre tjenestemænd, er overgangs- bestemmelser for at begrænse den øjeblikkelige lønfremgang, og det vil ikke vare mange år, før de har mistet deres betydning. En stor principiel sejr er vundet.

Når de foreslåede lønforhøjelser skal vurderes, må tages i betragtning tendensen i tiden i retning af arbejdstidsforkortelse. Lønningskommissionen foreslår ingen øjeblikkelig ændring i de hidtil for tjenestemandene gældende tjenestetidsnormer, bortset fra at arbejdstiden for de få tjenestemænd, der har over 8 timers tjeneste daglig, nedsættes til 8 timer. Derimod foreslår kommissionen — som det allerede er nævnt af andre — at spørgsmålet om statstjenestemændenes tjenestetid tages op til behandling i et særlig tjenestetidsudvalg, der forventes at kunne afslutte sit arbejde inden 3 år. Dette kan vi tilslutte os.

Jeg ønsker tillige at henlede opmærksom-

heden på lønningskommissionens udtalelse vedrørende en kritisk gennemgang af honorarerne, hvor de nye lønnings- og normeringsbestemmelser tages i betragtning, og ligeledes, hvorvidt hvervet kan siges naturligt at henhøre under vedkommendes tjenstlige arbejdsområde, uden at dette forøges i et sådant omfang, at det vil være rimeligt at yde særskilt vederlag. Hvad dobbeltstillinger angår, beklager jeg, at kommissionen har måttet lade løsningen af dette spørgsmål ligge.

Vedrørende ændringerne i særregler for kvindelige tjenestemænd vil jeg udtale min tilfredshed med, at man har ophævet den såkaldte brudegave, som udbetaltes kvindelige tjenestemænd, når de tog deres afsked på grund af giftermål, men som sved til dem den dag, de ønskede at vende tilbage til tjenesten igen og så naturligvis måtte tilbagebetale den. Endvidere er jeg tilfreds med, at man har imødekommet forskellige organisationers henvendelse om, at en vis forsømmelse på grund af barnefødsel ikke skal medregnes i antal sygedage, og at adgangen til deltidsarbejde er ændret, således at der i én relation er tale om en udvidelse og i en anden relation om en indskrænkning. Fremtidig er det ikke blot gifte kvinder, der har adgang til nedsat arbejdstid, men også enligstillede kvindelige tjenestemænd med mindreårige børn — i denne relation er det en udvidelse — men samtidig indføres, at en gift kvinde, i modsætning til tidligere, skal have mindreårige børn for at kunne få en sådan nedsættelse — i denne relation er det en indskrænkning. Jeg mener, dette er en rimelig ordning.

Kommissionen har — som også det ærede medlem hr. Holger Eriksen nævnte — behandlet spørgsmålet om en særlig uddannelse af kontorpersonale. Kommissionen har fået henvendelser fra forskellige organisationer med ønske om en sådan uddannelse. Da de forskellige styrelser imidlertid har divergerende meninger om, hvorvidt der er behov herfor, har man ikke ment at kunne foreslå nogen bestemmelse herom i loven; men da en del styrelser, så vidt skønnes med held, praktiserer uddannelse, da endvidere forvaltningskommissionen af 1946 har anbefalet gennemførelsen af en uddannelsesordning, og da lønningskommissionen finder det betydningsfuldt, at der i det omfang, det

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

er muligt, henlægges mere kvalificeret arbejde til kontoristpersonalet, så det akademisk uddannede og det etatsuddannede personale kan aflastes, foreslår kommissionen, at der inden for områder, hvor der er arbejds mæssigt behov derfor, gives kontoristpersonalet en særlig videregående uddannelse. Det er mit håb, at der i stadig stigende grad må blive etableret sådanne uddannelsesordninger, så at kontoristpersonalet kan få overdraget mere kvalificeret arbejde. Jeg ved af erfaring, at mange blandt kontoristpersonalet er i stand til at udføre det.

Kommissionen rejser spørgsmålet om en begrænsning af uniformspligten. Kommissionen understreger som sin opfattelse, at kredsen af tjenestemænd, hvem det pålægges at anskaffe gallauniformer, bør begrænses mest muligt, og at der ved afgørelsen af, om det skal pålægges en chef at anskaffe gallauniform, bl. a. bør tages hensyn til, om det i pågældende styrelse tjenstgørende personale er uniformeret. Dette kan det radikale venstre tilslutte sig. Jeg tror, at tiden er løbet fra de mange gallauniformer.

De udtalelser, det ærede medlem hr. Henry Christensen fremsatte vedrørende tjenestebolig, er jeg ganske enig med ham i.

Med hensyn til normeringen må det radikale venstre tage afstand fra nynormering af ca. 300 tjenestemandstillinger på et tidspunkt, hvor man står over for en nyordning af forsvaret, og hvor man for øvrigt på andre styrelsesområder har været meget tilbageholdende med nynormeringer. Vi finder det rimeligt, at folketinget ikke binder sig til en udvidelse af tjenestemandstillinger inden for forsvaret, før man kender den kommende forsvarsordning og dens behov, og det kender ingen endnu. At forsvarskommissionen naturligvis må tage hensyn til opfyldelse af vore NATO-forpligtelser, er klart.

Jeg skal kun fremsætte nogle få bemærkninger vedrørende lovforslagene om lønninger for folkeskolens lærere og om folkekirkens lønningsvæsen. Det er klart, at man i begge forslag i så stor udstrækning som muligt har søgt at overføre reglerne fra det egentlige statstjenestemandsområde til disse områder. Jeg vil særlig fremhæve, at der for

lærernes vedkommende sker en vis udligning af forskellen mellem aflønning i den købstadordnede og den landsbyordnede skole, at vi nu også får den automatiske stigning til overlærerløn, og endvidere, at lønniveauet hæves sådan, at lærerstandens lønmæssige placering, som i de senere år har ligget i underkanten af det rimelige, efter min mening bliver hævet til et stade, der bedre svarer til lærernes ansvar og samfundsmæssige betydning.

Hvad refusionsreglerne angår, betragter jeg den forenkling, der er foreslået, som en stor fordel. Hvis der foreligger specielle problemer med hensyn til byrdefordelingen mellem stat og kommune, må vi se nærmere på det.

Med hensyn til pligten for kommunalbestyrelser til at oprette tjenesteboliger for skoleinspektører deler jeg ikke den opfattelse hos et mindretal i lønningskommissionen, at det må overlades til kommunalbestyrelsens skøn at afgøre, om der skal oprettes skoleinspektørbolig. Jeg finder det principielt rigtigt, at den, der har ansvaret for skolens ledelse, har sin bolig dér, så skolen ikke efter skoletid ligger øde hen.

Vedrørende folkekirkens lønninger vil jeg understrege det naturlige og rimelige i, at folkekirkens præster henføres til lønningsklasser, der sidestiller dem med det i statens tjeneste ansatte akademisk uddannede personale, og at de derved får lønklasser med meget vide rammer, hvortil det store flertal af præster vil blive henvist. De får derved adgang til lønstigninger med visse mellemrum, hvad der må være mere tilfredsstillende end den tidligere ordning, hvor advancement i vid udstrækning var afhængig af forflyttelsesmuligheder, som igen var afhængige af menighedsrådene.

Forbedringen af de honorarlønnede hjælpepræsters forhold kan jeg ganske tiltræde, og jeg er tilfreds med, at initiativet til ansættelse af hjælpepræster med særlige opgaver ikke som i det forslag, den højtærede kirkeminister fremsatte sidste efterår, ligger hos biskopperne, men hos mindst to menighedsråd i det område, hvor den eventuelle hjælpepræst skal virke. Det er dermed fastslået, at initiativet skal udgå fra nedden, og at kirkeministeren bærer det fulde ansvar for eventuelle ansættelser, men også jeg

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

finder det lidt mærkeligt, at der ligefrem skal lovgives på dette område i tjenestemandsløven.

Lad mig sluttelig nævne, at når bestemmelsen om minimumssatser for visse honorarer bl. a. til gravere bortfalder, er det meget væsentligt, at kirkeministeriet i et cirkulære til menighedsrådene udtaler, at der ved fastsættelsen af honorarer for kirkefunktionærer bør tages hensyn til, hvad der i det private erhverv ydes for lignende arbejde det pågældende sted, således som det er udtalt i betænkningen.

Som konklusion af de bemærkninger, jeg nu har fremsat, kan jeg da sige, at det radikale venstre finder, at de foreliggende kommissionsforslag er et godt grundlag for folketingets videre behandling af sagen. Vi håber, det må lykkes at gennemføre den nye tjenestemandsløvgivning i denne samling.

Jeg er klar over, at der under sagens behandling her i tinget fra forskellige sider inden for tjenestemændenes kreds vil fremkomme ønsker om ændringer i forslagene ud fra den opfattelse, at deres særlige interesser ikke er tilstrækkelig tilgodeset. Sådanne henvendelser må selvfølgelig, som jeg tidligere har sagt, nøje prøves, men jeg vil dog advare imod, at man lader sådanne ønsker overskygge, hvad man gennem disse forslag er nået frem til af fremskridt og gavnlige reformer både for tjenestemændene og for samfundet. Jeg er også klar over, at der af mange uden for tjenestemændenes kreds næres betænkeligheder over for disse lovforslags økonomiske konsekvenser, og det radikale venstre erkender, at sådanne betænkeligheder ikke er uden vægt i en tid, hvor den økonomiske udvikling kendetegnes ved megen usikkerhed. Også denne side af sagen må selvfølgelig indgå i folketingets overvejelser; men alt i alt må det radikale venstre mene, at set på længere sigt indeholder de foreliggende lovforslag på mange områder så betydelige fremskridt såvel for tjenestemændene som for samfundet, at de bør modtages af folketinget med megen velvilje og behandles med det formål at nå frem til et resultat i løbet af den kommende måned.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13³⁰.

Udvalget angående forslag til lov om ophævelse af lov om nedsættelse af en trustkommission har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om præmiering af opsparing har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om tilskud til de offentlige veje og forslag til lov om ændring i lov om afgift af benzin og i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om forlængelse af privatbaneeretsbevillinger har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Mødet udsat kl. 12²⁶.

Mødet genoptaget kl. 13³⁰.

Forhandlingen genoptoges.

Niels Andersen: Indledningsvis vil jeg gerne gøre den betragtning gældende, at de vilkår og ansættelsesforhold, man gennem lovgivningen giver statens tjenestemænd, i høj grad er retningsgivende for landets erhvervsliv som helhed, hvorfor det er af overordentlig stor betydning, at de foreliggende forslag til nye lønningslove ikke foreskriver så høje lønninger og så gode ansættelsesforhold, at erhvervslivet ikke er i stand til at byde tilsvarende vilkår eller i hvert fald vilkår, som man vurderer lige så højt. Over for denne betragtning kan man naturligvis anføre, at det for staten er nødvendigt at byde sine tjenestemænd sådanne kår, at man sikrer sig virkelig kvalificeret arbejdskraft, og derfor må en lønningslov indeholde sådanne goder, at det

[Niels Andersen.]

også bliver muligt for staten at få både den nødvendige og den kvalificerede arbejdskraft. Imidlertid er statens indtægter afhængige af, hvilke indtjeningsmuligheder erhvervslivet som helhed har. Derimod er disse indtjeningsmuligheder for de forskellige erhverv afhængige af forhold, som hverken staten eller erhvervslivet selv er herre over. De afsætningsvanskeligheder, vort hovederhverv har haft i den seneste tid, har bevirket en klækkelig nedgang i landbrugets eksportpriser. Det betyder naturligvis en mindre indtjeningsevne, der desværre vil brede sig som ringe i vandet til landets øvrige erhvervsgrene. Når dertil kommer, at der ude i verden gør sig depressionslignende tendenser gældende, som sandsynligvis også vil blive mærkbare for vort erhvervsliv, foreligger i virkeligheden den mulighed, at vort erhvervsliv som helhed i den kommende tid vil præstere en mindre indtjening, end tilfældet har været i den forløbne tid. Under sådanne omstændigheder foreligger der nu her i folketinget lovforslag, som vil øge statens udgifter til lønninger med et meget væsentligt beløb, hvilket naturligvis også vil lægge pres på lønningerne i erhvervslivet. Det vil øge vort omkostningsniveau og dermed svække vor konkurrenceevne, således at de vanskeligheder, vi har at kæmpe med for afsætningen af vor produktion, i hvert fald ikke bliver mindre. Der må derfor foreligge meget vægtige grunde, inden man skrider til en lovgivning, der har til følge, at vort omkostningsniveau stiger ret væsentligt.

Disse indledende betragtninger fremsætter jeg ikke, fordi jeg ikke ønsker de bedst mulige kår for vore tjenestemænd. Tværtimod er det mit håb, at landets økonomiske forhold må blive sådan, at staten kan byde sine tjenestemænd virkelig gode og tilfredsstillende kår. Imidlertid er jeg meget ængstelig for, at den stabiliserende politik, der har været ført det sidste år, og som i nogen grad har bragt balance i vor økonomi, skal blive svækket i så høj grad, at der igen skal gribes stabiliserende ind fra lovgivningsmagtens side; det må vi efter min opfattelse undgå. Det kan ikke være meningen, at man skiftevis skal stabilisere og nedbryde landets økonomi. Derfor må lovforslag som de foreliggende nøje være af-

passet således, at den økonomiske bæreevne er til stede, forinden gennemførelsen finder sted.

Imidlertid erkender jeg, at en revision af vor lønningslov er påkrævet, og at den kritik, der med stigende styrke har været rettet mod vort nuværende lønsystem, i mange henseender har været berettiget.

De resultater, lønningskommissionen er kommet til, betegner på mange områder et skridt i den rigtige retning. Det er derfor min opfattelse, når en helhedsvurdering af de foreliggende lovforslag skal anlægges, at lønningskommissionen ville være nået til et mere tilfredsstillende resultat, såfremt den havde fortsat sit arbejde lidt endnu. Der har i kommissionen været tanker fremme, som efter min opfattelse skulle have været uddybet noget mere, således at det rigtige i disse tanker var blevet nedfældet i de foreliggende lovforslag. Resultatet er nu, at de problemer, man ikke er nået til bunds i, skal behandles videre af nye kommissioner. Man erkender altså, at der er uløste problemer i de foreliggende lovforslag, men har altså ikke på trods deraf anset det for hensigtsmæssigt at fremsætte lovforslag, hvori problemerne finder deres løsning. Tidspunktet har altså spillet en afgørende rolle for fremsættelsen af de foreliggende lovforslag. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg havde foretrukket lovforslag, der var helt udbygget, og hvor alle problemerne havde fundet deres løsning, ikke mindst fordi jeg har det indtryk, at store dele af befolkningen havde ventet, at de spørgsmål, der særlig er diskuteret mand og mand imellem, var blevet løst ved fremsættelsen af de nye lønningslovsforslag. Det er altså ikke sket, men afgørende spørgsmål foreslås viderebehandlet i nye kommissioner.

Det nye lønsystem betegner i mange henseender skridt i den rigtige retning; således er der tilvejebragt en forenkling og større overskuelighed med hensyn til lønningsklassernes antal. Det, at man reducerer lønningsklassernes antal fra 84 til 30, betyder, at der herigennem er tilvejebragt mulighed for en øget differentiering mellem aflønningen i de enkelte lønningsklasser, samtidig med at en sådan ordning af lønningsklasserne betyder væsentlige administrative fordele. Et sådant fremskridt

[Niels Andersen.]

i selve lønssystemet må vi naturligvis også fra vor side hilse velkomment.

Ved selve lønssystemets udformning har man forladt begrebet fast grundløn og fastsat lønningerne som et samlet bruttoløb, der kan dyrtids- og reallønreguleres i op- og nedadgående retning. Ved at fastsætte lønnen til et samlet hele ved lovenes ikrafttræden opnås en væsentlig forenkling af det samlede lønssystem, uden at dette indebærer ulemper for statskassen eller tjenestemændene.

Med hensyn til lønreguleringen har kommissionen overvejet, hvorvidt det ville være muligt at etablere en hensigtsmæssig reguleringsordning, der hvilede på et andet grundlag end det hidtil anvendte detailpristal. Under disse overvejelser har kommissionen drøftet muligheden for at anvende prisindeks, der udregnes på grundlag af forbruget eller en del af dette. Til belysning heraf er der udarbejdet et talmateriale, som for en 5-årig periode viser, hvilke virkninger en udeladelse af bl. a. de personlige skatter og visse indirekte skatter i det pristalsbudget, der ligger til grund for detailpristallets beregning, ville have haft i dette tidsrum. Af dette talmateriale fremgår, at pristalsbevægelsen under de forskellige forudsætninger i det store og hele var parallel, således at der ikke heri findes nogen afgørende begrundelse for at forlade det hidtidige detailpristal som reguleringsgrundlag, idet man herved har taget i betragtning, at tjenestemændene ved benyttelse af detailpristallet fortsat vil have samme dyrtidsregulering som det store flertal af de øvrige lønmodtagere. Det er altså dette resultat, lønningskommissionen er kommet til.

Imidlertid fremgår det af en mindretalsudtalelse fremsat af venstres repræsentanter i lønningskommissionen, at den mindste revision af den nuværende pristalsordning måtte være, at såvel de direkte som den væsentlige del af de indirekte skatter blev udeladt ved beregningen af det lønregulerende pristal. Over for denne udtalelse fremsatte det konservative folkepartis repræsentanter i lønningskommissionens betænkning en udtalelse, der giver tilslutning til venstres tanker, men under den bestemte forudsætning, at der ikke

gennemføres et særpristal for tjenestemændene, men at en ændring af pristalsberegningen får virkning for samtlige pristalsregulerede lønninger.

Den tanke, det konservative folkeparti her er inde på, kan retsforbundet tilslutte sig, men spørgsmålet er, om tidspunktet er inde til en ændring på dette område, fordi man så ændrer grundlaget for de overenskomster, der lige er sluttet mellem arbejdere og arbejdsgivere. En undersøgelse af dette spørgsmål er vi naturligvis interesseret i.

Efter kommissionens opfattelse må det nye lønssystem forudsætte, at lønnen ikke længere er afhængig af forsørgerforhold. Kommissionen foreslår derfor, at lønningsklasserne udformes således, at der fremtidig udbetales samme lønning til alle på samme løntrin i gældende lønningsklasser uanset de pågældendes ægteskabelige stilling og forsørgerforhold. Dette ligelønsprincip, hvorefter man yder lige løn for lige arbejde, hilser vi fra retsforbundets side velkommen. Det er vort håb, at dette princip gennemførelse i lønningsloven vil være banebrydende, således at det gennemføres også inden for erhvervslivet for mænds og kvinders vedkommende.

Der er et forhold, jeg finder anledning til at gøre et par bemærkninger om. For elever, der ansættes i statens tjeneste, er der udarbejdet en ny lønningsskala, hvor procentsatserne er reduceret noget i forhold til den gældende lønningslov. Men gennemførelsen af de foreliggende lovforslag vil medføre en ikke uvæsentlig stigning i de lønninger, der ligger til grund for lønansættelsen, således at elevernes løn i virkeligheden fortsat bliver forholdsvis høj. Under alle omstændigheder ligger elevernes lønninger efter forslaget højere end de elevlønninger, der ydes i erhvervslivet. Jeg skal ikke afgøre, om det er statens elevlønninger, der ligger for højt, eller erhvervslivets, der ligger for lavt, men denne forskel har givet anledning til utilfredshed fra erhvervslivets side, idet man hævder, at denne lønforskel påfører erhvervslivet vanskeligheder med hensyn til at få elever på de lønvilkår, erhvervslivet byder. På denne baggrund anmoder jeg det kommende udvalg om at undersøge det pågældende problem.

[Niels Andersen.]

Med hensyn til lønningernes højde i de foreliggende lovforslag skal jeg ikke gøre mange bemærkninger, men kun fastslå, at det, man efter min opfattelse må tilstræbe, er, at statens lønninger ikke ligger højere end gennemsnittet af erhvervslivets lønninger. Nu vil det naturligvis være vanskeligt at drage en parallel på dette område, fordi arbejdets karakter og art er vidt forskellig, men efter de lønreguleringer, der finder sted efter de foreliggende lovforslag, er det mit indtryk, at statslønningerne i hvert fald ikke er bagefter.

De nye love betyder endvidere en øget lønudgift for staten på ca. 140 mill. kr. om året. Nu kommer naturligvis en del af disse penge igen gennem skatterne, men i første omgang må pengene tilvejebringes fuldt ud. Cirka halvdelen af de 140 mill. kr. kan vel regnes for at være tjenestemændenes ordinære lønstigning, som ville komme, når forhandlingerne om lønspørgsmålet er sluttede på det private arbejdsmarked. Resten af stigningen hidrører fra de ændringer, der i øvrigt er foretaget i lønningsloven. Imidlertid må man huske, at den lønordning, der er opnået på det private arbejdsmarked, i væsentligt omfang er opnået ved arbejdstidsnedsættelsen, som er fordelt over 3 år. Denne omstændighed tillige med de økonomiske problemer, landet som helhed kæmper med, samt den nedadgående indkomst, erhvervslivet må regne med i den kommende tid, gør det berettiget at spørge, om den lønstigning, der her er tale om til statens tjenestemænd, ikke kan gradueres over en 2- til 3-årig periode.

Jeg ved meget vel, at dette spørgsmål vil blive imødegået med, at det faktisk er umuligt af tekniske grunde at gennemføre en sådan graduering, ligesom man vil hævde, at de lønforbedringer, der sker for statens tjenestemænd, er velbegrundede gennem de forsømmelser, der er sket gennem årene over for tjenestemændene. Imidlertid vil jeg gerne gøre opmærksom på, at der på finansloven er afsat 50 mill. kr. til

imødegåelse af lønstigninger, og den stabilisering, der er sket af landets økonomi, kan meget vel bringes i fare, såfremt man skal foretage finanspolitiske indgreb for at tilvejebringe de fornødne midler.

Det vil derfor være i tjenestemændenes egen interesse, at de lønstigninger, der her er tale om, tilgår tjenestemændene i en sådan takt, at man ikke risikerer en svækkelse af den økonomiske stabilitet. Det er helt naturligt, at tjenestemændene gennem deres organisationer kæmper for at opnå de bedst mulige lønninger, således som alle andre lønmodtagere gør det. Men netop tjenestemændene må i første række vise forståelse for, at statens økonomi holdes i orden.

Det er mit håb, at det udvalg, der skal arbejde videre med lovforslagene, finder frem til en fornuftig måde at graduere disse lønstigninger på, og det er mit håb, at også tjenestemændene finder en sådan ordning rimelig.

Med hensyn til den fremtidige pensionering af statens tjenestemænd er der i de foreliggende lovforslag sket væsentlige ændringer i forhold til nugældende lov. Forudsætningerne for de hidtidige pensionsregler har imidlertid i væsentlig grad ændret sig efter gennemførelsen af en almindelig folkepension. Hertil kommer, at udviklingen siden 1946, da den nugældende lønningslov blev vedtaget, har medført, at forholdet mellem lønninger og pensioner i mange tilfælde ikke længere kan anses for rimeligt, idet pensionerne udgør en for høj procent af lønningerne, hvilket gælder såvel for adskillige egenpensioner som for mange enkepensioner. Dette skyldes især den som følge af prisudviklingen siden 1946 gennemførte ekstraordinære regulering af de forskellige tillæg til lønninger og pensioner. Det må endvidere fremhæves, at tjenestemændenes pensionsbidrag beregnes som 5 pct. af den faste pensionsgivende løn, hvilket har medført, at tjenestemændene har bidraget med en stadig mindre del af den samlede lønningsindtægt til de

[Niels Andersen.]

som følge af prisudviklingen forhøjede pensionsydelse. På denne baggrund tilstræber man en fremtidig ordning, hvorefter pligten for tjenestemændene til at yde folkepensionsbidrag mod samtidig at have adgang til at oppebære folkepension, eventuelt med dennes mindstebeløb, indgår som en integrerende bestanddel af den samlede pensionsordning for de nuværende tjenestemænd, hvis pensionsmæssige stilling herefter i det hele søges tilrettelagt således, at de uheldige følger af udviklingen siden 1946 søges fjernet.

I denne forbindelse melder sig det principielle spørgsmål, om og i hvilket omfang fremtidige ansættelser af statens faste personale bør ske på pensionsmæssige vilkår. Jeg skal ikke lægge skjul på, at dette spørgsmål er et overordentlig vigtigt punkt for retsforbundet. Skal der være nogen mening i loven om folkepensionering, anser vi fra vor side det for den eneste naturlige konsekvens, at folkepensionen skal gælde for alle landets borgere. Ønsker man derudover at opnå nogen form for pension, må man selv drage omsorg derfor.

Det fremgår af kommissionens betænkninger, at der har været divergerende opfattelser vedrørende dette spørgsmål; men man burde efter min opfattelse have fundet en løsning og indarbejdet resultatet i de foreliggende lovforslag, således at der blev mening i folkepensionsloven. Store kredse i befolkningen havde ventet, at lønningslovsforslagene havde klaret spørgsmålet om fremtidige ansættelser i statens tjeneste på en sådan måde, at pensionsspørgsmålet kunne hvile i folkepensionsloven, som tilfældet er for landets borgere i øvrigt. Det kan ikke være rigtigt at gennemføre en lovgivning, der skiller landets borgere i folkepensionister og statspensionister. Der er ingen forståelse herfor blandt landets borgere. Nu taler man ganske vist om, at tjenestemændenes pension er det eneste, der knytter tjenestemændene til staten, således at tjenestemandsbegrebet kan opretholdes. Imidlertid er det min opfattelse, at tjenestemændene kunne knyttes lige så effektivt til staten ved kontraktforhold, i hvert fald for størstedelen af tjenestemændenes vedkommende.

Der skal nu nedsættes en kommission, som skal arbejde videre med dette spørgsmål, men en løsning af pensionsspørgsmålet samtidig med vedtagelsen af de foreliggende lovforslag ville have været heldigere. Må jeg i denne forbindelse gøre opmærksom på, at en tjenestemandens pension i mange tilfælde er udtryk for en renteafkastning af en formue på 250 000-300 000 kr. Det er håbløst for landets borgere i al almindelighed at tilvejebringe en sådan formue gennem et langt livs slid. Derfor findes det også urimeligt, at dette problem med hensyn til fremtidige ansættelser ikke er løst, så at bestemmelser derom kunne vedtages i forbindelse med de foreliggende lovforslag.

Jeg ønsker at understrege, at disse betragtninger kun gælder for fremtidige ansættelser, hvorimod de nuværende tjenestemænd naturligvis har krav på pension, fordi det er de ansættelsesvilkår, de er gået ind under.

Den revision, de foreliggende lovforslag er udtryk for, tilsigter dels at kombinere pensionsreglerne med rettighederne og pligterne efter folkepensionsloven, dels at regulere forholdet mellem lønning og samlet pension, herunder om nødvendigt at begrænse den pensionsmæssige virkning af eventuelle lønforhøjelser, som gennemføres ved lovrevisionen, samt endelig at finde frem til en mere hensigtsmæssig regel for beregning af tjenestemændenes pensionsbidrag end den nuværende. Denne lovgivning medfører, at tjenestemændene skal betale 4 pct. af den nye forhøjede bruttoløn, hvilket vil øge bidraget væsentligt, samtidig med at statens udgifter til pension vil gå tilsvarende ned.

Tjenestemændene har hidtil kunnet tage deres afsked med højeste egen- og enkepension ved det 65. år. Denne aldersgrænse sættes nu op til 67 år, for at højeste pension kan opnås. Dette betyder naturligvis også en lettelse i statens pensionsbyrde. Endelig nedsættes enkepensionen ret betydeligt, og betingelserne for at opnå den skærpes samtidig. Til gengæld øges pensionen til børn. Disse foranstaltninger anser vi for at være fornuftige og rimelige.

Om lovforslaget om normering og klassificering af tjenestemandstillinger har jeg ikke mange bemærkninger at gøre, ganske

[Niels Andersen.]

simpelt fordi det er uhyre vanskeligt at vurdere, om de foreslåede stillinger er nødvendige. Det ærede medlem hr. Henry Christensen fremførte i sit indlæg et angreb på retsforbundet, fordi det som regeringspartner er med til at fremsætte lovforslag om et øget antal statstjenestemandstillinger. Det er rigtigt, at retsforbundet ønsker de flest mulige opgaver løst uden statens indblanding, hvilket naturligvis ville reducere statstjenestemændenes antal. Men ikke dette synspunkt er nogenlunde på linje med venstres synspunkt i øvrigt? Imidlertid har retsforbundet kun været regeringsdeltager i knap et års tid, medens venstre gennem tiderne jo ikke alene har været regeringsdeltager, men også selv har dannet regering. Venstre har ikke med sin store indflydelse formået at reducere statstjenestemændenes antal. Er det så rimeligt at stille et sådant krav til retsforbundet, efter at det har deltaget forholdsvis kort tid i regeringssamarbejdet? Et sådant angreb fra venstres ordfører tjener ikke til at fremhæve det ærede medlem hr. Henry Christensens i øvrigt på adskillige områder fornuftige indlæg. Jeg gør det ærede medlem opmærksom på, at det største antal nyoprettede stillinger placeres inden for militæret. Ønsker det ærede medlem, at sådanne stillinger ikke skal oprettes?

De øvrige lovforslag er nøje forbundet med selve lønningslovforslaget, og jeg skal derfor ikke knytte yderligere bemærkninger til dem. De synspunkter, jeg i øvrigt har fremført, håber jeg der vil blive taget hensyn til under det udvalgsarbejde, der nu forestår. Det er naturligvis nødvendigt, at lønningslove har en sådan karakter, at staten virkelig kan få kvalificerede folk. Det er også mit indtryk — og jeg kan tilføje, at dette indtryk er blevet underbygget, siden jeg er blevet medlem af det høje ting og har stiftet nærmere bekendtskab med en del af centraladministrationens folk — at statstjenestemændene både er dygtige og loyale, og at de angreb, der ofte rettes imod statstjenestemændene, er uberettigede. I denne forbindelse er det interessant at konstatere, at når der diskuteres lønninger for statstjenestemænd kontra lønninger i det frie erhverv, er det altid bruttolønninger,

der henvises til, når talen er om statens lønninger, men den skattepligtige indkomst, der henvises til, når talen er om erhvervslevets lønninger.

Sluttelig vil jeg gerne anmode om, at der ved den videre behandling af de foreliggende lovforslag tages det videst mulige hensyn til landets økonomi. Vel er det vigtigt, at vi får en god lønningslov gennemført, men for mig er det dog vigtigere, at landets økonomi holdes i orden. Jeg håber, at såvel udvalget, der skal arbejde med spørgsmålene, som statens tjenestemænd vil vise forståelse for dette synspunkt.

Alfred Jensen: Jeg kan på den kommunistiske gruppes vegne udtrykke min tilfredshed med, at der nu endelig foreligger forslag til revision af lønningsloven og de øvrige love, der er til behandling her i dag. Det er jo ikke noget nyt, at disse love trænger til revision. Allerede i 1946 ved behandlingen af den gældende lønningslov gjorde vi opmærksom på, at forslaget var behæftet med så store mangler, at loven ikke ville kunne bestå i ret mange år, uden at ændringer blev nødvendige. Det er klart, at man ikke kan regne med, at en lønningslov kan bestå, når man ikke sikrer en rimelig forhøjelse af lønningerne i takt med pristigningen, og når man bygger på lønprincipper, der stiller forskellige tjenestemænd ulovsartet, til trods for at de laver det samme arbejde — jeg tænker på skellet mellem forsørgere og ikke-forsørgere og også mellem ældre og yngre tjenestemænd — og endelig var der jo en hel del andre bestemmelser, som var ganske utidssvarende. Det viste sig da også, at der kun gik 2 år, før man var nødt til at give nogle midlertidige tillæg til tjenestemændene. Allerede dengang burde man naturligvis have sat ind på at få, om jeg så må sige, skavankerne i lønningslovgivningen udbedret, men det gjorde man ikke, og da vi i 1950 stillede et forslag om motiveret dagsorden ved andenbehandlingen af lovforslaget om midlertidigt løntillæg til tjenestemændene gående ud på, at man skulle foretage en revision af tjenestemandsløven, blev dette afvist, dog ikke med alle partiets stemmer; de konservative og retsforbundet stemte ikke imod, men afholdt sig fra at stemme. Jeg nævner det,

[Alfred Jensen.]

fordi det viser, hvor længe der egentlig har været trang til at få en revision af tjenestemandsløvgivningen gennemført.

Jeg kan som andre deltage i anerkendelsen af det store arbejde, der er gjort af kommissionen. Jeg kan også adressere takken til dem, der har ledet arbejdet, fordi det hovedsagelig er ledelsen, der har ansvaret for, at arbejdet er blevet ført igennem.

Der foreligger her 5 betænkninger, som vi har haft 8 dage til at læse igennem, og det er klart, at når det drejer sig om stof af denne art, er det ikke muligt at gå i dybden og give det den behandling, som det fortjener. Det er ikke muligt for en gruppe som den, jeg tilhører, og det er heller ikke muligt for de medlemmer her i tinget, der først har fået betænkningerne i fredags, altså samtidig med at finansministeren fremsatte lovforslagene. Det er endvidere klart, at de bemærkninger, som jeg vil gøre, kan være behæftet med fejl, fordi jeg ikke har haft samme mulighed for at gå stoffet så grundigt igennem som dem, der har deltaget i kommissionsarbejdet, og ej heller har kunnet få klaret de tvivlsspørgsmål, jeg måtte have vedrørende enkelte punkter, ved at spørge hos dem, der er bedre inde i stoffet. Det beder jeg om at man tager i betragtning med hensyn til de bemærkninger, jeg fremsætter nu.

Men dernæst vil jeg gerne henlede opmærksomheden på de vanskeligheder, som tjenestemændenes repræsentanter må have haft, for de har end ikke haft 8 dage til at sætte sig ind i det materiale, der foreligger. Jeg vil tro, at man fra regeringens side sætter pris på, at tjenestemændene gennem deres repræsentanter tilslutter sig de forslag, der her er til behandling. Jeg har også bemærket, at der er ordførere, der har fremhævet, at tjenestemandsgesandtsorganisationernes repræsentanter har tilsluttet sig resultatet, men når man lægger vægt på, at tjenestemændene står bag forslagene, må man også give tjenestemændene og deres repræsentanter mulighed for at sætte sig ind i materialet, og det har de ikke haft. Jeg er bekendt med, at der er tjenestemandsgesandtsrepræsentanter, der er gået til møde i centralorganisationen uden at kende stort mere til forslaget, end hvad enhver borger kunne læse sig til i aviserne, og det er klart, at en

sådan behandling af så vigtige forhold ikke kan være tilfredsstillende.

Jeg håber, at man en anden gang giver både tjenestemændene og folketingets medlemmer samt offentligheden bedre tid til at sætte sig ind i problemerne og overveje deres stilling. Det er ikke tilfredsstillende for tjenestemændene, at de behandles, som de bliver nu, og som de tidligere er blevet behandlet. Tjenestemændene må have krav på at få forholdene til debat i deres organisationer og have mulighed for gennem udtalelser eller afstemning at tilkendegive, hvorledes de ser på de forslag, der er til behandling. Det er ikke rimeligt at opretholde den tilstand, vi kender, at tjenestemændene gennem deres repræsentanter så at sige kun er rådgivende. Jeg mener ikke hermed, at man ikke tager hensyn til de synspunkter, tjenestemandsgesandtsorganisationerne fremfører, men jeg vil dog tro, at tjenestemandsgesandtsorganisationernes udtalelser ville have større vægt, hvis man vidste, at de var resultat af forhandlinger og overvejelser og var godkendt blandt tjenestemændene. Derfor må vi holde på, at tjenestemændene får en anden placering med hensyn til afgørelsen af spørgsmålet om løn og arbejdsvilkår, end de har, og de må have mulighed for ved afstemninger at give udtryk for deres ønsker. I 1946 foreslog vi, at de daværende forslag til lønningsordninger først skulle træde i kraft, efter at tjenestemændene havde godkendt dem. Det er rimeligt at tage tjenestemændene med på råd og lade dem være medbestemmende om, hvorvidt det, der her er opnået, er det rigtige, om det er tilfredsstillende, og om det skal føres ud i livet.

Man har også taget for ringe hensyn til tjenestemandsgesandtsorganisationernes ønske om at komme med i forhandlinger på andre områder end hidtil og på andre områder end dem, der kommer med i lovene, når de nu bliver færdig her fra folketinget. Efter min opfattelse burde man have imødekommet tjenestemandsgesandtsorganisationernes ønske om at få lov til at drøfte normeringslovsforslaget, og det er utilfredsstillende, at tjenestemandsgesandtsorganisationerne ikke har mulighed for at forhandle om arbejdsledelsen. Det kan dog ikke være meningen på et tidspunkt, hvor man arbejder for, at arbejdere og funktionærer skal have ret til ikke alene

[Alfred Jensen.]

gennem samarbejdsudvalg, men også på anden måde at have indflydelse på virksomheders drift og ledelse, at tjenestemændene fortsat skal holdes på samme stude. Der må ikke alene være tale om politisk demokrati, men også om økonomisk demokrati, og derfor burde man i det mindste have imødekommet tjenestemændenes ønsker på dette område. Man burde efter vor mening gå videre, end tjenestemændene har ønsket, for det nytter ikke, at man forsøger at stritte imod udviklingen på dette område. Tiden er moden til, at arbejdere og tjenestemænd drages med ind i administrationen af de forskellige foretagender og naturligvis også af statens foretagender.

Disse betragtninger fremsætter jeg, fordi jeg mener, at tjenestemændene i højere grad må behandles på lige fod med andre lønmodtagere, herunder også arbejderne. Jeg har med interesse hørt diskussionen om andre ansættelsesvilkår og også de synspunkter, der er fremført om, at pensionen, efterlønnen, skulle afskaffes. Vi vil naturligvis ikke afvise at deltage i diskussionen om disse problemer, men det forekommer os at være ganske urimeligt på et tidspunkt, hvor man stræber efter at sikre alle arbejdere de goder og den stabile tilværelse, tjenestemændene har, at skulle gå til at afvikle tjenestemandstillinger og tjenestemandsgoder. Man har lovet fortsat at stræbe efter fuld beskæftigelse, og det vil praktisk taget sige, at den, der kommer i arbejde, ikke behøver at frygte for arbejdsløshed. Han stilles altså mere sikkert og trygt end før. Vi har fået gennemført en sygelønsordning, som ikke er tilstrækkelig og heller ikke er udbygget nok, så at den omfatter samtlige lønmodtagere, men det er dog en tilnærmelse til de goder, som tjenestemændene har. Dertil kommer, at en lang række virksomheder yder efterløn til ældre arbejdere, der går over til folkepension, i erkendelse af, at den pension, der ydes fra det offentliges side, ikke er tilstrækkelig. Når der er en sådan udvikling i gang for arbejdere i det private erhvervsliv, kan det ikke være rigtigt at forsøge at nedbryde de goder, som tjenestemændene har opnået, så jeg ser ikke rettere, end at man må fastholde det, der er opnået, og det, det drejer sig om, må da være at skaffe arbejdere

i al almindelighed løn under sygdom, efterløn og pension, når de kommer i den alder, hvor de ikke længere er i stand til at deltage aktivt i produktionen.

Hvad nu tjenestemandsløven angår, kan vi godkende den opdeling, der her er foreslået, sådan at bestemmelserne om lønninger og pensioner findes i én lov og om normering og klassificering i en anden; men det er klart, at jeg ikke her er i stand til at komme ind på alle de problemer i de seks fremsatte lovforslag, som fortjener at blive omtalt, og hvortil jeg og min gruppe skylder at tage stilling. Det tillader tiden ikke. Jeg skal derfor holde mig til nogle af de vigtigste. Det bliver i første række lønnen, det bliver reguleringen af lønningerne, det bliver pensionen, afgangsalder, arbejdstid o.s.v.

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at vi ikke har noget imod den forenkling, der sker med hensyn til selve lønsystemets opbygning. Vi kan godkende, at man går fra den komplicerede lønsammensætning over til det, man kalder bruttoløn. Vi er også tilfredse med, at man forenkler, sådan at vi fremtidig kun får 30 lønklasser, og vi kan heller ikke have noget at indvende imod, at man så at sige vender op og ned på rækkefølgen. Jeg behøver jo heller ikke her at fastslå, at vi med tilfredshed hilser, at man nu afskaffer forskelsbehandlingen af forsørgere og ikke-forsørgere; det ligger i sagens natur.

Vi er fuldstændig klar over, at når man skal foretage ændringer af så omvæltende karakter, som der her er tale om, skal der penge til, og de 140 mill. kr., det vil koste, afskrækker ikke os. De afskrækker os ikke, fordi vi føler, at der er tjenestemænd, som har krav på at få deres forhold forbedret, og fordi vi ved, at en regulering af lønningerne for tjenestemændene ville have været nødvendig i år, for så vidt der ikke var kommet en revision af selve tjenestemandsløven. De midlertidige og særlige tillæg, der er blevet givet de senere år, måtte man anstændigvis også opretholde og forøge for dette finansår, og jeg vil også gå ud fra i det kommende finansår. Når man tager i betragtning, at beløbet — det, der blev givet for 2 år siden — for det finansår, vi lige har forladt, udgjorde 74 mill. kr., kan enhver sige sig selv, at med den inflation, den stigning i lønnen, der har fundet

[Alfred Jensen.]

sted, ville der denne gang være blevet tale om betydeligt mere end de tre ekstra portioner, der sidst blev givet. Hvis man ser på den udvikling, der er sket i detailpristallet og timefortjenesten, vil jeg snarere tro, at man skulle have været op på seks portioner end tre. Det vil jo sige, at det beløb der stilles til rådighed, hvis man endelig skal bedømme det sådan, snarere er for ringe end for stort. Jeg har også bemærket, at kommissionen i betænkningen udtaler, at hvis man skal fortsætte og bygge videre på det grundlag, der ligger, optræde på den måde, man har optrådt de senere år, ville det i det lange løb indebære større udgifter for staten, end hvis man går over til det, der her er foreslået. Det synes jeg er betragtninger, man må have med, når man skal tage stilling til, om tjenestemændene får den behandling, der rettelig tilkommer dem.

Når jeg har sagt dette, vil jeg gerne beklage, at det ikke har været muligt at sikre bundklasserne mere i løntillæg. Jeg skal ikke gøre indvendinger imod, at der gives store tillæg til personer i kvalificerede stillinger. Jeg har i 1946 på mit partis vegne givet tilslutning til, at man i allerhøjeste grad lønnede efter kvalifikationer. Jeg har også givet udtryk for, at hvis man én gang havde fastsat spændingsforholdet mellem de laveste og de højeste lønninger og mente, det var passende, burde dette spændingsforhold ikke forringes til skade for dem, som har de højeste lønninger og de bedste kvalifikationer. Det vil jeg gerne have gentaget her, fordi der ikke skal være nogen misforståelse af, hvordan vor stilling er til at give løntillæg til kvalificerede personer. Men når jeg har sagt det, vil jeg også gerne sige, at når det har været muligt for kommissionen og for ministeren at finde frem til så store tillæg, som der er givet til de højeste lønninger, burde man også have søgt udvej for at finde frem til mere tilfredsstillende tillæg til bundklasserne. Når jeg ser på det, der foreligger, og når jeg hører på det, der berettes om, forekommer det mig, at der blandt de akademiske tjenestemænd findes nogle, der kan opnå indtil 50 pct. i forhøjelse. Jeg fremhæver det her ikke af misundelse, hverken på egne eller på andres

vegne, men fordi det forekommer mig, at når man har kunnet nå frem til sådanne lønningsstigninger, er det ikke rimeligt, at bundklasserne skal behandles på den måde, det er sket, hvor jo begyndelseslønningerne bliver lavere, end de er efter gældende lov. Det er det, man kan læse i lovforslagene. Det er det, man kan læse i betænkningerne, og det er det, finansministeren har givet udtryk for. Vi var i 1946 utilfredse med, at man ikke gik over til også på tjenestemandsområdet at give lige løn for lige arbejde. Det var et fremskridt, at man gik ned til en periode på 9 år for opnåelse af slutløn. Men nu foreslår man faktisk denne periode fordoblet, og begyndelseslønningerne bliver som sagt lavere, end de er i øjeblikket. Det forekommer os at være en urimelig opbygning af lønsystemet. Vi har den opfattelse, at samme arbejde bør vederlægges med samme betaling. Vi har endvidere den opfattelse, at de yngre aldersklasser har mindst lige så hårdt brug for pengene som de ældre. Mange sætter bo, har omkostninger ved at opføre børn, sikre deres opdragelse og uddannelse, omkostninger, som tjenestemænd i ældre aldersklasser ikke har, og derfor er det ikke rimeligt at bibeholde denne forskel på begyndelsesløn og slutløn. Man burde egentlig give samme betaling fra starten. Men under alle omstændigheder er det naturligvis forkert at sætte de 9 år op til 18 år. Jeg ved jo meget vel, hvad der vil blive sagt: at så får man desto mere i løn i de senere år, men det er ikke tilstrækkeligt for os, og jeg vil tro, at adskillige tjenestemænd og også andre uden for tjenestemændenes rækker vil give os ret i disse betragtninger.

Da vi sidst havde lønningens loven til behandling, foreslog vi, at der ikke skulle være nogen særlig aspirantordning. Jeg ser med tilfredshed, at denne aspirantordning nu bliver afsvækket, således at der ikke bliver meget tilbage af den. Helst havde vi set, at man havde imødekommet organisationernes ønsker og helt havde afskaffet den.

Jeg har også med tilfredshed set, at man foreslår at forbedre forholdene for kvindelige tjenestemænd under barselhvile. Jeg føler mig bare ikke overbevist om, at man er nået frem til det helt rigtige, men

[Alfred Jensen.]

det er et skridt på vejen frem mod en rationel og forsvarlig løsning.

Jeg har forsøgt at finde ud af, om man med disse lønningslove når frem til at sikre samme betaling for samme arbejde. Jeg tænker også på, om mænd og kvinder får samme betaling for samme arbejde. Når jeg har haft mine tvivl, er det, fordi jeg i lovforslaget om civilarbejdere har set, at de pensionsmæssigt placeres i forskellige klasser: faglærte, ufaglærte og kvinder. Jeg må formode, at det også er udtryk for en forskel i lønnen. Om denne forskel svarer til den pensionsmæssige placering, har jeg ikke været i stand til at finde ud af i den korte tid, jeg har haft til at se på lovforslagene, men det forekommer mig urimeligt at opretholde en sådan forskel. Jeg kan ikke se nogen rimelighed i, at fejning skal betales forskelligt, alt efter som det er en mand eller en kvinde, der fører kosten, og alt efter som kosten føres uden for et hus eller inde i et hus. Vi er tilhængere af, at den slags lønforskelle afskaffes. Det er et krav, vi fører frem, når vi har mulighed derfor, og jeg vil mene, at man bør se på dette forhold i forbindelse med disse lovforslag. Jeg er klar over, at noget sådant, når det drejer sig om civilarbejdere, ikke skal ordnes ved lovgivning, men skal ordnes administrativt.

Hvad pristalsreguleringen angår, er den opstillede skala langt bedre end den nu-gældende, men den lider i hvert fald af den skavank, at den ikke giver dækning for de prisstigninger, der finder sted. Jeg forstår ikke, at man ikke går ind for fuld dækning. Jeg har nok set, at man mener, at lønnen i 1954 var passende, og at den skal være udgangspunktet; men når man laver en lønningslov, hvor basis for lønningerne i 1958 er detailpristallet, hvorfor regulerer man så ikke lønningerne helt, så de til ethvert tidspunkt svarer til det prisniveau, man har? Hvis man ikke ville gå ind for reallønstillægget og slige ting, ja så kunne jeg forstå det, men når man har det ved siden af, fatter jeg ikke, hvorfor man ikke vil give fuld dækning for de prisstigninger, der finder sted. Det var det, vi talte for sidst, og det er det synspunkt, jeg vil gøre gældende nu.

Jeg har bemærket, at man, når det

drejer sig om honorarer, er anderledes flot; så giver man 5 pct. for 12 points stigning. Jeg er klar over, at der kan fremføres forskellige begrundelser for at give 5 pct., når intervallet skal være så stort, men det er dog besynderligt, at når det drejer sig om den egentlige grundløn for alle, kan man ikke engang give et regulerings-tillæg, der svarer til de ca. 1,4 pct., som de 6 points udgør af det indekstal, vi opererer med. Men honorarerne skal reguleres med 2½ pct. for 6 points — reguleringen foretages ganske vist kun, når der er et udsving på 12 points. Jeg har altid betragtet honorarer som et tillæg til de almindelige lønninger, og det forekommer mig urimeligt, at de, der er højest lønnet, skal have den bedste regulering. Jeg ved nok, at man vil forklare mig, at når reguleringen går nedad, kommer de også hurtigere ned.

Andre ordførere har gjort opmærksom på de forventninger, man havde i 1946 om, at pristallet ville falde. Jeg er lige ved at tro, at der er mere grund til at vente en nedgang i dag, end der var i 1946, men man skal dog ikke indstille sig på, at pristallet går langt ned og holder sig dernede; vi kan vel komme ud for fald, men vi kan også regne med, at der kommer stigninger igen, og alt taget i betragtning vil det være rimeligt, at den pristalsmæssige regulering sker i overensstemmelse med de udsving, detailpristallet viser. Dermed har jeg ikke sagt, at det vil give fuld dækning for prisstigningerne. Det detailpristal, vi har, har jo været udsat for såre megen kritik; der er snart ikke nogen, der vil påstå, at det giver fuld udfligning af de udgiftsforøgelser — eller eventuelt udgiftslettelser — som arbejdere og lavtlønnede tjenestemænd under skiftende konjunkturer kan komme ud for.

Man har i dag drøftet det problem, som også har været diskuteret i kommissionen, nemlig hvorvidt engrospristallet eller eksportpristallet burde bruges som grundlag for pristalsreguleringen. Det forekommer mig, at man også burde være opmærksom på den diskussion, der har været om konsumpristallet, idet der jo er sagkyndige, der mener, at dette faktisk er et mere pålideligt udtryk for de udgiftsstigninger, som almindelige borgere kommer ud for. Jeg skal ikke afgøre, hvad der er

[Alfred Jensen.]

mest pålideligt, detailpristallet eller konsumpristallet, men jeg har ikke tillid til detailpristallet; det har jeg så ofte sagt her fra talerstolen, og jeg har også angivet grundene til, at jeg ikke mener, det er korrekt.

Jeg er i dag i den situation at kunne sige, at man ikke engang har overholdt loven ved udarbejdelsen af detailpristallet, idet man i betænkningen erkender, at der ikke har været lovhjæmmel til at foretage sæsonudjævning af priserne. Det vil sige, at de, der har fået deres løn pristalsreguleret, hvad enten det er tjenestemænd eller arbejdere, faktisk har været ude for et lille fupnummer. Hvis lønningerne skal reguleres efter et pristal og de priser, som danner grundlag for dette, skal tages på bestemte dage, er det naturligvis ikke rimeligt at se bort fra de priser, der da foreligger. Jeg ser i ændringen en erkendelse af, at man ikke har overholdt loven.

Jeg har også bemærket, at pristallet skal være udregnet senest den 20. i måneden; jeg ved ikke, om det betyder, at det også skal offentliggøres på det tidspunkt; det er i alt fald ikke sket i mange år, heller ikke i denne måned, men måske er det sådan, at det ikke behøver at blive offentliggjort, så snart det er udregnet. Hvis det imidlertid er meningen, at det skal offentliggøres på den dato, der er nævnt i loven, vil jeg anmode om, at man drager omsorg for, at det fremtidig offentliggøres den 20. i måneden, og hvis det ikke er muligt at gøre det, må man da heller ændre tidspunktet i loven til den 30. eller 31., eller hvornår man nu vil. Det er ikke rimeligt at fastsætte et tidspunkt i loven, som man ikke kan og måske heller ikke vil overholde.

Jeg har med interesse hørt, at venstre vil have skatterne ud af pristallet. Jeg skal ikke beskæftige mig meget med dette spørgsmål. Det forekommer mig at være helt urimeligt at rejse disse problemer, når man har baseret reguleringen af lønningerne på de udgifter, som en almindelig familie har. Jeg kunne godt tilføje adskilligt til belysning af denne sag, men det forekommer mig ikke at være nødvendigt, efter som andre allerede har vendt sig mod dette forslag.

Derimod har jeg hæftet mig ved finans-

ministerens bemærkninger om, at det vil være urimeligt at indføre et særpristal. De kan kun glæde mig, for det må vel betyde, at man ikke fremtidig vil gribe ind i de kontraktlige aftaler med særpristal; ellers forstår jeg i alt fald ikke meningen med ministerens forargelse over, at venstre vil have et særpristal for tjenestemænd, og at dette særpristal skulle kunne komme til at gælde også for arbejdere i det private erhvervsliv. Jeg vil ikke tro, at arbejdsgiverne ville have særlig meget imod at slippe for at give reguleringstillæg, så indførelsen af et særpristal ville udelukkende gå ud over arbejderne; sådan har det i alt fald været til dato. Hvis der skal være nogen mening i finansministerens forargelse, må den vel betyde, at vi ikke oftere får et særpristal, at man ikke oftere griber ind i de aftaler, som arbejdere og arbejdsgivere har truffet ikke blot vedrørende pristalsregulering, men også vedrørende lærlinguddannelse og deslige.

Hvad angår den nydannelse, som går ud på ydelse af et reallønstillæg, har vi ikke noget imod, at det bliver foreskrevet i selve loven. Vi har heller ikke noget imod, at der forhandles om det. Man kan have sine betænkeligheder ved, at disse problemer kun skal diskuteres i forbindelse med de årlige bevillingslove; man kan vel af finde sig med det, når det drejer sig om tillæg, men når det drejer sig om fradrag i tjenestemændenes lønninger, forekommer det mig, at det er så stort og omfattende et problem, at det burde diskuteres specielt og egentlig burde vedtages ved særlig lov her i folketinget, altså ikke blot på tillægsbevillingslov eller finanslov, eller hvor man nu har tænkt sig at placere det.

Jeg vil også gerne gøre et par bemærkninger om stedtillægget. Jeg har set på den forskel, der er mellem de forskellige zoner, og har egentlig ikke fundet ud af, om der er noget rimeligt forhold mellem stedtillæggene. Nu hører jeg så af det ærede medlem hr. Holger Eriksens mund, at man heller ikke i udgifterne kan finde nogen begrundelse for en sådan forskel. Det, der derimod danner basis for fastsættelse af stedtillægget, er den på egnen gængse løn, og dette princip kan man naturligvis anvende, men det forekommer mig ikke at være rimeligt eller rigtigt. Man har da brudt med det i

[Alfred Jensen.]

adskillige andre love; hvorfor skal det så anvendes her? Jeg erkender, at udtrykket den gængse løn ikke blev brugt, men det lå i motiveringen. Det blev sagt, at stedtillægget i København var sat så højt, fordi lønningerne her var højere; men dette er vel så også en begrundelse for, at de, der bor ude på landet og i kommuner, hvor lønningerne er lavere, kan nøjes med så meget mindre. Det forekommer mig, at man bliver nødt til at se på stedtillægget og finde frem til en bedre løsning, og det vil også sige en mere rimelig begrundelse end den, jeg hørte i formiddagsmødet.

Hvad pensionen angår, har vi intet at indvende imod, at man går over til et andet beregningsgrundlag. Man kan selvfølgelig have sine betænkeligheder ved, at man nu indfører ydelse af pensionsbidrag i forhold til bruttolønnen, for hvis der ikke i denne forbindelse skete regulering af lønningerne, måtte man have den allerstørste betænkelighed ved disse regler, men når der foretages regulering af lønningerne, bliver betænkelighederne straks mindre, og man bliver mere forsonlig over for tanken. Men vi har altså haft disse betænkeligheder. Vi har også haft betænkeligheder med hensyn til nedgangen i pensionsydelsen for de lavere klasser, og jeg kan ikke se rettere, end at den ville være helt urimelig, hvis der ikke var adgang til at supplere pensionen med folkepension og også adgang for en række pensionister til at få folkepensionens mindstebeløb. Det gør jo straks ordningen mere tiltalende. Det er klart, at under disse omstændigheder kan vi gå ind for den foreslåede ændring af folkeforsikringslovens § 39, stk. 3.

Vi kan derimod ikke godkende, at man forhøjer afgangsalderen til 67 år og ændrer åremålet 28 til 32. Det er en urimelig forhøjelse. Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at det fortsat tillades tjenestemænd at gå af på et tidligere tidspunkt. Jeg skal erkende, at der kan anføres gode grunde for at opretholde en sådan tidligere afgangsalder, og det hvad enten det drejer sig om

tjenestemænd, der har været ansat i Grønland, politi- eller militære embedsmænd, sygeplejersker eller andre, men det forekommer mig, at de begrundelser, der gives her, også kan anføres for andre grupper af tjenestemænd. Jeg forstod af fremsættelsestalen, at finansministeren også har haft den opfattelse, at der var nogen grund til betænkeligheder ved at sætte afgangsalderen op fra 65 til 67 år. Hvis den eneste begrundelse er den, at man har valgt 67 år ved folkepensionsordningen, forekommer det mig, at det ikke er rigtigt, hverken når det gælder tjenestemændene, eller når det gælder folkepensionsordningen, og så må det være over for denne sidste, der sættes ind. Vi har ikke været og er ikke tilhængere af, at man går op til 67 års alderen. Skal man ændre afgangsalderen, må det være i nedadgående retning, for det drejer sig om at få de unge i arbejde, ikke at holde på de gamle så længe som muligt. Derfor må vi tage afstand fra den forhøjelse, der her finder sted.

Og når man nu endelig laver noget sådant, hvorfor tager man så ikke flere med ind under undtagelsesbestemmelserne? Det ærede medlem hr. Holger Eriksen har nævnt postbudene og visse tjenestemænd ved statsbanerne, som har et hårdt og slidsomt arbejde. Det er ikke noget, man bare følelsesmæssigt når frem til, det kan man også se af statistikken; de har et hårdt arbejde, og de har en afgangsprocent, der er højere for de yngre aldersklasser end for den øvrige del af tjenestemandskorpset. Når dette er tilfældet, burde man da imødekomme ønskerne om, at der ikke sker nogen forhøjelse af afgangsalderen her, men at den snarere sættes ned, og at man sikrer disse tjenestemænd fuld pension på et tidligere tidspunkt. Jeg ved ikke, om det er et af de spørgsmål, der kan tales om i udvalget, men hvis det er det, vil jeg opfordre de ærede medlemmer, som kommer til at deltage i arbejdet, til at sætte ind for, at der sker en sådan ændring, selv om de principielt har den opfattelse, at det i øvrigt er rigtigt at gå op til de 67 år.

[Alfred Jensen.]

Det forekommer mig også, at overgangsbestemmelserne på dette område er lidt hårde. Jeg har været stillet over for betragtninger, der går ud på, at man egentlig ikke kan være bekendt, at de tjenestemænd, der har ventet at kunne gå af med fuld pension, når de var 65 år, nu skal fortsætte, til de er 67 år. Jeg mener, det er anstødeligt; andre går endda så vidt at sige, at det er juridisk uholdbart, at det er et kontraktbrud. Jeg kan ikke afgøre, om det er juridisk holdbart eller ej, men jeg kan se, at overgangsbestemmelserne er alt for hårde og ikke smidige nok. Hvis jeg læser dem rigtigt, er det faktisk kun de tjenestemænd, der er 65 år, der har mulighed for i tiden 1. april 1958-31. marts 1959 at vælge, om de vil ind under de nye bestemmelser eller blive under de gamle. Det forekommer mig, at det havde været rimeligt, at man også overlod andre tjenestemænd et sådant valg. Jeg kan godt se, at hvis man lod det gælde alle ned til 35 års alderen, kunne det medføre en stor administration; men jeg vil ikke tro, det skulle være hverken uoverkommeligt eller urimeligt, at personer, der var over 60 år, fik en sådan mulighed. Jeg henstiller, at man i udvalget overvejer også denne side af sagen.

Jeg er også faldet over den forringelse, der finder sted af enkepensionen for enker efter tjenestemænd i de lavere lønningsklasser — i de højere lønningsklasser er det jo forbedringer. Det er muligt at man kan fremføre adskillige argumenter, der taler for en sådan nedsættelse; man kan forklare, at det hovedsagelig rammer yngre enker, og hvor der er børn, er børnepensionen forbedret, men vi skal dog ikke glemme, at der findes mange enker, og det er vel også flertallet, i de ældre aldersklasser, og de får deres forhold forringet. Det er et spørgsmål, om det er rimeligt, at man når til en sådan forbedring af enkepensionen efter tjenestemænd i de højeste lønklasser og så ikke kan finde ud af en mere rimelig løsning for enker efter tjenestemænd i de lavere lønklasser. Jeg vil i denne forbindelse gøre opmærksom på, at adskillige enker efter tjenestemænd jo er blevet ekstra belastet efter det nye forsørgerbegreb i skattelovgivningen. Der er adskillige, der ved at blive overført til ikke-forsørgergruppen kommer til at betale

endda ikke ubetydelige beløb mere i stats- og kommuneskat. Det bør man dog tage med i betragtning. Jeg vil for at forebygge misforståelse sige, at jeg er klar over, at forringelsen ikke gælder dem, der allerede har fået pension, at det kun kommer til at gælde fremefter, men også her vil dog virkningen af det ændrede forsørgerbegreb gøre sig gældende.

Hvad civilarbejderne, værkstedsarbejderne, angår, har vi kun at skulle tage stilling til pensionsordningen, men det forekommer mig, at man også bør være opmærksom på, at den forøgede byrde i form af pensionsbidrag ikke godtgøres værkstedsarbejderne. Jeg ved meget vel, at de ikke er tjenestemænd i egentlig forstand; jeg ved også meget vel, hvad der kan siges om deres lønninger, men tjenestemænd, der har samme indkomster, er dog blevet holdt skadesløse, og så forstår jeg ikke, hvorfor man ikke kan finde frem til en sådan løsning, at civilarbejderne også bliver holdt skadesløse, hvad pensionsbidraget angår.

Jeg kan naturligvis ikke komme ind på alle de problemer, der endnu står tilbage: husleje, bolig, ekstra tillæg, men der er dog et spørgsmål, jeg gerne vil sige et par ord om; det er spørgsmålet om tjenestetiden eller det, man i daglig tale kalder for arbejdstiden. Jeg har mærket mig, at man afskaffer norm B med den 9 timers arbejdsdag, og at man vil overvise det andet til et udvalg, som skal afslutte sit arbejde senest 1. april 1961. Jeg forstår ikke, at man ikke er nået frem til en løsning allerede nu. Alt det, der har foreligget for offentligheden om arbejdet i kommissionen, er dog gået ud på, at man så at sige har trådt vande, fordi der var visse ting, man ville have klaret, inden man tog stilling til lønnings- og pensionsregler o. s. v. Men mens man har ventet på det, har der dog været klarhed over, at arbejdstidsnedsættelsen ville komme, og jeg kan ikke se, at det problem skal være så stort og indviklet, at man ikke har kunnet finde ud af, at tjenestemændene skulle have samme nedsættelse i arbejdstiden som arbejderne i det private erhvervsliv. Man har dog beskæftiget sig med arbejdstiden for adskillige kategorier og sikret dem en betydelig lavere arbejdstid end de 48 timer ugentlig, der har været gældende indtil nu, og de 45 timer ugentlig, som på et eller andet tidspunkt kommer til at træde i kraft.

[Alfred Jensen.]

Derfor forekommer det os, at man kunne have gjort dette færdigt på et tidligere tidspunkt.

Men enfin, når man nu ikke har gjort det færdigt, spørger man sig selv, hvorfor der skal gå tre år, inden man finder en løsning af dette spørgsmål. Det må dog være muligt for dette udvalg at tage det materiale op, der skal benyttes, gå det igennem og komme med en indstilling, sådan at tjenestemændene allerede 1. april næste år, hvor 45 timers ugen gennemføres for en hel del fag, også kan få nedsættelse til i hvert fald 45 timer ugentlig. Jeg indrømmer, at når der står „senest“, er der ikke noget forbud mod, at udvalget gør sig færdig før. Jeg kunne bare ønske, at man havde skrevet, at det skal gøre sig færdig til næste år. Hvis udvalget gør arbejdet færdigt, skal jeg endda både yde anerkendelse og tage hatten af for det, og hvis disse mine bemærkninger kan bidrage dertil, er jeg fuldt tilfreds dermed.

Hvad klassificeringen angår, skal jeg ikke komme ind på mange problemer. Jeg kan gøre den bemærkning, som jeg plejer at gøre, når forslag til normeringslov har været til behandling, nemlig bemærkningen om den store forkærlighed for normering af stillinger under forsvaret. De betragtninger, der er gjort gældende her angående betimeligheden af at foretage opnormering af så mange personer, forekommer mig ikke at være holdbare, og derfor kan vi ikke godkende dem og naturligvis heller ikke forslaget.

Jeg har spekuleret over, om det problem, jeg berørte ved normeringslovsforslagets anden behandling angående flyveledelsen i lufthavnene, ville blive ordnet ved denne lejlighed. Jeg troede, at finansministerens forsikring over for mig om, at det spørgsmål skulle løses på anden måde end i forbindelse med normeringsloven, og at der var forhandlinger i gang herom, betød, at man ville nå frem til en løsning. Jeg er naturligvis ikke i stand til at se, hvad der er med i klassificeringen og normeringen, men da jeg har set, at enkelte medlemmer af flyveledelsen siger, at de ikke kender noget til forhandlinger, og at de ikke føler, at deres sag behandles på betryggende måde, spørger jeg: er der taget hensyn til de betragtninger, der er gjort gældende fra flyveledelsens side, og

som jeg har ført frem, med hensyn til, at der er for lidt mandskab, at hvis man skal klare arbejdet derude, må man gå over til overarbejde, så der bliver tale om en arbejdstid på op til 20 timer daglig? Har man været opmærksom på, at det ikke er klaret? Det vil jeg gerne have besvaret.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om kontoristerne og teknikumingeniørerne. I 1946 indtog spørgsmålet om kontoristernes adgang til at stige i stilling og dermed også i løn en meget stor plads. Jeg har ikke kunnet se, om der er sket nogen ændring på dette område. Jeg forstod af det ærede medlem hr. Holger Eriksens betragtninger, at der praktisk talt ikke er sket nogen ændring, og at det står lige så skralt til for teknikumingeniører som for kontorister. Jeg vil gerne understøtte de betragtninger, det ærede medlem har gjort gældende. De ligger på linje med de synspunkter, vi fremførte i 1946, og det er mig ubegribeligt, at man ikke er nået frem til en rimelig løsning på dette spørgsmål i den lange periode, der er gået.

Jeg skal ikke gøre bemærkninger om alle de andre ønsker og betragtninger, der er fremsat af forskellige grupper angående klassificeringen. Jeg går ud fra, at vi på et senere tidspunkt kommer til at tage stilling til de spørgsmål, idet jeg har forstået af debatten, at man nu vil tage disse ønsker op til indgående behandling i udvalget. Det er klart, at for os vil det ikke være muligt på det grundlag, vi har her, at tage afgørende stilling til de ønsker, der er fremført.

Jeg skal heller ikke fordybe mig i betragtninger over lønningslovsforslagene for folkeskolen og folkekirken. Jeg skal blot også her konstatere en særdeles god behandling af dem, som ligger oppe i de mellemste lønningsklasser. Jeg kunne ønske, at man også var opmærksom på dem, der hører til bundklasserne, og hvoraf der jo også findes enkelte under disse to lovforslag, så de kunne få en forsvarlig placering.

Jeg skal efter disse bemærkninger sige, at vi vil yde velvillig medvirken til fremme af de seks foreliggende lovforslag.

A. Lyng: Jeg beklager, at der levnes folketinget for lidt tid til at sætte sig grundigt ind i de foreliggende lovforslag. For os, der bor ved rigets yderkanter, bliver der

[A. Lyngge.]

ingen mulighed for at tale med de interesserede i Grønland eller sende deputationer som visse tjenestemandsgrene hernede. Man må derfor tilgive mig, såfremt mit improviserede indlæg præges deraf.

Det, der springer i øjnene under læsningen af Grønlandsafsnittet i lovforslaget om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger, er, at forslaget er et brud med fortiden, fordi der faktisk bliver en lønforskel mellem tjenestemænd, der er hjemmehørende i Grønland, og tjenestemænd, der er udsendt fra det øvrige rige. Men det nye system er alligevel ikke uretfærdigt, fordi en grønlænder ikke må forlange præmie ud over lønnen for at arbejde i sin egen landsdel. Han må kun have så meget som andre tjenestemænd i Danmark. Det er også det, vi har arbejdet for i mange år. Hvis vi kan få det, vil vi være tilfredse.

Efter det nye forslag får alle tjenestemænd, der har samme uddannelse og ansvar, samme løn i Grønland. Men de grønlandske tjenestemænds lønninger bliver i modsætning til nu i de første 3 år reduceret med ca. 30-40 pct. som betaling for bolig og som indkomstskat. Derefter får de udsendte tjenestemænd efter hjemkomsten til Danmark udbetalt et særligt tillæg, som kaldes Grønlandstillægget, og hvis størrelse vi ikke kender i dag. Men der er grund til at tro, at de får alle pengene tilbage og hertil får en præmie. Grønlandstillægget kan ikke udbetales i Grønland, men kun i Danmark.

Grønland er en del af Danmark, og alle stillinger i kongeriget kan søges af enhver dansk borger, uanset i hvilken landsdel vedkommende er hjemmehørende. Jeg er helt indforstået med, at de udsendte får en præmie for at sikre en arbejdskraft, som ikke findes i Grønland i dag. Jeg støtter derfor de udsendte fuldt ud i deres lønkamp. De har udført et stort og uundværligt arbejde og vil også være uundværlige et stykke ud i fremtiden. Det er vigtigt, at deres løn og rettigheder ikke forringes — endnu. Men jeg tror, at man kan have forskellige meninger om Grønlandstillægget.

Motivet synes at være — efter bemærkningerne til lovforslaget at dømme — den såkaldte grønlændernes bitterhed over de udsendtes lønninger. Jeg tror, at det er et

lidt stærkt ord. Det havde været tilstrækkeligt med et andet, svagere ord, fordi det, man indvendte fra grønlændernes side, var, at der var for stor lønforskel for samme arbejde mellem grønlændere og danske, ikke andet. Jeg tror ikke, at denne indvending fjernes ved, at en del af lønnen nu opspares og først udbetales i Danmark. Nej, det egentlige motiv til det nu snart gamle ønske om Grønlandstillæg er såmænd bare et berettiget ønske om højere løn.

Jeg er bange for, at nyordningen måske vil svække landsdelen på flere måder. Unge grønlændere f. eks. vil herefter være fristet til at vende hjemstavnens Grønland ryggen. Jeg er bange for, at hjemstavnskriteriet med mindst 10 års ophold i Danmark vil virke som en opfordring til at bryde de bånd, der knytter dem til deres hjemstavn, for at indgå i de udsendtes rækker. Det kan ikke blive andet end en svækkelse for den tilbagestående landsdel, når eliten af ungdommen indirekte opmuntres til at rejse „hjem“ til det egentlige Danmark eller en anden dansk landsdel for at få Grønlandstillægget udbetalt. Bestræbelserne bør derimod være de modsatte: at man gør, hvad man kan for at trække de unge grønlændere tilbage til Grønland. Der er allerede for mange, der er blevet hernede. Jeg foreslår derfor, at betingelsen 10 års ophold nedsættes til 8 år.

Jeg vil også foreslå, at Grønlandstillægget kan udbetales i Grønland, således at danske tjenestemænd, der efter endt livsarbejde ønsker at blive deroppe sammen med deres familie, får opmuntring hertil og hermed tilfører landsdelen et værdifuldt og akklimatiseret befolkningselement. Det er jo ønskeligt ikke mindst af hensyn til statens udgifter, at landsdelen tilføres arbejdskraft, der er hjemmehørende i Grønland, og som ikke får højere realløn, end der betales i Danmark.

Jeg er også bange for, at nyordningen med den i Grønland udbetalte ringere løn for tjenestemændene vil formindske købekraften i Grønland en del, en formindskelse, der let kan mærkes også i landskassens indtægter. De grønlandske tjenestemænd — nu ca. 225 — udgør sammen med andre, de udsendte, i alt ca. 950.

På grund af lønreduktionen vil den i Grønland bofaste tjenestemand finde det

[A. Lyng.]

svært at bygge hus til pensionsalderen, og der er, som alle ved, ingen huse at leje i Grønland; man skal selv bygge. Tjenestemanden kan som andre i Grønland få boligstøtte, således at hans husleje bliver omtrent den samme som hernede. Men han får ikke egentlig ejerret. Jeg tror, at man under beregning og fastsættelse af lønreduktionen burde tage hensyn til dette forhold.

Jeg er indforstået med, at den nuværende ordning med permissionen forsvinder og erstattes af en, der er mere praktisk. Jeg vil indtrængende ønske, at de i Grønland bofaste tjenestemænd ikke helt berøves muligheden for fornyelsesrejser til Danmark, navnlig efter en årrækkes ensomhed deroppe. Sådanne ophold i Danmark har efter erfaringerne gavnet arbejdet deroppe og er også værdifulde for kontaktens skyld. De burde derfor opretholdes, måske i modificeret form, sammen med de frirejser, der hører til dem.

Udrustningshjælpen forbeholdes efter lovforslaget de udsendte. Der er ingen grund til at have en særregel her for de udsendte, fordi alle unge, der rejser til Grønland efter endt uddannelse i Danmark, trænger til en håndsrækning til ekvipering med varme, ret dyre klæder.

Så er der andre smårettigheder, tjenestemændene deroppe har haft som følge af de specielle primitive forhold: karl til vandhenting, tømning af kloset, gratis kulopbæring o. s. v. De burde opretholdes for alle tjenestemænd i Grønland, indtil det offentlige er i stand til at indføre mere moderne bekvemmeligheder.

Det samme gælder opdragelsestilskuddet, som nu forbeholdes de udsendte. Så længe vi er bagud med skoler i Grønland, burde staten yde opdragelsestilskud til dem, der med stor bekostning holder deres børn til undervisning hernede. Jeg forstår tankegangen i lovforslaget, men på grund af de særlige forhold i den yderste landsdel må befolkningen have en håndsrækning, ikke mindst hvad børnenes og de unges undervisning angår.

I § 161 i normeringslovforslaget vedrørende Grønlandstjenesten står der, at „ministeren for Grønland fastsætter de nærmere regler for, i hvilket omfang en

tjenestemand i Grønland eller hans husstand kan påbegynde forretning eller erhvervsvirksomhed. . . .“.

Jeg tror, at § 44 i lovforslaget om lønninger og pensioner til tjenestemændene er tilstrækkelig betryggende, således at vi ikke behøver at have en særregel her.

Vedrørende de enkelte lønklasser bemærkes, at lovforslagene har været noget af en skuffelse for de grønlandske tjenestemænd, som ikke har fuldt den samme uddannelse som deres kolleger i tilsvarende institutioner hernede, men ellers anses for fuldt ud kvalificerede til at arbejde under samme ansvar, selv om lovforslagene altså indeholder forbedringer på enkelte punkter. Jeg ved, at for lærernes vedkommende har den grønlandske tjenestemandsforening allerede indsendt ændringsforslag, som hermed anbefales. Det samme gælder kontorassistenter, tolke, præster o. lign. Fra grønlandsk side mener man, at når de udfører ganske det samme arbejde, burde de også have samme aflønning som deres kolleger i Danmark, eller at forskellen bør være meget lille. Det må hilses med glæde, at lærerne, altså de udsendte, skal aflønnes efter loven for folkeskolens lærere hernede. Derved skabes der mulighed for at binde lærerne, eventuelt på livstid, hvilket skaber stabilitet i arbejdet i skolerne. Men hvorfor skal skoledirektøren for Grønland fortsat aflønnes som amtskolekonsulenter hernede, når alle andre udsendte får nøjagtig den samme løn som hernede? Han skal naturligvis have det samme som skoledirektøren her, ellers går det ud over den kvalificerede ledelse af skolevæsenet i Grønland. Det samme gælder provsten for Grønland; han bør have det samme som skoledirektøren.

Det vigtigste spørgsmål, der af de fleste i Grønland omfattes med åndeløs spænding i forbindelse med lønningslovene, er de grønlandske bestillingsmænds skæbne. Gruppen er statsansat og pensionsberettiget. De er en slags tjenestemænd, selv om de hidtil ikke er faldet ind under tjenestemandsløven; deres stilling ligner de ufaglærte arbejders, håndværkernes og andre bestillingsmandslignende tjenestemænds, som nu omfattes af tjenestemandsløven hernede. Bestillingsmændene har i mange

[A. Lyng.]

år ønsket at indgå i tjenestemændenes rækker, og der er ved forskellige lejligheder blevet givet dem den tro, at de kan komme til det, bl. a. af lønningskommissionen, som imidlertid har ment, at kun en del af dem kan blive tjenestemænd. Jeg kan også nævne, at deres krav støttes af det grønlandske landsråd.

Til trods for at bestillingsmændene på mange områder udfører det samme arbejde som tjenestemændene, er de langt, langt ringere økonomisk stillet. Det gælder kateketerne, som udfører det samme arbejde i skolerne som lærerne, men med en langt ringere løn, altså en løn, der efter vor mening er for lav, også når der henses til deres noget ringere uddannelse. Lærerforeningen i Grønland støtter dem i deres krav om at indgå i tjenestemændenes rækker, og nu stiger lærerløningerne herved i den grad, at det ville være en uretfærdighed, hvis man undlod at lade det samme ske med kateketerens lønninger. Det samme gælder de grønlandske organister, der hidtil har oppebåret en meget ringere løn i sammenligning med den, der haves af organister herved.

Det samme gælder andre bestillingsmænd såsom udstedsbestyrere, specialarbejdere, politibetjente, jordemødre, fartøjsførere, bogtrykkere, medhjælpere og andre bestillingsmænd. Nu er den lejlighed kommet, som man ifølge mange udsagn fra administrationen har ventet på, til at rette på den gamle ordning og på den lønmæssige forskelsbehandling af grønlandere.

Jeg foreslår derfor, at man uden betænkelighed indleder en nyordning her, nemlig at indarbejde de grønlandske bestillingsmænd i tjenestemændenes rækker. Et af tidens værste irritationsmomenter vil hermed være fjernet. Jeg foreslår, at forslag herom udarbejdes sammen med bestillingsmændenes repræsentanter, men et sådant forslag bør først forelægges bestillingsmændene i Grønland. Det vil stemme med det, der står i bemærkningerne, at det særlige udvalg vedrørende de grønlandske lønninger ikke kan give indstilling, før resultaterne af forbrugsundersøgelserne i Grønland foreligger. Lønningslovens ikrafttræden pr. 1. april i år gælder jo for alle, så det gør ikke noget med en sådan forsinkelse for at orientere Grønland.

Vagn Bro: Mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Henry Christensen, brugte i sin ordførelse det udtryk, at tingets arbejde kom til at bestå i at efterprøve lønningskommissionens resultat. Det er rigtigt. Meget må man lade stå, men det er givet, at det kommende udvalg vil få dette efterprøvningsarbejde. Jeg forudser, at overmåde mange vil møde op i udvalget, og når jeg nu tillader mig i dag at gøre en enkelt bemærkning, er det ikke alene, fordi jeg mener, at en gruppe af det danske rigspoliti er blevet dårligt behandlet, men navnlig fordi jeg frygter, at man søger helt at aflive landpolitiet. Derfor finder jeg det rimeligt, at man her ved førstebehandling, hvor indledningen vil kunne ske, siger til.

Jeg skulle på forhånd tro, at den højtærede finansminister ikke ville være ked af, at jeg siger rent ud, hvad jeg ikke tvivler om er rigtigt, at landpolitiet så uomtvistelig er den billigste gren af det danske politi. Det er vistnok ikke meget forkert at sige, at en bypolitibetjent virker i et distrikt med et antal beboere på fra 500 til 800, medens en landpolitibetjent indtil for nylig har haft distrikter på op til 20 000 og i dag har distrikter med et antal beboere på fra ca. 4 000 til 7 000-8 000. Nu kan en sådan landpolitimand efter en lang og udmærket tjeneste blive politiassistent; men hvis i fremtiden en mand, der har virket i 20-25 år i sit distrikt til stor tilfredshed for beboerne — det er såmænd ikke altid just som egentlig politimand, i mange tilfælde er det som befolkningens rådgiver, og da forholdet er det, at landbefolkningen er den mest fremkommelige og mest skikkelige, er det egentligt rart, at det ikke just er den knyttede politihånd, der vises derude, men at landpolitimanden ordner hele problemet ene mand — hvis en sådan mand står for at blive politiassistent, synes jeg, det er dumt, at han efter de nye bestemmelser skal ind på et bykontor. Jeg føler mig overbevist om, at de af det høje tings medlemmer, der repræsenterer de store länddistrikter, vil få at vide af deres vælgerbefolkning, at på dette punkt skulle man ikke foretage ændringer, og det vil jeg meget henstille at man ikke gør.

Endelig vil jeg gøre en bemærkning til

[Vagn Bro.]

den højtærede justitsminister vedrørende samme punkt. Når jeg har fremdraget spørgsmålet, er det på direkte opfordring af befolkningen i Nordfyn. I Fyns mest udprægede landpolitikreds, nemlig Bogense, har man nedlagt tre landpolitidistrikter, og et fjerde embede henstår i dag, halvandet år efter at den pågældende trak sig tilbage, vakant, og jeg tør i hvert fald garantere for, at der er mange politibetjente, der meget gerne ville derhen. Derfor synes jeg, det er rimeligt, at man nu under behandlingen af lønningsloven kunne blive klar over, om det virkelig vil tjene landets interesser at ændre ved denne billige form for politi.

Til allersidst vil jeg henlede det høje tings opmærksomhed på den skrivelse, der — holdt i meget alvorlige vendinger — er lagt frem for alle medlemmerne fra Dansk Kriminalpolitiforening. De pågældende må selv fremføre deres synspunkter over for udvalget, men jeg må dog sige, idet vi i almindelighed taler om, at ingen tjenestegren skal stilles dårligere fremover, at jeg har det indtryk ved at se på forholdene de facto mellem kriminalpoliti, ordenspoliti og de grupper, der hører derunder, civilpoliti og landpoliti, at deres stilling bliver noget vanskeligere. Jeg ved, at enhver tjenestemand er sin løn værd, når han gør sit arbejde godt. Det er svært at klassificere. Jeg erkender, at når jeg skriver et brev, er jeg optaget af, om postbuddet bringer det det rigtige sted hen, og mindre glad, hvis det går forkert; det er alligevel ikke så alvorligt, det er dog noget, postbuddet kan lære. Men kampen mod kriminaliteten er kampen mod de mennesker, der bevidst tilsidesætter, hvad vi vedtager i denne sal, og det forekommer mig, at det arbejde, kriminalpolitiets folk udfører under denne kamp, bør vi vurdere vel.

Baunsgaard: Jeg vil gerne i anledning af det af den højtærede socialminister fremsatte lovforslag om ændringer i lov om folkeforsikring fremføre nogle bemærkninger om en gruppe af pensionister, som ikke er medtaget i det nævnte forslag. Ændringerne tager udelukkende sigte på en mere retfærdig behandling af tjenestemændene, sådan forstået, at de nu får andel i den

folkepension, de selv skal være med til at betale, og det vil jeg selvfølgelig kun anbefale og anse for en retfærdig løsning. Der er imidlertid en anden gruppe pensionister, som i mange henseender kan ligestilles med tjenestemændene i livsvilkår. Det, jeg derfor gerne ville, er at fremdrage de fradragsregler, der ifølge folkepensionsloven gælder med hensyn til pensionsindtægter i øvrigt, og bede den højtærede socialminister, måske efter at han havde haft en samtale med sin kollega finansministeren, undersøge, om der ikke skulle være mulighed for, at man i forbindelse med de her foreslåede ændringer vedrørende folkepensionen søgte at opnå en lidt mere retfærdig behandling også af den øvrige gruppe af pensionister, de såkaldte selvpensionister.

Ved gennemførelsen af loven om folkepension gik man i virkeligheden imod det princip, som var hele ideen bag folkepensionen: at man skulle give folk en mulighed for ved egen opsparing at sikre sig en lidt bedre stilling end den, man var tilsikret ved folkepensionen alene. Det princip er slået i stykker som følge af de meget kraftige nedslagsregler i folkepensionsloven. Jeg kan til eksempel anføre, at hvis en funktionær har tegnet sig for en pension, der for en enlig i København vil blive en løbende udbetaling på 7 000 kr., får vedkommende i folkepension kun 732 kr., og når skat og udgift til sygekasse m. v. trækkes fra, bliver der et nettoforbrug tilbage på 6 788 kr.

Nu har vi i det høje ting erfaret, at der i udvalget om beskatning af renteforsikringer er indgået noget i retning af et storpolitisk forlig, hvad jeg af andre grunde er glad for, og det må måske derfor være mig tilladt som begrundelse for mit ønske om udvidede ændringer i folkepensionsloven at anføre, hvordan en funktionær, der har tegnet kapitalpension, efter den nye regel om 25 pct.s beskatning vil være stillet i i forhold til en, der har en almindelig pensionsopsparing.

Hvis man regner med en opsparingsformue på 70 000 kr. og fradrager den skat, der skal betales, og endda går ud fra, at der alene er tale om bidrag fra arbejdsgiveren, bliver resultatet, at vedkommende får en folkepension på ikke mindre end 3 528 kr., hvad jeg i øvrigt finder fuldstæn-

[Bausgaard.]

dig rimeligt. Den funktionær, som har tegnet en egentlig pensionsforsikring, må derimod se i øjnene, at han ved sin pensionering får en årlig indkomst på 1 800 kr. mindre. Endnu værre bliver det, hvis man går over til en almindelig formueopsparing i bank eller sparekasse; i så fald vil forskellen blive ikke mindre end 3 011 kr. pr. år. Der er i virkeligheden efter min bedømmelse meget alvorlig fare for, at man gennem de meget skrappe fradragsregler i folkepensionsloven slår den bedste form for pension, for aldersopsparing, i stykker derved, at det vitterlig ikke vil kunne betale sig for en funktionær at tegne en egentlig pensionsforsikring, hvis dette forhold ikke ændres. Jeg vil endda gå så vidt, at jeg vil sige til den højtærede finansminister, at det meget vel kan ende dér, at man i funktionærkredse vil gå over til at tegne betydelig mindre pensionsforsikring end hidtil, hvorved det bliver den højtærede finansminister, der gennem en forøget folkepension kommer til at betale den difference, der opstår.

Det ville, set fra forsikringstagerens standpunkt og ud fra en almindelig samfundsmæssig vurdering, være en meget uheldig udvikling, om det skulle komme dertil. Jeg er alvorligt bange for, at hvis man ikke får løst dette problem, vil en udvikling i den retning, jeg her har skitseret, tage fart; det bliver en dårlig form for opmuntring til opsparing, og det vil også samfundsmæssigt være uheldigt, fordi man derved siger til funktionæren, at det ikke kan betale sig at spare op selv.

Det er mit håb, at den højtærede socialminister, eventuelt bistået af den højtærede finansminister, sammen med det udvalg, der formentlig nedsættes, vil se meget velvilligt på dette problem og se det i forbindelse med, at man nu skaber en retfærdig stilling for tjenestemændene i relation til folkepensionen. Skulle man så ikke af retfærdighedsgrunde og — om jeg må anvende det udtryk — også af egoistiske grunde ud fra et samfundsmæssigt synspunkt skabe en retfærdig ligestilling også for den øvrige del af pensionsopsparerne?

Heick: Når jeg har bedt om ordet, er det for at rette et spørgsmål til den højtærede

kirkeminister om en detalje i lovforslaget om folkekirkens lønningsvæsen.

I § 42 er der åbnet adgang til at ansætte hjælpepræster på en ny måde. Her står vi over for en nydannelse inden for folkekirken, og jeg forstår, at bestemmelsen har relation til det lovforslag, som den højtærede minister fremsatte i efteråret angående samme problem. Dette lovforslag har været behandlet i et udvalg, og i den højtærede ministers fremsættelsestale vedrørende det lovforslag om præstelønninger, vi behandler i dag, blev det udtalt, at forslaget var fremsat i overensstemmelse med ønsker i det pågældende udvalg, og at udvalget var indforstået med, at det videre arbejde med lovforslaget fra efteråret, forslag til lov om ændring i lov om folkekirkens lønningsvæsen uden for København og Frederiksberg m. m., blev standset.

Da dette lovforslag havde været til første behandling, blev det henvist til et udvalg, som var sammensat af — skal vi sige — sagkyndige folk her i det høje ting, folk, som normalt beskæftiger sig med kirkelige anliggender, og lovforslaget har i udvalget fået en ret grundig behandling. Men det forekommer mig personlig, at udformningen her er bedre end i lovforslaget fra efteråret, idet jeg hellere ser, at en hjælpepræst ansættes efter et ønske, som kommer — om jeg så må sige — fra neden, end at en biskop skal skønne over, om en hjælpepræst er nødvendig.

Mit spørgsmål går så ud på, om selve paragraffens udformning har været drøftet i det nedsatte udvalg — det kan man nemlig ikke se af ordvalget i ministerens fremsættelsestale; der står blot, at udvalget var enigt om, at lovforslaget her skulle fremsættes med den § 42, som vi kender. Hvis det nemlig ikke er tilfældet, vil jeg spørge, om det ikke var rimeligt, at det pågældende udvalg fik lejlighed til at se på bestemmelsens udformning.

Jeg kan f. eks. gøre opmærksom på, at der i § 42, stk. 2, i det foreliggende lovforslag står, at hvis et kirkeligt arbejde berører flere sogne, kan der efter indstilling fra mindst to menighedsråd i området og efter anbefaling af biskoppen ansættes en hjælpepræst. Man kunne jo tænke sig det tilfælde, at der er to menighedsråd i samme sogn, og

[Heick.]

når der så er brugt udtrykket „flere sogne“, ville det måske kunne indvendes, at de to menighedsråd i samme sogn vil være udelukket fra at falde ind under bestemmelsen i den foreslåede form.

Det er blot en detalje, og mit spørgsmål er altså, om det ikke var rimeligt, at man flyttede realdrøftelsen af dette problem, som jeg i og for sig anser for vigtigt — og jeg kan sige, at jeg ser berettigelsen i det — til det udvalg, som har behandlet det andet lovforslag i dets helhed.

Finansministeren (Kampmann): Det forekommer mig, at vore tjenestemænd kan være tilfredse med den modtagelse, som lønningslovene har fået i folketinget i dag. Jeg kan med det samme sige, at jeg og regeringen i det hele taget er tilfreds med modtagelsen.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde, at det snarere var kommissionens forslag end regeringens, og det er også rigtigt, at forslagene er udarbejdet af kommissionen; men det viser sig altså efter modtagelsen at dømme, at regeringen har skønnet rigtigt ved at fremsætte disse forslag. Der er så mange gode ting deri, at man fra næsten alle sider her i tinget har kunnet tilslutte sig de tanker, der ligger bag, og derfor har kunnet anbefale gennemførelsen af forslagene. Regeringen har altså skønnet rigtigt i situationen.

Jeg vil også takke alle ordførerne og komplimentere dem for den måde, hvorpå de har omtalt lovforslagene. Det gælder det ærede medlem hr. Holger Eriksen, der foretog en grundig gennemgang af alle forslagene og samtidig fremhævede — hvad alle ved — at der altid vil være enkeltheder i så store og omfattende lovforslag, som man fortsat kan diskutere.

Jeg synes, at det ærede medlem hr. Henry Christensen holdt en god tale her i dag, og vil gerne give udtryk herfor, selv om jeg jo ifølge sagens natur ikke kan være enig med det ærede medlem i alt, hvad han

sagde; det vil også fremgå af det følgende. Nu havde det ærede medlem det ganske gode udgangspunkt, at han på den ene side kunne udtrykke velvilje over for forslagene og på den anden side holde bagdøren åben, for partiet venstre har i kommissionen ikke tiltrådt forslagene. Han kunne således — hvad det ærede medlem hr. Holger Eriksen også var inde på — spille på begge strenger, og det synes jeg at det ærede medlem gjorde udmærket. Der er bare det, at den dag kommer, hvor afgørelsen skal træffes, og man må så beslutte sig til, hvad man vil holde på; jeg håber imidlertid, at den særdeles velvillige indstilling, som det ærede medlem gav udtryk for, må føre til, at også partiet venstre vil kunne være med til at gennemføre disse lønningslove.

Det ærede medlem hr. Baagø anbefalede varmt forslagene. Man fik af hans tale næsten det indtryk, at alle forbedringer i disse forslag var kommet på konservativt initiativ, og jeg vil ikke tage denne glæde fra ham. Det ærede medlem kan jo have god grund til at glæde sig, når han har denne opfattelse. Jeg kan hertil kun sige, at forslagene er altså nu fremsat af regeringen og socialdemokratiet, og det viser, at mange af de påstande, som fra tid til anden har fundet udtryk fra konservativ side, om, at vi fra vor side ikke har interesse i at få disse spørgsmål løst, ikke holder stik. Nu da der skal handles, viser det sig, at der er god vilje hertil.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp udtrykte også megen velvilje. Velviljen strakte sig så langt, at det ærede medlem mente, at gennemførelsen af lovforslagene ville være til gavn for både tjenestemændene og samfundet, og jeg er taknemlig for, at det ærede medlem tog denne side af sagen med.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen var måske nok den mest kritiske. På den anden side udtrykte han jo direkte, at en revision af lønningsloven var påkrævet.

Endog det ærede medlem hr. Alfred Jensen udtrykte velvilje og forhandlingsvilje;

[Finansministeren.]

jeg synes, jeg flere gange hørte udtrykket „tilfredshed“, og så kan man næsten ikke forlange mere fra den side.

De bemærkninger, det ærede medlem hr. A. Lyngre fremsatte, hørte jeg på med stor interesse. Så vidt jeg kunne forstå, var spørgsmålet om bestillingsmændenes stilling det væsentlige i det ærede medlems indlæg, selv om der også var andre ting, som vi senere kan drøfte. Spørgsmålet om bestillingsmændenes overgang til tjenestemandsansættelse drøftes jo i øjeblikket i et særligt nedsat udvalg under lønningskommissionen, og repræsentanter for de grønlandske bestillingsmænd er for tiden i København og deltager i disse forhandlinger. Forhandlingsmulighederne forskertses altså ikke ved, at vi nu forhåbentlig får disse lønningslove gennemført. Tværtimod, forhandlingerne kan fortsættes, selv om de vel næppe kan tildendebringes før til efteråret, og der er da mulighed for, at vi på det kommende års normeringslov kan få de resultater, man nu når frem til, ført ud i livet.

De ærede medlemmer hr. Vagn Bro og hr. Baunsgaard fremhævede nogle specielle spørgsmål, som jeg ikke skal sige så meget om. De spørgsmål, det ærede medlem hr. Vagn Bro var inde på, vedrører jo nærmest justitsministeren; dem kan vi vel tale om i udvalget. Jeg vil naturligvis være meget ked af det, hvis vi skulle gennemføre love, der ligefrem afliver landpolitiet.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard rejste et spørgsmål, der egentlig ikke har nogen direkte forbindelse med lønningslovene, men vedrører folkepensionen, og han mente øjensynlig, at når der nu kom en lille ændring med hensyn til folkepensionen, kunne vi også tage dette spørgsmål op til behandling. Jeg tror nu, det bliver lidt vanskeligt, særlig i betragtning af, hvor indgående det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Baunsgaard nævnte her, blev behandlet, dengang vi gennemførte loven om folkepension. Men jeg vil naturligvis ikke udelukke en drøftelse i udvalget også af dette emne.

Jeg skal derefter vende mig til nogle af de større spørgsmål, som er blevet fremdraget under forhandlingerne. Jeg forstår, at der fra alle sider, også fra partiet venstre, egentlig er tilslutning til de mål for løn-

forhøjelsen, som er opstillet i lovforslagene. Man har ikke anfægtet, at tjenestemændene nu skal have lønforhøjelser, og man har heller ikke anfægtet, at det sker så nogenlunde på den måde, som er foreslået. Man har sine tvivl om — det ærede medlem hr. Niels Andersen gav også udtryk for sådan tvivl — hvorvidt noget sådant kan gennemføres, hvor hurtigt det kan gennemføres, om der er finansielt grundlag for det o. s. v.; men selve niveauet for lønforhøjelsen går man altså ind for fra partiet venstre. Jeg synes, det er meget væsentligt, at dette slås fast; netop deri ligger muligheden for, at vi alle kan samles om disse forslag. Det problem, som er fremdraget af partiet venstre, og som man gerne vil have løst, før man helhjertet kan gå med, er problemet om skatterne og deres indregning i pristallet.

Selv om jeg, som allerede sagt i min fremsættelsestale, ikke betragter det som et afgørende punkt, sådan som det ærede medlem hr. Henry Christensen og hans parti gør, kan det være rimeligt, da man nu betragter det som så afgørende, at finde en løsning på dette punkt — afgørende for, om venstre kan gå med — at fremføre nogle yderligere bemærkninger til de udtalelser, som det ærede medlem hr. Henry Christensen fremsatte. Jeg vil ganske springe over disse fægtninger omkring kommissionens afslutning, som det ærede medlem gik ind i, og også visse bemærkninger henvendt til mig eller måske særlig til det radikale venstre. Jeg vil holde mig til det, der er det væsentlige, nemlig om man kan finde en løsning, der kan tilfredsstille de forskellige parter.

Med hensyn til det rent tekniske problem må jeg sige, at det forekommer mig ikke, at det ærede medlem hr. Henry Christensen helt er nået til bunds i dette. Det, det drejer sig om, er jo, hvorvidt den totale skattebyrde ændrer sig procentvis mere eller mindre end priserne i øvrigt. Det ærede medlem var inde på, at dette kan skyldes forskellige grunde, og han skelner her imellem, om man sigter på gennem finanspolitikken at have et overskud eller et underskud på budgettet — det kan give bevægelse i den totale skattebyrde — eller om det kan ske som følge af, at det offentlige overtager en større del enten af den samlede produktion eller af forsyningen; det ærede

[Finansministeren.]

medlem mener, det i begge tilfælde kan være en fordel at have skatterne uden for pristallet. Jeg har før givet udtryk for — det er vel også det, det ærede medlem har lagt mærke til — at det i relation til finanspolitikken på kortere sigt nok vil være en betydelig lettelse, om skatterne holdes uden for pristallet. Derimod tror jeg, det ærede medlem i nogen grad tager fejl med hensyn til den ændrede fordeling mellem staten og den private sektor af de ting, der dækkes gennem skatter. Det vil nemlig være sådan, at hvis en betydelig større del indgår under statens område — et problem, som jeg iøvrigt ikke skal tage stilling til her — må man regne med, at budgetterne vil ændres, efterhånden som dette finder sted. I det hele taget synes det ærede medlem at overse den forskel, der er mellem ændringerne i den totale skattebyrde og den måde, hvorpå disse ændringer finder udtryk i pristalsfamiliens skatteudgifter. Men det er noget helt andet. Det er slet ikke givet, at pristalsfamiliens skatteudgifter vil bevæge sig parallelt med ændringerne i den totale skattebyrde. I det hele taget er der langt flere problemer forbundet med dette emne, end der er kommet til udtryk såvel i det ærede medlems udtalelser som — hvilket ikke må opfattes som en kritik af lønningskommissionens arbejde — i lønningskommissionens betænkning. Men det er jo ikke det, der er det afgørende, når det kommer til stykket. Det afgørende er det mere politiske spørgsmål, hvor stor betydning det vil have, om man holder skatterne uden for pristallet eller ej. Her har det ærede medlem anført, at man tidligere har haft to pristal, og så vidt jeg forstår, tænker det ærede medlem på udgiftstallet fra 1919 til 1946. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at i denne periode — når man bortser fra slutperioden, særlig krigstiden — var dyrtidsreguleringen ikke nær så omfattende og i flere år slet ikke bragt i anvendelse på det private arbejdsmarked, så man kan heller ikke helt analogisere det, der fandt sted dengang, med det, der har fundet sted efter anden verdenskrig.

Men dernæst vil jeg gøre det ærede medlem opmærksom på, at jeg nærer nogen tvivl om, hvorvidt man kan pålægge ar-

bejdsmarkedets parter at bruge et bestemt pristal. Jeg har ikke nægtet, at lovgivningsmagten kan pålægge dem det, men jeg er stærkt i tvivl om, om der er nogen fornuft deri. Men i hvert fald er det højst urimeligt — det er også det, de konservative har givet udtryk for — at tjenestemændene skal have deres løn reguleret efter et særligt pristal; ikke et særpristal, som det ærede medlem hr. Alfred Jensen sagde, men et særligt pristal. Det, det drejer sig om, er vel nok at have et ensartet pristal for hele arbejdsmarkedet. Derfor, hvis det ærede medlem hr. Henry Christensen vil ud af den vanskelighed, som han er kommet i med hensyn til tilslutning til de forslag, som er fremsat, tror jeg, han skulle overveje, hvilke muligheder der foreligger for at få alle til at slutte op om samme pristal. Det tror jeg i højere grad kan ske ved at prøve at overbevise folk end ved at prøve at tvinge dem til det.

Det andet spørgsmål, der har været drøftet, er spørgsmålet om den fremtidige pensionsordning og i forbindelse dermed spørgsmålet om, hvor mange tjenestemænd vi skal have. Jeg har forstået, at der er almindelig tilslutning til, at de, der i dag er tjenestemænd, skal pensioneres; der har også været almindelig tilslutning til, at pensioneringen skal finde sted på den måde, som her er foreslået. Man kunne så spørge, om der så er så megen grund til at ændre pensionsreglerne, hvis de kun skulle gælde for dem, der allerede i dag er tjenestemænd. Man kunne sige: vi har haft nogle pensionsregler i en årrække, og efterhånden sker der en afvikling af det antal, der i dag er tjenestemænd, og hvorfor skal man så diskutere det så meget? Her er der imidlertid en sammenhæng: i jo højere grad man mener det nødvendigt at have en betydelig tjenestemandssstand, des vigtigere er det at drøfte, hvordan pensionsordningen skal se ud. Der er det, jeg synes at det ærede medlem hr. Henry Christensen og mange andre ganske har overset, at baggrunden for kritikken af tjenestemændenes pensionsforhold bygger på forhold, der i mindre og mindre grad er til stede. Her tænker jeg på to ting. Den ene er, at den øvrige befolkning i højere og højere grad er ved at blive — og i højere grad i øvrigt ønsker at blive — pensioneret på en noget lignende måde som statstjene-

[Finansministeren.]

stemænd, og at det derfor i det lange løb kan virke lidt ejendommeligt for stats-tjenestemændene, at man vil bekæmpe deres pensionsform, samtidig med at man selv søger at opnå samme goder. Det, vi mener skal finde sted, er en tilpasning af den pensionsform, vi har for statstjenestemændene, til den kommende pensionsform for landets øvrige befolkning, og jeg tror, at problemet lagt op på den måde ikke vil møde stærk modstand hos tjenestemandsoorganisationerne eller tjenestemændene i det hele taget. Jeg tror, vi herinde har en væsentlig opgave i at forklare befolkningen, at det forholder sig således, idet vel i og for sig ingen af os er tjent med, at der bliver skabt en kløft mellem tjenestemændene og den øvrige befolkning.

Og det andet, jeg vil sige, er, at det, der her er foreslået, netop er et forsøg på at tilpasse sig en sådan kommende udvikling. For hvad er det, der i realiteten finder sted? Det er jo, at tjenestemændene fremover får en pension, som stort set kan siges at svare til den folkepension, som andre her i landet kan få, og som tjenestemændene også deltager i finansieringen af over skatterne og folkepensionsbidraget, og herudover får en særlig tjenestemandspension, som de selv bidrager til med nogle procenter, der her er fastsat til 4 pct. af den fulde løn, og som staten, hvilket jo i øvrigt er rimeligt, også bidrager til som arbejdsgiver.

Må jeg så til sidst om dette spørgsmål sige det meget vigtige, at jeg ikke tror, som måske mange gør, når de diskuterer pensionsspørgsmål, at der er store beløb at spare her. Naturligvis er der et beløb at spare derved, at tjenestemanden overgår til at blive pensionist senere, end han gør nu, og det er noget, vi har foreslået samtidig; men jeg tror som sagt ikke, at der er store beløb at spare, skønt det vist er den opfattelse, der ligger bag disse stærke ønsker om, at alle nu skal have ensartet pension og vi nu skal have færre tjenestemænd, idet det jo er en almindelig opfattelse, at der herigennem kunne spares betydelige beløb. Jeg finder, at det er betænkeligt at give befolkningen den opfattelse. Men derfor kan man godt have det ønske, at knap så mange skal tjenestemandsansættes som hidtil, og dette har også været drøftet i kom-

missionen. Jeg har forstået, at både det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Niels Andersen gerne havde set, at man var nået længere med hensyn til dette spørgsmål. Hertil er så kun at svare, at det havde vel mange andre også gerne set, men det har rent faktisk ikke været muligt at nå længere, og det ved det ærede medlem godt, fordi forholdene, som jeg allerede sagde i min fremsættelsestale, er meget forskellige for de forskellige områder. Når der nu er givet tilsagn om, at der nedsættes et udvalg, hvori dette skal drøftes nærmere, så skulle der vel også være mulighed for, selv om man ikke er nået længere, at partiet venstre vil tage sin stilling på dette felt op til overvejelse. Jeg havde indtryk af, at når det ærede medlem spurgte mig om, hvem dette udvalg skulle bestå af, hvordan det skulle nedsættes og lignende, måtte dette kunne tages som udtryk for, at man var forhandlingsvillig på dette punkt.

I denne forbindelse vil det være værd at gøre opmærksom på, at der rent faktisk eller praktisk talt ikke foreslås mange nye tjenestemandstillinger i forbindelse med disse lovforslag. Heri ligger i sig selv en vis tilkendegivelse af tankegangen om, at det gælder ikke om uden videre at få flere tjenestemænd. Men man synes ofte at overse, at spørgsmålet om antallet af tjenestemænd og om, hvor mange der er beskæftiget inden for det offentlige, ikke er et spørgsmål om antallet på normerings- og tjenestemandsløve, men at det er et spørgsmål om de opgaver, man pålægger det offentlige at varetage. Det er i denne forbindelse, jeg beder de ærede medlemmer hr. Henry Christensen og hr. Baagø nærmere motivere deres modstand mod et par af de normeringer, der skal finde sted.

Der var her bl. a. tale om chefen for det økonomiske sekretariat. Det ærede medlem hr. Baagø må have overset, at stillingen som departementschef for det økonomiske sekretariat foreslås normeret under finansministeriet, hvilket netop er udtryk for en særdeles smidig ordning, der ikke forudsætter, at tjenestemandstillingen skal være besat, undtagen når det er ønskeligt, at lederen af det økonomiske sekretariat er departementschef. Derfor kunne det ærede medlem hr. Baagø og hans parti og for

[Finansministeren.]

øvrigt også partiet venstre udmærket til slutte sig denne normering. Man står akkurat lige frit fremover, om man foretager denne normering eller ej, og jeg håber, at man efter denne forklaring vil tage sin stilling op til overvejelse. Det kan ikke undgås, at en modsætten sig en sådan normering kan give det indtryk, at den har et lille personligt tilsnit. Jeg tror ikke, det er tilfældet, men jeg tror ikke, at sådant indtryk kan undgås.

Det samme må gælde det andet spørgsmål, som er nævnt. Det ærede medlem hr. Henry Christensen talte om „rentemesteren“ i finansdepartementet, men jeg kan fortælle det ærede medlem, at de opgaver, der skal udføres af den pågældende tjenestemand, er blevet udført i mange år og vil blive udført i mange år frem i tiden. Det, der er tale om, er at give den pågældende embedsmand en rimelig stilling, og der vil ikke af den grund ske noget med hensyn til statens udlånsvirksomhed eller med hensyn til boliglån eller andet, hvilken stilling man så end tager til disse normeringer. Jeg synes ikke, man skal drive politik på normeringerne.

Må jeg så til slut gøre et par bemærkninger vedrørende de spørgsmål, der er stillet om de finansielle og økonomiske følger af de foreliggende lovforslag.

Hvad de finansielle følger af lovforslagene vil blive, fremgår egentlig klart af det, der er blevet sagt ved fremsættelsen om, at merudgifterne er beregnet til omkring 140 mill. kr. Med hensyn til, hvor stor udgiften ville være, hvis vi ikke gennemførte lønningsloven, nævnte det ærede medlem hr. Baagø, at den ville blive 90 eller 100 mill. kr. Det var næsten at være lidt for large; jeg ville i hvert fald være betænkelig ved at nævne et sådant tal, men det er givet, at i hvert fald omkring halvdelen af disse udgifter skulle afholdes i alle tilfælde, og det er vel også dette beløb, man har skønnet og håbet der skulle være dækning for inden for den gældende finanslov, således at merudgiften drejer sig om den anden halvdel. Med hensyn til dette beløb må jeg sige, at hvordan det vil påvirke den økonomiske udvikling, er det uhyre svært at sige noget om i øjeblikket. Der fremsættes jo, endogså her i de seneste dage,

gang på gang ønsker over for finansministeren om, at han skal afholde nye udgifter på det ene eller det andet område — jeg prøver at stå imod — sidst ønskede man, at jeg skulle forøge vejudgifterne med 20 mill. kr.; da blev jeg ikke spurgt, hvordan det ville påvirke den økonomiske situation! Jeg kan opsummere det således, at jo mere man lader udgifterne stige i almindelighed, jo mere betænkelig vil jeg naturligvis blive, og det er grunden til, at jeg holder igen.

Spørger man mig endelig, hvordan virkningen af de foreliggende lovforslag vil blive, kan det vel ikke bestrides, at den merudgift, her er tale om, vil bidrage til en beskeden udvidelse af forbruget; men det, der underer mig noget, er, at det ikke er mere end vel en god uges tid siden, at vi her i tinget diskuterede stabiliseringslånet, og da var man meget lidt betænkelig ved at berøve staten betydelig større indtægter og argumenterede meget stærkt med, at der i den øjeblikkelige situation trængtes til en udvidelse af forbruget af hensyn til den økonomiske stilling. Mit standpunkt er det samme nu som den dag: at vi skal være meget forsigtige med, i hvilket omfang vi forøger udgifterne. Foretager jeg imidlertid en afbalancering af de store fordele, der opnås ved en forbedring af vort lønsystem, og de besparelser, som de nye lønningslove vil medføre for staten på længere sigt, mener jeg, at det er rimeligt, at vi afholder disse udgifter.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard):

Det ærede medlem hr. Henry Christensen har spurgt mig, hvad jeg mener der er blevet af den samordning af de forskellige økonomiske faktorer, som det radikale venstre anser for et hovedpunkt i partiets politik.

For det første må jeg mindé om, at den del af denne politik, som førtes frem her i tinget gennem forslaget om et konjunkturforskningsinstitut, bl. a. standsedes, fordi venstre nægtede at medvirke til at gennemføre forslaget. Jeg kan dernæst sige, at de synspunkter, som kendetegnede den såkaldte samordningsbetænkning, i høj grad har været retningsgivende for regeringens politik. Jeg kan i så henseende henvise til de udtalelser, som indeholdtes i såvel

[Økonomiministeren.]

åbningstalen som i finansministerens udtalelse ved finanslovens fremsættelse. I begge tilfælde blev der over for erhvervslevet understreget de hensyn, der ud fra nødvendigheden af en samordning af de økonomiske kræfter burde tages. De ekstraordinære foranstaltninger, der blev vedtaget her i tinget i fjor, tjente det samme formål: at nå frem til større økonomisk balance, for så vidt staten øver direkte indflydelse derpå.

Jeg synes, at den økonomiske udvikling siden har vist, at bestræbelserne ikke har været forgæves, så sandt som vi i betydelig grad har nærmet os en stabilisering, som desværre nu i nogen grad brydes af et forhold, der er kommet til os udefra, og som regeringen ingen indflydelse har på, nemlig den beklagelige prisnedgang for enkelte af landbrugets store eksportartikler.

Jeg skal til det, jeg nu har sagt, føje, at der i den forløbne tid af regeringens økonomiske sekretariat, også over for offentligheden, er givet så saglige og nøgterne oplysninger og redegørelser som overhovedet muligt, således at der herhjemme er givet en upartisk vurdering af den økonomiske udvikling, som kan være vejledende både for erhvervslevet og for statsstyret.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Jeg skal naturligvis ikke komme med bemærkninger til forslaget om folkekirkens lønninger som helhed — det behandles jo under ét med de andre lovforslag — men der er fremkommet nogle ganske få bemærkninger til mig direkte, som jeg gerne vil besvare.

Især gjorde det ærede medlem hr. Holger Eriksen indtryk på mig, da han ligefrem måtte gribe til sin bibelhistorie for at give udtryk for sin ængstelse, for jeg har indtryk af, at så er den gruelig gal! Derfor vil jeg meget gerne trøste ham, men inden jeg trøster ham, vil jeg sige, at det ærede medlem opererer med et mærkeligt begreb, som han kalder et retfærdigt menighedsråd. I kirkeministeriet er vi mere realitetsbetonede; vi ved, at fra tidernes morgen var der i arken rene og urene dyr, så vi holder os kun til kategorien menighedsråd. Det vil jeg ønske det ærede medlem fremdeles også vil gøre.

Det ærede medlem kom med den ind-

vending, at der kunne være noget betænkeligt ved, at man i et almindeligt lønningsudvalg behandlede spørgsmål, der tangerede principielle kirkelige emner. Sagen er da også den, at denne specielle ændring i § 42 — det er § 7 i den lov, som gjaldt uden for København og Frederiksberg — gennem et par måneder er blevet behandlet i et særligt udvalg, som har været nedsat her i tinget med den lille lovændring og et par andre småændringer for øje; men af praktiske grunde har jeg med udvalgets tilslutning, efter at vi har drøftet denne formulering — og det kan jeg sige til det ærede medlem hr. Heick med det samme — overflyttet ændringerne til det samlede lovforslag.

I øvrigt vil jeg sige til det ærede medlem hr. Heick, at jeg har selv været opmærksom på, at når der står „mindst 2 menighedsråd“, behøver det ikke at gå uden for et pastorat. Jeg har netop overvejet en ændring, så man eventuelt kunne sige „mindst to menighedsråd for sogne- eller kirke-distrikter i området, henhørende under hver sit pastorat“ eller noget lignende; men hvis man finder frem til en ny formulering, kunne det måske være rigtigt at lade sagen gå tilbage til det udvalg, der sidder endnu, så det kunne kigge på denne ene formulering.

Ellers har jeg ikke noget på hjerte. Min opmærksomhed er blevet henledt på de særegne problemer omkring præsternes tjenestebolig og deres lønninger, og det skal jeg huske.

Det ærede medlem hr. Baagø var noget betænkelig ved, at præsterne blev lønnet ens, når arbejdet fordeler sig så forskelligt, som det gør. Der er også noget, der hedder arbejdsregulativer, og jeg betragter den forbedring, præsterne får derved, at de ikke skal føle løntrykket ud over de forflyttelsesvanskeligheder, som de har, fordi de kun forflyttes, hvor de indstilles af menighedsrådet, som så væsentlig, at det andet problem kommer helt i baggrunden. En absolut gennemført rationel lovgivning kan jo nu engang ikke gives, og jeg tror, at dette er et meget stort fremskridt.

Henry Christensen: Det er af debatten fremgået, at der om en række af de store afgørende principielle fremskridt, der indeholdes i de forslag, vi behandler, også her i tinget, som der var grund til at for-

[Henry Christensen.]

vente, har været udstrakt enighed. Det er altså ikke spørgsmålet om placeringen af tjenestemændene i forhold til det øvrige samfund, der har været grundlaget for diskussionen mellem os, det er derimod visse andre problemer, og jeg vil gerne have lejlighed til at gøre nogle bemærkninger til de svar, der er givet på de spørgsmål, som jeg stillede i min tale i formiddags.

Ordføreren for det radikale venstre, det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp, gjorde nogle temmelig skarpe bemærkninger over for de synspunkter, som venstre havde givet udtryk for. Det ærede medlem talte om, at jurister havde svært ved at læse indenad, og karakteriserede venstres synspunkter som hykleriske. Dette sidste gjorde et dybt indtryk på mig. Det forekom mig at være en alvorlig beskyldning, og jeg har ladet undersøge, hvad der ligger i dette ord. Jeg har fået oplyst, at der i „Ordbog over det danske Sprog“ — det findes i 8. bind, sp. 957 — står nogle forklaringer derpå, og jeg har fundet det naturligt især at hente forklaringen i et gammelt værk af en mand, der hedder F. C. Eilschov, fra det 18. århundrede. Værket hedder: „Beviis, at Naturens Lov ikke forbyder Respect imod Fruentimmeret“, og jeg er særlig glad for at henvise hertil, for jeg har personlig stor respekt for det ærede medlem. Forklaringen på hykleri i dette værk — her beder jeg om tilladelse til at citere — går ud på, at

„Hyklerie, det er en Ferdighed i at tillægge en person med Vidende og Villje større Ære end den tilkommer.“

Efter at have fået denne oplysning er jeg lidt mere beroliget; så var det måske ikke så slemt ment endda, og med denne lidt velvillige fortolkning håber jeg at have banet vejen for at få lidt større forståelse fra det ærede medlem, end der var i formiddags.

Det ærede medlem talte flere gange om venstres indstilling i kommissionen. Jeg vil gerne understrege, at det ærede medlem på intet tidspunkt bestred rigtigheden af den fremstilling, jeg havde givet af arbejdets gang i kommissionen, og det af gode grunde, for jeg tror ikke, at rigtigheden heraf kan bestrides. Det, det ærede medlem

ville hæfte sig ved, var det, jeg har kaldt og fortsat vil kalde at give en misvisende orientering om de forskellige forhold. Venstre kunne have formuleret et andet grundlag; venstres repræsentanter har ikke benyttet lejligheden til at formulere eller konkret givet udtryk for et standpunkt; der er ikke i kommissionen stillet forslag o. s. v., siger det ærede medlem. Det er det, jeg kalder misvisende. Som jeg gjorde opmærksom på, har vi i kommissionen et meget betydeligt materiale, hvoraf en stor del udtrykkeligt bygger på og udbygger synspunkter og standpunkter og forslag, der er stillet af venstre; og det forslag, hvorpå vi til sidst gik ind på at forhandle, og som langt fra imødekom vore principielle synspunkter, var udtryk for handlingsvilje. Jeg gør det ærede medlem opmærksom på, at det er bilag 6 til udvalg 4 af 16. januar 1958, hvoraf vi, så vidt jeg erindrer, begge var medlemmer. Det er formuleret i paragraffer og stykker o. s. v., så fornemt som det overhovedet kan være. Derfor var der altså et grundlag, hvis det ærede medlem ville have været med, hvis det ærede medlem ville have lagt sine og det radikale venstres kræfter sammen med vore.

Over for det, som det ærede medlem og andre har været inde på, at det skulle være et grundlag, venstre benyttede, eller noget i den retning, tror jeg, jeg kan sige, at ingen under forhandlingernes gang, så længe vi har diskuteret dette, har været i tvivl om, at her drejede det sig om synspunkter, der var afgørende for venstre. Det er jo ikke således, at venstre den sidste dag i kommissionen kom og sagde: ja men nu har vi fundet på dette, det vil vi gerne have tiltrådt, ellers vil vi ikke være med. Sådan er det jo ikke. Det ærede medlem og andre ved, at vi positivt har været med i arbejdet ud fra de synspunkter, vi har forfægtet fra første færd, og at vi klart har givet udtryk for, at en indrømmelse på disse punkter var aldeles afgørende for os. Det ved det ærede medlem, det er ingen overraskelse for det ærede medlem, som jeg heller ikke vil tro det er det for de øvrige medlemmer af kommissionen. Dette vil jeg gerne have sagt, for jeg tror, det er nyttigt, om vi her drøfter disse ting fuldstændig åbent, og jeg vil gerne have mig frabedt beskyldninger for, at der

[Henry Christensen.]

skulle være skjulte motiver på noget tidspunkt for den handle måde, som venstre har benyttet sig af.

Det andet punkt, som det ærede medlem også gjorde nogle bemærkninger om, var tjenestemandsstillinger i fremtiden og folkepensionens forhold til spørgsmålet om de fremtidige tjenestemandsansættelser. Det ærede medlem henviser til, at det var så tidtagende. Så kunne vi have startet noget før. Det har aldrig manglet på vilje hertil fra vor side. Vi har heller ikke på dette punkt lagt skjul på vort standpunkt.

Jeg gjorde i formiddags en del ud af at citere, hvad det ærede medlem hr. Aage Fogh havde sagt på Langeland, og jeg gjorde det fuldt bevidst i håb om dog at få irriteret det ærede medlem så voldsomt, at han ville gå herop og sige, at nu var han enig med os andre, eller at han havde været enig med os andre hele tiden. Jeg gjorde det ikke bare af hensyn til polemikken, men fordi jeg virkelig ønskede at benytte denne debat til at forsøge at hente støtte fra så mange kræfter som muligt her i det høje ting. Når der nu kun står den vej åben at komme videre gennem den ny kommission, der skal nedsættes, er det naturligvis afgørende for os, at så mange kræfter som muligt vil være med til, ikke bare med en vis passiv velvilje eller noget i den retning og ikke bare i diskussionerne på Langeland, at omsætte de smukke synspunkter i reel handling.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp var yderligere inde på det normeringsproblem vedrørende stillingerne inden for forsvaret, som jeg havde omtalt. Jeg har — og det vil jeg gerne gentage over for det ærede medlem — udtrykkeligt sagt, at vor uforbeholdne tilslutning skyldes, at venstre i kommissionen har fået oplyst, at alle disse stillinger, hver og én, lå inden for den snævrere ramme, også inden for den ramme på de 850 mill. kr., der måtte være en nødvendighed, hvis vi overhovedet skulle opfylde vore forpligtelser over for NATO. Det har det ærede medlem heller ikke i dag kunnet bestride.

Jeg stillede et spørgsmål til den højtærede forsvarsminister derom, og jeg vil gerne gentage dette spørgsmål. Jeg synes, det ville være forkert at afslutte denne debat, uden at der for

offentligheden var bragt klarhed over, hvorvidt regeringen og forsvarsministeren har stillet forslag om én eneste normering, der ikke er absolut nødvendig for gennemførelsen af en ny forsvarsordning, selv inden for den snævrere tænkelige ramme. Jeg beder den højtærede forsvarsminister om nu at svare konkret, så debatten ikke skal gå til ende, uden at der er bragt fuld klarhed herover, og uden at der er bragt fuld klarhed over det kolossale mod eller den kolossalt saglige begrundelse, der er for det radikale venstres stillingtagen hertil.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen gjorde nogle bemærkninger. Jeg skal ikke her sige så forfærdelig meget til det ærede medlem. Flere af hans bemærkninger lå jo netop på linje med noget af det, jeg havde givet udtryk for. Han tog mig den lille polemiske bemærkning om, at retsforbundet nu var medforlagsstiller til forslag, der byggede på, at vi ikke havde tjenestemandsstillinger nok her i landet, meget fortrydeligt op. Hvis det ærede medlem virkelig vil tænke sig om, tror jeg ikke, han vil finde så megen anledning til fortrydelse. Når han erindrer, med hvilken, skal vi sige ildhu han og hans parti i hvert fald har bekæmpet antallet af tjenestemandsstillinger her i landet, må det da være berettiget ganske stiltfærdigt at gøre opmærksom på denne lille ting. Jeg skal så gerne medgive det ærede medlem, at hans parti altså ikke på det område har så forfærdelig megen indflydelse inden for regeringen.

Det ærede medlem fremsatte også nogle udtalelser om den økonomiske side af sagen. Det har han også gjort ved en tidligere lejlighed. Jeg ser således i et referat i Dannevirke fra den 22. april — jeg beder om tilladelse til et citat — at det ærede medlem har udtalt:

„Vi vil fra retsforbundets side sætte os imod, at lønningerne til tjenestemandene stiger med 140 mill. kr. på én gang.“

Det er jo vældig modigt gjort. Man bliver næsten rørt til tårer, når man læser det. Men så må man bare tænke sig om en gang, og så ved man, at retsforbundet, hvor det kunne have hindret det, hvis det havde villet, gennem sit medlemskab af regeringen, har fremsat forslag, der direkte er i strid med det, det ærede medlem siger: at det vil man fra retsforbundets side sætte sig imod.

[Henry Christensen.]

Derfor må det ærede medlem have mig undskyldt. Hvor megen sympati jeg end personlig kan nære for det ærede medlem, kan retsforbundets stilling på dette område dog mest karakteriseres således, at det gode, som retsforbundet siger det vil, magter det ikke, men det onde sikrer det gang på gang gennemført ved sin deltagelse i regeringen.

Den højtærede finansminister gik ind på et par af de hovedproblemer, som venstre har rejst, og fremførte en argumentation om det standpunkt, regeringen gennem sine forslag har taget til de indvendinger, jeg havde gjort. Han erkendte åbent, at det at kunne holde afgifter uden for pristallet i hvert fald har betydning for finanspolitikken på kortere sigt. Det vil ret forstået altså sige, at denne vej — og det er der vel heller ingen af os der tvivler om — vil den højtærede finansminister holde sig åben. Hvis det er tilfældet, og hvis det er rigtigt opfattet, vil det i høj grad være mange tjenestemænds, og jeg tror også deres organisationers, indstilling, at de ikke ønsker et grundlag og en lovgivning gennemført, der ved forskellige lejligheder bliver brudt på den ene eller den anden måde. Jeg tror, at tjenestemændene, hvis de gør sig dette helt klart, vil sige: vi ønsker at få et reelt grundlag, et fair grundlag, så vi ved, hvad vi har at rette os efter. Jeg tror, det vil stå dem klart, at man gør dem i hvert fald ikke noget godt ved at gå denne vej.

Den højtærede finansminister sagde videre, at det ikke er givet, at pristalsfamiliens skattebyrde ændrer sig sammenfaldende med den ændrede skattefordeling. Nej, det er det vel ikke, men det skulle vel i og for sig begrunde, at en automatisk regulering vil være urimelig, hvis pristalsfamiliens skattebyrde ændrer sig på anden måde end den almindelige skattefordeling. Jeg har henvist til tilstanden fra 1919 til 1946 og sagt, at i hele den periode har vi ikke haft en tilsvarende regulering for andre grupper, således som vi nu har. Det, jeg har villet sige dermed, og som står fast, er, at i hele

den periode var grundlaget for tjenestemændene forskelligt fra grundlaget for andre grupper i samfundet. Det holdt man fast ved gennem hele den periode, og derfor kan jeg ikke forstå styrken i argumentationen om, at det er en helt utænkelig situation at få forskelligt grundlag for de forskellige grupper nu.

Jeg mener — og det mener venstre — at det er forkert at tage skatterne med i pristalsberegningen; det har jeg begrundet, og det har vi diskuteret. Jeg så naturligvis meget gerne, om det blev sådan, at der intetsteds var mulighed for til regulering af indkomster at anvende et pristal, hvori skatterne indgik; men det ville vel være at gå et skridt videre. Den højtærede finansminister skulle i og for sig være mig taknemlig for, at jeg ikke har stillet forslag om, at vi nu skal bryde ind i de overenskomster, der lige er afsluttet; han har måske visse erfaringer angående vanskelighederne ved noget sådant. Det, jeg har sagt, er, at man kan ikke forvente, at man på et område, hvor det er lovgivningsmagten, der skal fastsætte grundlaget, kan få venstre, der jo gennem mange, mange år har hævdet disse synspunkter, til at gå med til at opretholde en fremgangsmåde, som vi finder forkert, og en fremgangsmåde, som ret beset ikke er af afgørende interesse eller betydning for tjenestemændene. Hvis den højtærede finansminister stiller som en betingelse, at det skal nå videre ud end til tjenestemændene, ja, så vil jeg med glæde høre en anvisning på, hvordan det lader sig gøre. Men det er i og for sig af hensynsfuldhed — det er den begrundelse, der ligger bag — at venstre ikke hidtil er gået videre.

Med hensyn til det andet problem: fremtidige tjenestemandsansættelsers forhold til folkepensionen, vil jeg først og fremmest henvise til, hvad jeg tidligere har sagt, og til, hvad folketingsudvalget i 1956 skrev; den højtærede minister tilsluttede sig den tanke, at en tilnærmelse mellem forholdene for statens tjenestemænd og forholdene for andre samfundsborgere var ønskelig. Det er

[Henry Christensen.]

egentlig det samme grundsyn, som ligger bag det, vi har fremført. Tidligere var der megen sympati også hos andre for de synspunkter, vi har fremført. Den sympati efterlyser jeg nu. Hvorfor er det gået med den som med melodien, der blev væk?

Den højtærede finansminister advarer mod at drive politik på spørgsmålet om normeringerne. Ja men det er jo normeringslovforslaget, der er til behandling; så må vi da tage stilling til det, og jeg lagde mærke til, at finansministeren ikke så varmhjertet deltog i argumentationen for nynormeringerne inden for boligministeriet; det forstår jeg godt.

Den højtærede finansminister gjorde dernæst nogle bemærkninger om den finansielle side af sagen. Jeg skal ikke nu gå ind i nogen længere debat med ham; hans udtalelser og synspunkter må naturligvis indgå i de overvejelser, som folketinget og det kommende folketingsudvalg må foretage om disse ting.

Den højtærede finansminister henviste selv til det af venstre og de konservative fremsatte lovforslag om bortfald af ydelser til stabiliseringslånet og debatten derom. Jeg har lyst til at understrege denne henvisning, for hvad må egentlig konklusionen af den blive? Om stabiliseringslånet siges det gang på gang af finansministeren og hans regering og regeringspartierne, at det må ses som et led i et samlet hele; det tilvejebragte en balance over for andre grupper i befolkningen, derfor måtte det gennemføres, derfor har det måttet opretholdes. Nu forrykkes jo denne balance afgørende både gennem det, vi drøfter her, og gennem det, der sker ude på arbejdsmarkedet; både det ene og det andet sted gives der lønforhøjelser, uden at der i den samme periode sker tilsvarende fremskridt for vore erhverv, først og fremmest vore eksporterhverv; det ved enhver her i tinget. Den højtærede finansminister har egentlig selv givet et yderligere argument for oppositionens standpunkt: den gensidige hensyntagen forudsætter faktisk en afgørende indrømmelse fra regeringens side over for oppositionen; efter dette kan man ikke opretholde den store byrde, som tvangslånet er for en stor del af det erhvervsliv, der i øjeblikket i stort omfang er hårdt

ramt og har vanskeligheder ved at opretholde sin økonomi og sin produktion.

Den højtærede økonomiminister gjorde nogle flere bemærkninger om denne side af sagen og henviste til, at samordningen jo var et grundlag for regeringens politik. Jeg har kun én kommentar dertil på nuværende tidspunkt. Hvis jeg sidste år forstod det radikale venstres tale ret, var det dette partis ønske her i landet at hidføre en samordning af de økonomiske faktorer på et stabilt eller bedre niveau. Det er jo det modsatte, der sker nu. Det har aldrig været nogen kunst at tale om samordning, når man skruede op hele tiden; det er det, der sker i denne tid, og det var derfor, jeg gjorde den bemærkning til den højtærede økonomiminister.

Jeg har efterlyst et svar fra den højtærede forsvarsminister, og jeg vil gerne minde den højtærede undervisningsminister om et par spørgsmål, jeg stillede ham vedrørende lærerlønningssloven. Hvis undervisningsministeren ikke vil svare i dag, kan det naturligvis vente til udvalgsbehandlingen. Derimod mener jeg, det er nødvendigt, at vi får et svar fra forsvarsministeren.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Jeg havde ikke tænkt mig, at det ærede medlem hr. Henry Christensen var så ømfindtlig, at han gav sig ud i store studier af, hvad der lå i ordet „hyklerisk“, når han selv kunne anvende ordet „usand“ til Venstres Pressebureau om udtalelser fra det radikale venstre. Jeg synes jo nok, at det udtryk er lidt skarpere end „hyklerisk“. Hvad angår vor særudtalelse, krævedes der kun det, at det ærede medlem hr. Henry Christensen havde kunnet læse og gøre forskel på „kommissionen“ og „venstres repræsentanter i kommissionen“. Kort og godt, dér var ingen ordbog nødvendig. Men jeg er i og for sig glad ved, at det ærede medlem er tilfreds med den definition, han har fundet af ordet hyklerisk, nemlig: at have færdighed i at få større ære, end der tilkommer én, for det synes jeg er ret rammende for den indsats, som venstre har gjort. Jeg erkender, at det ærede medlem hr. Henry Christensen er en god debattør, men jeg erkender også, at der er en forfærdelig bunke udenomssnak, og at det, som er slået så stort op, er faldet ud til den lille bitte mus: skal skatter og

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

afgifter indregnes i pristallet? Nu mener jeg, at jeg i mit tidligere indlæg sagligt har imødegået det ærede medlem hr. Henry Christensens udtalelser på dette punkt, og jeg skal ikke komme dybere ind på dem. Men det, der er hyklerisk, er det, at det ærede medlem og hans partifæller stiller det op, som om de i kommissionen havde gjort en særlig indsats for at få skabt en automatisk lønregulering, som kunne modvirke den usunde udvikling i samfundets økonomi, eller hvad det nu er for et udtryk, de bruger i deres udtalelse. Denne indsats har venstre ikke gjort. Venstre har ikke i kommissionen formuleret noget som helst, som kunne anvendes, og har måttet erkende, at de ikke har kunnet det, og de er så faldet tilbage på dette lille forslag om, at skatter og afgifter skulle udgå af pristallet. Det er det, at man gør et mindre væsentligt spørgsmål til et væsentligt spørgsmål, jeg kalder for hyklerisk. Det ærede medlem ved, at jeg selv har næret en vis sympati for, at skatter og afgifter skulle udgå af pristallet, men jeg synes, det er et lille spørgsmål, og det svarer ikke til det mål, som venstre har opstillet. Jeg havde håbet, at vi nu fra venstre havde fået et særligt forslag, men jeg er klar over, at det får vi ikke. Vi havde været villige til at overveje det.

Niels Andersen: Når det ærede medlem hr. Henry Christensen slår sig for venstres brede bringe og kaster sig over retsforbundet og beskylder os for at være fjendtligt indstillet over for tjenestemændene og for med ildhu at kaste os over tjenestemændene for at få dem afskaffet, er dette en fuldkommen forkert opfattelse hos det ærede medlem. Det, retsforbundet har bekæmpet, er mange af de love, som også venstre har været med til at vedtage, love, som har afstedkommet øget administration og den dermed forbundne oprettelse af et øget antal normerede stillinger. Jeg regner med, at det ærede medlem hr. Henry Christensen er enig med mig i, at vi skulle søge at begrænse en lovgivning, som afstedkommer øget administration, og i så fald er vi for så vidt på linje. Derfor anser jeg det også for helt urimeligt, når det ærede medlem

udlægger dette spørgsmål, som han gjorde i sit foregående indlæg.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen talte videre om retsforbundets indflydelse i regeringen og søgte at gøre det til et spørgsmål, der overhovedet ikke har nogen betydning, og jeg har flere gange hørt det ærede medlem udtale noget i den retning. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem, om han egentlig nogen sinde har deltaget i regeringsmøderne, siden han kan rejse land og rige rundt og fortælle, at retsforbundet ikke har nogen indflydelse i regeringen. Efter hvad jeg kender til regeringsmøderne, har det ærede medlem hr. Henry Christensen ikke haft lejlighed til konkret at konstatere, hvilken indflydelse de enkelte ministre har på selve regeringsarbejdet.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen havde fundet en avis frem — jeg vil antage, at det var et venstreblad — som havde citeret en tale, jeg havde holdt i Haderslev, og hvori jeg havde givet udtryk for, at vi ikke ville gå med til at anvende 140 mill. kr. på én gang. Jeg har ikke nogen synderlig stor tillid til de referater, der fremkommer i venstres dagblade; disse referater har gang på gang i høj grad skuffet mig; de har gang på gang bragt 2 spalter af, hvad venstres folk har sagt, og kun 2 linjer om det, jeg har sagt. Det er den måde, hvorpå venstres presse prøver at bibringe offentligheden oplysninger om de faktiske omstændigheder.

Jeg håber, at det ærede medlem forstod mit indlæg således, at jeg var meget betænkelig ved at gå med til at bruge 140 mill. kr. på én gang, og at jeg gjorde mig til talsmand for en graduering af de udgifter, der nu skal udredes af staten til imødegåelse af disse lønningslove. Jeg vil gerne gøre det ærede medlem hr. Henry Christensen opmærksom på, at det er min indstilling i dag, og at det var min indstilling, da jeg talte i Haderslev. Jeg ved ikke, om det ærede medlem er enig med mig i dette spørgsmål, men er det tilfældet, vil jeg foretrække, at det ærede medlem siger det fra denne talerstol i stedet for blot at kaste sig over retsforbundet og slutte med nogle ord, som jeg dog må påtale. Det ærede medlem sagde, at retsforbundet magter at gennemføre det onde, men når det er det gode, der er tale om, vil vi ikke medvirke. Jeg vil

[Niels Andersen.]

gerne have en nøjere forklaring på, hvad det ærede medlem mener med en sådan udtalelse. Jeg kan forsikre for, at det, retsforbundet søger at få gennemført, i hvert fald er fuldt så meget i pagt med det gode som det, det ærede medlem hr. Henry Christensen gør sig til talsmand for.

Finansministeren (Kampmann): Jeg har kun få bemærkninger, og da det hovedsagelig er det ærede medlem hr. Henry Christensen, der har taget ordet i anden omgang, må det ærede medlem finde sig i, at jeg retter et par bemærkninger også til ham.

Det forekommer mig, at det ærede medlem faldt lidt af på den i anden omgang. Han begyndte så pænt i formiddags, men nu var det, som om kritik var nødvendig, for at der skulle blive balance. Hvis det ærede medlem og partiet venstre virkelig ønsker at nå til et forlig her, synes jeg, det ærede medlem mere skulle fæste sig ved de positive forligsudtryk, som bl. a. jeg er kommet med, end fortsætte med den stærke polemik, som det ærede medlem var inde på. Det ærede medlem var også blevet ligesom lidt overmodig; han mente, at flere ministre skulle svare på hans spørgsmål.

Nu tror jeg nok, at flere af de fremdragne spørgsmål kan drøftes i udvalget, men jeg forstod, at det var et ultimatum til forsvarsministeren, og at han skulle svare her. Jeg ser ikke, at det er nødvendigt, for hvis det ærede medlem slår op i min fremsættelsestale den 18. april — sp. 3902 — vil han se en begrundelse for de militære normeringer, der er i fuldstændig overensstemmelse med, hvad det ærede medlem selv sagde i første omgang, og så ved jeg egentlig ikke, hvorfor det skulle gentages.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp fortsatte med at tale om usandheder og udenomssnak, men kom så til, at det hele kun drejede sig om en lille bitte mus. Jeg håber så, at det ærede medlem ikke er mere ængstelig for små mus, end at hun springer til, og så er alt jo i orden.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen spurgte, om jeg havde deltaget i regeringsmøderne. Nej, mig bekendt er jeg ikke medlem af regeringen, men jeg forsøger at vurdere, hvordan resultaterne af regeringsmøderne forholder sig til det, retsforbundet særlig har agiteret for, og det er på grundlag af denne vurdering, jeg har fremsat mine udtalelser.

Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at jeg har i allerhøjeste grad også mærket mig de positive synspunkter, der er fremført, og jeg har derfor håb om, at der kan komme et resultat ud af de forhandlinger, vi nu skal føre. Den højtærede finansminister mente, at det var sådan lidt stærkt, at jeg havde anmodet forsvarsministeren om at udtale sig her i folketinget om et konkret spørgsmål. Det må da vist være et rimeligt krav, for folketinget er dog det sted, hvor en minister skal stå til ansvar. Derfor tror jeg, det er helt berettiget, at jeg har stillet mit spørgsmål til forsvarsministeren. Jeg har meget vel bemærket finansministerens begrundelse i fremsættelsestalen, men der siges ikke noget om det spørgsmål, jeg har stillet om det, som vi fik svar på i kommissionen: om disse normeringsforhold i selv den mindste forsvarsordning, vi under NATO kan gennemføre. Derfor mener jeg, det er nødvendigt, at den højtærede forsvarsminister i dag over for folketinget redegør for, hvorledes dette forholder sig. Jeg gentager derfor mit spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 21 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd,

forslag til lov om normering og klassificering af stats tjenestemandsstillinger,

forslag til lov om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v.,

forslag til lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere,

forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

og

forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om reglerne for adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb m. m.).

Valgt blev: *Holger Eriksen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Carl P. Jensen, Peter Jørgensen, Aage Knudsen, M. Larsen (Kolding), Edel Saunte, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Aage Fogh, Niels Andersen, Henry Christensen, Henry Hansen, Hartling, Heick, Thisted Knudsen, Lorentzen, Baagø, Gottschalck-Hansen, Erna Sørensen og Poul Sørensen.*

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om fordelingen af visse fra udlandet modtagne erstatninger har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 13. maj kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af loven om oprettelse af statens almindelige videnskabsfond.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om nedsættelse af en trustkommission [af Weikop m. fl.].

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

4) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1947 vedtagne konvention nr. 81 om arbejdstilsyn inden for industri og handel.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af private eneretsbevillinger.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om præmiering af opsparing.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om vurdering af landets faste ejendomme.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets møde onsdag den 14. maj.

Mødet hævet kl. 16³⁰.

86. møde.

Tirsdag den 13. maj kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler handelsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om livsforsikringsvirksomhed.

I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om retens pleje. (Politiets ledelse m. v.).